

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **OLEJNINY**

2023/24

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ)
Český modrý mák z.s. (ČMM)
Český statistický úřad (ČSÚ)
European Association Cocal (COCERAL)
Evropská komise (EK)
Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (MPO)
Ministerstvo zemědělství České republiky (MZe)
Ministerstvo zemědělství USA (USDA)
Sdružení pro výrobu bionafty (SVB)
Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)
Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin (SPZO)
Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI)
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ)
Výzkumný ústav zemědělské techniky, v.v.i. (VÚZT)

Odbor rostlinných komodit MZe

Odpovědná odborná redaktorka:

Ing. Anna Heřmanská, Ph.D., MZe

Ředitel Odboru rostlinných komodit:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Autorka touto cestou děkuje za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Termín **hospodářský rok**, který je ve zprávě používán, **začíná pro** komoditu **olejnin** **1. 7. a končí 30. 6. následujícího kalendářního roku.**

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad odborné i laické veřejnosti k dispozici také na internetu na adrese: www.mze.gov.cz.

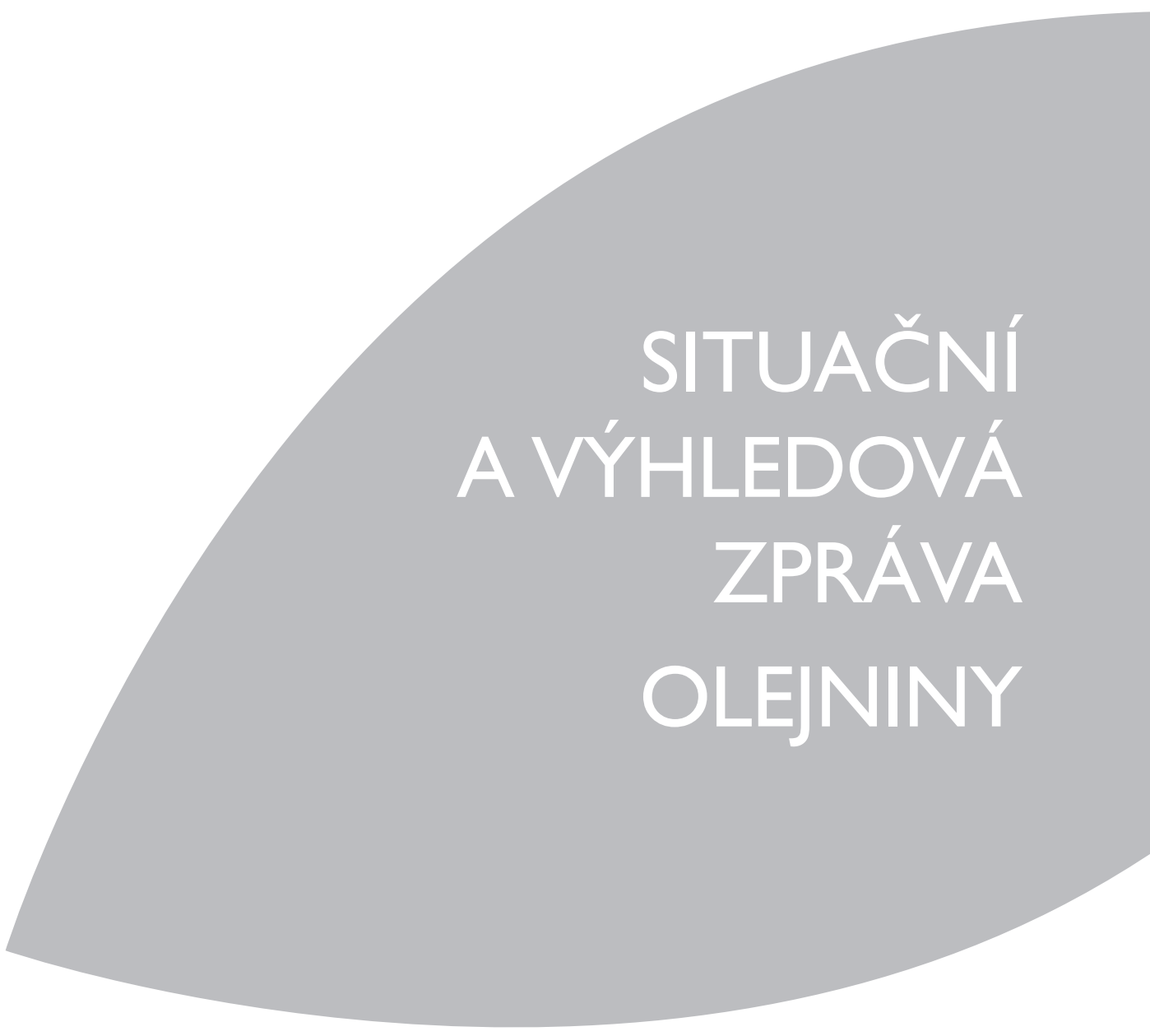
Autorka fotografie:

Ing. Anna Heřmanská, Ph.D.

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1

Internet: www.mze.gov.cz, e-mail: info@mze.gov.cz

ISBN 978-80-7434-786-3, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA OLEJNINY

2023/24

OBSAH

Seznam vybraných zkratk	3
Úvod	4
Souhrn	4
Zásahy státu a EU u komodity olejnin	8
Pravidla agrárního obchodu ČR	8
Vnější obchodní politika EU ve vztahu k olejninám	10
Podpůrná a dotační politika MZe pro rok 2023	13
Mezinárodní trh s olejninami	22
Světová produkce olejnin	22
Produkce olejnin v EU.	25
Pěstování, zpracování a spotřeba olejnin v ČR	32
Řepka olejka	41
Sója luštinatá	47
Mák setý	50
Slunečnice roční	55
Hořčice bílá a sareptská	59
Len setý – olejný	62
Ostatní olejniny.	65
Pěstování olejnin v ekologickém zemědělství ČR.	67
Zpracovatelský průmysl olejnin.	72
Nepotravinářské užití olejnin	77
Přílohy	83

SEZNAM VYBRANÝCH ZKRATEK

BISS	Základní podpora příjmu pro udržitelnost
CIS	Podpora příjmu vázaná na produkci (dříve VCS)
COCERAL	Evropské sdružení podporující obchod na trhu s obilovinami, rýží, krmivem, olejinami, olivovým olejem a dalšími oleji a tuky
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DZES	Dobry zemědělský a environmentální stav půdy
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EUR	Euro (€), společná měna Evropské měnové unie
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EZ	Ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FAME	Methylester mastných kyselin
HR	Hospodářský rok
HVO/HEFA	Parafinická motorová nafta z hydrogenace rostlinných olejů, esterů a roztoků volných mastných kyselin
GMO	Geneticky modifikovaný organismus
CHZO	Chráněné zeměpisné označení
KR	Kalendářní rok
LPIS	Veřejný registr půdy
MEŘO	Methylester řepkového oleje; patří do skupiny FAME
MJ	Měrná jednotka
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZe	Ministerstvo zemědělství
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PRV	Program rozvoje venkova
SAPS	Jednotná platba na plochu
SOT	Společná organizace trhu
SP SZP	Strategický plán Společné zemědělské politiky
SPZO	Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejin
SVB	Sdružení pro výrobu bionafty
SVZ	Situační a výhledová zpráva
SZP	Společná zemědělská politika
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
USDA	United States Department of Agriculture, Ministerstvo zemědělství USA
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky

ÚVOD

Předkládaná Situační a výhledová zpráva Olejnin (dále jen SVZ) navazuje na zprávu vydanou v prosinci 2023. SVZ přináší souhrnné informace o zásazích státu a EU v oblasti olejnin a zaměřuje se na výrobu, trh, zpracování a spotřebu olejnin v České republice. Zpráva shrnuje údaje za hospodářský rok 2023/24 a zahrnuje i sklizeň olejnin v roce 2024, tj. první polovinu hospodářského roku 2024/25 včetně definitivních údajů ze sklizně 2024. Vychází z informací dostupných převážně k datu 31. 12. 2024, není-li uvedeno jinak.

Termín hospodářský rok (dále jen HR), který je ve zprávě používán, začíná pro komoditu olejnin 1. 7. a končí 30. 6. následujícího kalendářního roku.

Cílem SVZ je informovat veřejnost o důležitých skutečnostech a základních údajích v odvětví olejnin. V první části zprávy je popsána zemědělská politika ČR a EU týkající se komodity olejnin, ve druhé části stav zahraničního obchodu s olejninami, ve třetí části situace s jednotlivými pěstovanými olejninami v ČR a čtvrtá část je zaměřena na pěstování olejnin v ekologickém zemědělství a na zpracovatelský průmysl a potravinářské užití olejnin. Součástí SVZ jsou přílohy, obsahující dlouhodobější data týkající se vývoje osevních ploch, výnosů, produkce a cen olejnin. SVZ Olejnin využívá za účelem vyšší objektivnosti více zdrojů informací.

SVZ Olejnin jsou k dispozici pro všechny zájemce z řad odborné i laické veřejnosti také v elektronické podobě, a to na webovém portálu <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/publikace/situacni-vyhledove-zpravy>.

SOUHRN

Olejnin jsou po obilninách druhou nejrozšířenější pěstovanou skupinou zemědělských plodin. Pěstovány jsou zejména pro svůj vysoký obsah rostlinných olejů, jsou také plnohodnotným krmivem pro hospodářská zvířata a uplatnění nalézají i v dalších odvětvích.

Pro sklizeň roku 2023, tedy hospodářský rok 2023/24, bylo **olejninami** oseto 470 397 ha, tj. 18,1 % z celkové plochy orné půdy v České republice. Meziročně osevní plocha vzrostla o 33 320 ha, tj. o 7,6 %. Tradičně nejvyšší zastoupení osevní plochy měla s necelými 380 tis. ha řepka. Druhou nejpěstovanější olejninou tohoto roku byla s 26,5 tis. ha sója. Na ploše o pár hektarů menší byl pěstován mák, téměř na 26,3 tis. ha a na ploše těsně pod hranicí 20 tis. ha byla pěstována slunečnice. Osevní plocha hořčice byla 15,6 tis. ha, výrazný odstup s 1,6 tis. ha měl len olejný a ostatní olejnin se pěstovaly pouze na ploše 677 ha. Ke snížení plochy, oproti roku předešlému, došlo u slunečnice, sóji, lnu a ostatních olejnin. Naopak výrazně vzrostly plochy řepky, dále hořčice a mírný nárůst byl zaznamenán u máku. Celková sklizeň olejnin v roce 2023 byla při průměrném hektarovém výnosu 3,09 t/ha meziročně vyšší o 9,4 %, a to především díky vyššímu výnosu řepky. Celková produkce činila 1 454,4 tis. tun.

Ceny rostlinných komodit se v České republice zpravidla odvíjí od vývoje cen na evropském, potažmo světovém trhu. V roce 2023 došlo vlivem silných výkyvů na mezinárodních trzích v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu, po skokovém nárůstu cen v předešlém roce u většiny komodit olejnin, k propadu cen. Nejdůležitějšími vývozními olejninami ČR jsou řepkové, hořčičné a makové semeno. ČR, stejně jako další země EU, musela i v roce 2023 čelit vysokému přílivu dovozů některých zemědělských komodit z Ukrajiny, u olejnin především řepky.

Řepka olejka je po pšenici druhou nejpěstovanější zemědělskou plodinou v ČR. Řepkový olej je díky skladbě mastných kyselin a vyššímu procentu omega-3 mastných kyselin považován za jeden z nejkvalitnějších olejů. Mezi českými spotřebiteli je však stále ještě nedoceněn. Pro sklizeň v roce 2023 došlo k opětovnému navýšení osevní plochy řepky, a to na 379 944 ha, tj. meziročně téměř o 36 tis. ha

více (+10,5 %) a nejvíce za posledních 5 let. Produkce řepky dosáhla 1 309,5 tis. tun při průměrném výnosu 3,45 t/ha.

Průměrná roční CZV řepkového semene dosáhla v roce 2023 hodnoty 11 904 Kč/t, tj. meziročně o 30,5 % méně. Dovoz řepkového semene do ČR v roce 2023 činil celkem 489 418 tun, v celkové hodnotě téměř 5,7 mld. Kč. Historicky tak dosáhl nejvyšší úrovně. Nejvíce řepkového semene se do ČR dovezlo z Rumunska (191 784 tun), Slovenska (132 168 tun) a Ukrajiny (93 697 tun). Vývoz řepkového semene v roce 2023 meziročně výrazně poklesl, a to až o 21,7 % v důsledku snížené poptávky o českou řepku především u sousedních států vlivem zvýšeného přílivu řepkového semene z Ukrajiny do zemí EU. Vývoz řepky z ČR byl tak pouze na úrovni 287 468 tun, tj. nejnižší za posledních pět let. Celková hodnota vývozu činila zhruba 3,7 mld. Kč. ČR vyvezla řepkové semeno hlavně do Německa (188 324 tun), Polska (93 140 tun) a na Slovensko (3 203 tun).

Pěstování **sóji luštinaté** v ČR nabývá na významu. Sója, ač se botanicky jedná o luskovinu, je řazena díky obsahu tuku v semenech mezi olejninu. Sójový olej je druhým nejpoužívanějším olejem na světě a sójové bílkoviny jsou významnou mezinárodní tržní komoditou. Sója je plodinou, u které se díky vázání vzdušného dusíku v půdě výměra neustále zvyšuje, a tak se již druhým rokem stala sója druhou nejpěstovanější olejninou ČR. Pozitivní trend vyšší výměry sóji pokračoval i v roce 2023, kdy bylo sójou oseto 26 505 ha. Meziročně však došlo k poklesu osevních ploch sóji o 2 033 ha, tj. o 7,1 %. Produkce sójových bobů dosáhla celkem 63 394 tis. tun. Meziročně to bylo o 3,3 % méně, při průměrném hektarovém výnosu 2,39 t/ha.

Průměrná roční CZV sójových bobů za rok 2023 dosáhla hodnoty 12 707 Kč/t a došlo tak k meziročnímu poklesu o 2 173 Kč, tj. o 14,6 %. Za rok 2023 činily dovozy sójových bobů do ČR celkem 26 122 tun, a to v hodnotě 384,7 mil. Kč. Hlavní země, které se podílely na dovozu sójových bobů do ČR byly Německo (13 139 tun), Ukrajina (5 761 tun) a Slovensko (2 084 tun). Vývoz sójových bobů z ČR byl na úrovni 38 573 tun v hodnotě vývozu 536,2 mil. Kč. Sójové boby byly převážně vyvezeny do Německa (28 875 tun), do Rakouska (3 749 tun) a na Slovensko (3 339 tun).

Mák setý je tradiční českou pěstovanou plodinou a významnou potravinou, ceněnou zejména pro svoji typickou chuť a vůni, ale také pro vysoký obsah vápníku. ČR dlouhodobě patří mezi hlavní světové pěstitele a přední vývozce máku pro potravinářské užití. Pěstební plocha máku v roce 2023 zaujímala 26 250 ha, což meziročně představuje mírné navýšení (o 125 ha). Produkce máku, při nižším průměrném výnosu 0,69 t/ha, dosáhla pouze 18 028 tun makového semene, meziročně o 17,9 % méně.

Průměrná CZV makového semene se v roce 2023 přiblížila k hranici 50 tis. Kč, a to na 49 159 Kč/t. Meziročně však mírně klesla o 0,7 %. V období, kdy u ostatních hlavních olejnin dochází k výraznému propadu cen, u makového semene se průměrná CZV postupně mírně navyšuje. Makové semeno má díky vysoké kvalitě velký vývozní potenciál. Vývoz českého máku výrazně převyšuje jeho dovoz a vývozy směřují tradičně zejména do evropských zemí. Mezi další velké odběratele českého máku patří mimo EU Rusko. Vývoz semene máku v roce 2023 byl na 19 528 tunách v hodnotě za 1 183,4 mil. Kč. Vývozní hodnota jednoho kilogramu makového semene činila 60,6 Kč/kg. Vývoz byl směřován především do Ruska (4 690 tun), Polska (3 733 tun) a Rakouska (3 332 tun). Ve srovnání s rokem 2022, kdy došlo ke zvýšení dovozu máku do ČR, se v roce 2023 dovoz máku výrazně snížil na úroveň 3 027 tun, tedy o 21,7 %. Celková hodnota dovozu činila 154,8 mil. Kč. Nejvyšší dovozy máku byly ze Slovenska (1 754 tun), které patří dlouhodobě k největším dovozcům máku do ČR, následovalo Maďarsko (603 tun) a Polsko (342 tun).

Slunečnice roční byla dříve tradičně druhou nejpěstovanější olejninou ČR. Její olej je čtvrtým nejpoužívanějším na světě. V roce 2023 se osevní plocha slunečnice meziročně snížila o 11,9 % na 19 802 ha. Tento pokles byl zapříčiněn nejistotou prodeje nažek slunečnice a poklesem její výkupní ceny v důsledku zvýšeného dovozu slunečnice z Ukrajiny do zemí EU. Při průměrném hektarovém výnosu 2,49 t/ha nažek dosáhla celková sklizeň 49 313 tun.

Průměrná roční CZV slunečnicového semene za rok 2023 dosáhla hodnoty 10 584 Kč/t, což je meziročně o 26,6 % méně. V roce 2023 se do ČR dovezlo celkem 193 638 tun slunečnicového semene, v celkové hodnotě dovozu za 2 843,9 mil. Kč. Nejvíce nažek slunečnice se dovezlo ze Slovenska (81 541 tun), Maďarska (54 554 tun) a Rakouska (17 944 tun). Vývoz slunečnicového semene z ČR dosáhl 31 749 tun, v celkové hodnotě za 637,3 mil. Kč. Největší část vývozu mířila do Německa (10 524 tun), Rakouska (5 264 tun) a Maďarska (4 053 tun).

Hořčice bílá a sarepská je v ČR pěstována převážně pro potravinářské účely, kde se hořčičné semeno používá převážně při výrobě hořčic a jako koření při konzervaci zeleniny. V roce 2023 narostla plocha osevu hořčice oproti předešlému roku o 2,6 tis. ha na celkových 15 621 ha a vrátila se tak nad 15 tis. ha osevní plochy. Při průměrném hektarovém výnosu 0,79 t/ha dosáhla celková produkce hořčice 12 341 tun.

Průměrná roční CZV hořčičného semene v roce 2023 meziročně klesla, a to na 24 469 Kč/t. V tomto roce bylo do ČR dovezeno celkem 3 052 tun semene hořčice a hodnota celkového dovozu činila téměř 78,5 mil. Kč. Největšími dovozci byly Rusko (1 999 tun), Ukrajina (700 tun) a Polsko (187 tun). Značnou část z celkového vývozu semene hořčice z ČR dlouhodobě tvoří osivo. Vývoz hořčičného semene v roce 2023 činil 7 406 tun a celková hodnota vývozu dosáhla 251,3 mil. Kč. Cílovými státy vývozu byly Německo (4 845 tun, z toho 2 351 tun osiva), Nizozemí (1 021 tun, z toho 973 tun osiva) a Francie (458 tun, vše osivo).

Len setý olejný má v ČR dlouhou tradici pěstování a zaslouženě se řadí mezi naše tradiční olejny. Hlavním produktem lnu olejného je semeno používané především v potravinářství. Lněný olej, přestože je velmi kvalitní a má široké spektrum uplatnění, je do ČR spíše dovážěn ze zahraničí. Pěstební plocha lnu setého olejného v ČR dlouhodobě nepřevyšuje 2 tis. ha. V pěstitelském roce 2023 byl len vyset na celkové ploše 1 598 ha, což je o 334 ha (-17,3 %) méně než v předchozím roce. Vzhledem k velmi nízkému hektarovému výnosu 0,92 t/ha dosáhla celková produkce lnu olejného pouze 1 476 tun.

V roce 2023 dosáhla průměrná roční CZV semene lnu hodnoty 22 710 Kč/t. Dovoz lněného semene do ČR v roce 2023 činil 12 566 tun s hodnotou dovozu 238,8 mil. Kč. Lněné semeno se do ČR dovezlo především z Kazachstánu (4 245 tun), dále z Polska (3 099 tun) a Ruska (2 013 tun). Z ČR bylo ve stejném roce vyvezeno 8 309 tun lněného semene v hodnotě vývozu celkem 238,9 mil. Kč. Nejvíce lnu se vyvezlo do Německa (3 145 tun), Polska (2 774 tun) a Nizozemska (1 160 tun).

Ve skupině **ostatních olejnin** jsou minoritně pěstované olejny, mezi které řadíme zejména světlici barvířskou (saflor), lničku setou, katrán etiopský a tykev olejnou a další okrajové olejny. V roce 2023 byla plocha osevů minoritních olejnin snížena na 677 ha, což je meziroční pokles o 33,2 % a zároveň i nejnížší osevní plocha za posledních 15 let. Produkce ostatních olejnin celkem dosáhla pouze 305 tun při průměrném hektarovém výnosu 0,45 t/ha. Nejpěstovanější plodina z této skupiny olejnin je světlice barvířská, která byla dříve u nás pěstována na relativně velkých plochách.

Do ČR bylo v roce 2023 dovezeno 727 tun semene safloru v celkové hodnotě za 8,7 mil. Kč. Nejvíce se do ČR dovezlo semene safloru z Ruska (638 tun), Polska (65 tun) a z Kazachstánu (21 tun). Z ČR se naopak vyvezlo 669 tun semene v celkové hodnotě vývozu 10,9 mil. Kč. Nejvyšší vývozy semene světlice směřovaly do Německa (503 tun), Polska (110 tun) a do Nizozemí (25 tun).

Výhled sklizně olejnin v ČR pro hospodářský rok 2024/25 a osev ozimé řepky pro sklizeň roku 2025

Celková osevní plocha **řepky olejky** v ČR v roce 2024 meziročně poklesla o 36,6 tis. ha, tj. o 9,6 % a dosáhla výměry 343 380 ha. Produkce řepky dosáhla pouhých 946 891 tun. Výroba řepky tak meziročně klesla o 362,6 tis. tun, tj. o 27,7 %. Průměrný hektarový výnos řepky byl ve výši 2,76 t/ha, což představuje ve srovnání s předchozím rokem snížení o 0,69 t/ha, tj. o 20,0 %.

Pozitivní trend zvyšování výměry **sóji luštinaté** pokračoval i v roce 2024, kdy bylo touto plodinou oseto 28 331 ha. Meziročně došlo k navýšení osevních ploch o 6,9 %, tj. o 1 826 ha. Celkem se sklídilo

rekordních 73 666 tun sójových bobů, což představuje meziroční nárůst o 16,2 %, tj. o 10 272 tun více. Průměrný hektarový výnos dosáhl vysoké úrovně, a to 2,60 t/ha. Oproti minulému roku tak došlo k jeho zvýšení o 0,21 t/ha, tj. o 8,8 %.

Plocha **máku setého** v roce 2024 po dvou letech opět vzrostla, a to nad hranici 36 tis. ha na celkových 36 611 ha. Meziročně se plocha máku navýšila o 10 361 ha, tj. o 39,5 %. Produkce máku při hektarovém výnosu 0,74 t/ha dosáhla 27 250 tun, tj. o 9 222 tun meziročně více (+51,2 %). Průměrný výnos byl oproti předešlému roku vyšší o 7,3 %, tj. o 0,05 t/ha.

V roce 2024 se opět meziročně snížila osevní plocha **slunečnice roční**, a to o 3 379 ha, tj. o 17,1 % na 16 423 ha. Poklesla také produkce nažek na 41 117 tun, meziročně o téměř 8,2 tis. tun (-16,6 %). Průměrný hektarový výnos 2,50 t/ha byl oproti předešlému roku nepatrně vyšší, a to o 0,01 t/ha, tj. o 0,4 %.

Osevní plocha **hořčice bílé a sarepské** v roce 2024 činila 11 626 ha. Meziročně došlo k poklesu plochy osevu o 3 995 ha, tj. o 25,6 %. Osevní plocha tak byla nejnižší za posledních 27 let. Došlo zároveň k razantnímu poklesu produkce, která dosáhla pouhých 6 378 tun, tj. meziročně o 5 963 tun méně (-48,3 %). Na výrazném propadu měl podíl i hektarový výnos, který činil 0,55 t/ha, tj. meziročně o 30,4 % méně (-0,24 t/ha).

Pěstební plocha **lnu setého olejného** dlouhodobě nepřevyšuje dva tisíce hektaru. V roce 2024 byla výměra lnu, společně s rokem 2019, nejnižší od roku 2001, kdy bylo zahájeno její sledování. Meziročně se výměra snížila o 516 ha, tj. o 32,3 % a dosáhla úrovně 1 082 ha. Díky průměrnému hektarovému výnosu 1,30 t/ha dosáhla produkce lněného semene 1 402 tun, což znamená meziroční pokles pouze 74 tun (-5,0 %). Průměrný hektarový výnos se oproti velmi nízkému výnosu v předchozím roce navýšil o 0,38 t/ha, tj. o 41,3 %.

Ve skupině minoritně pěstovaných olejnin se pro rok 2024 osevní plocha **ostatních olejnin** meziročně zvýšila o 315 ha, tj. o 46,5 % a dosáhla úrovně 992 ha. Celková sklizeň při průměrném hektarovém výnosu 0,52 t/ha, meziročně o 0,07 t/ha více, tj. o 15,6 % dosáhla 516 tun, což je o 211 tun (+69,2 %) více než v předchozím roce.

Řepka ozimá je pro sklizeň v roce 2025 podle stavu k 30. listopadu 2024 dle ČSÚ osetá na ploše 341 867 ha. Oproti předešlému roku by výměra měla být nižší o 1 095 ha, tj. o 0,3 %. V porovnání s průměrem předchozích deseti let by tak plocha řepky byla menší o 30 tisíc hektarů. Očekávány jsou zaorávky řepky do maximálně 10 tisíc hektarů.

ZÁSAHY STÁTU A EU U KOMODITY OLEJNIN

Do zásahů státu a EU u komodity olejin jsou zahrnuty:

1. Pravidla agrárního obchodu ČR
2. Vnější obchodní politika EU ve vztahu k olejinám
3. Podpůrná a dotační politika MZe pro rok 2023

I. Pravidla agrárního obchodu ČR

Společná zemědělská politika a společná obchodní politika EU

Česká republika, jako člen EU, je povinna dodržovat principy a pravidla Společné zemědělské politiky (SZP), která zabezpečují regulaci trhu s olejinami zejména prostřednictvím společné organizace trhu (SOT). SZP v podstatě spočívá na třech principech. Jedná se o princip jednotného trhu, princip preference Společenství a princip finanční solidarity.

Princip jednotného trhu představuje volný pohyb zemědělských produktů mezi jednotlivými členskými státy. Zemědělský trh je součástí velkého jednotného vnitřního trhu, z něhož jsou vyloučena taková opatření, která doprovázejí běžný zahraniční obchod jako jsou cla, obchodní omezení, vývozní dotace apod. Aby jednotný trh mohl fungovat, bylo nezbytné zavést jednotné předpisy a jednotná pravidla hospodářské soutěže. Princip jednotného trhu vyplývá z používání jednotlivých nástrojů na území všech členských států. Vyžaduje jednotný tržní management a předpokládá rovněž jednotnou ochranu na vnějších hranicích.

Princip preference Společenství je logickým následkem vytvoření jednotného zemědělského trhu. Je to v podstatě prosazení zásad, které poskytují přednost odbytu produktům vyrobeným v členských zemích. Tento princip je velmi důležitý, protože chrání vnitřní trh před levnými dovozy a před nadměrným kolísáním světového trhu. Dosáhnutí je možné za pomoci různých zemědělsko-politických nástrojů, ty při dovozech a vývozech působí jako určitá zdymadla, která na hranicích zachycují a vyrovnávají cenové výkyvy.

Princip finanční solidarity je základním pilířem SZP. Její vytvoření znamená, že náklady na její fungování musí být hrazeny společně a dotace z EU jsou tak poskytovány v rámci SZP.

SOT s olejinami je v rámci pravidel daných základním nařízením Rady č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhu a zvláštní opatření pro některé zemědělské produkty, řízena EK. Přijímaná opatření jsou předkládána ke schválení Výboru pro společnou organizaci trhů (VSOT), který je tvořen zástupci EK a jednotlivých členských států. Má za úkol vyjadřovat se k předkládaným návrhům nařízení a schvalovat návrhy opatření k řízení trhu, které jsou předkládány EK. Zejména zprostředkovává kontakt a výměnu informací mezi členskými státy a Komisí. Nástrojem pro realizaci SOT s olejinami v ČR, na národní úrovni, je Státní zemědělský intervenční fond (SZIF).

EU praktikuje jednak SZP a jednak společnou obchodní politiku. Obě tyto politiky zcela zásadně ovlivňují agrární obchod ČR. Vstupem ČR do EU, se zahraničním obchodem stal pouze obchod se zeměmi mimo EU, tzv. třetími zeměmi. Obchod mezi současnými členskými státy je v rámci jednotného trhu EU obchodem vnitřním. Povinností všech členských zemí EU je uskutečňovat jak SZP, tak i společnou obchodní politiku a řídit se jednotnými právními předpisy v rámci těchto politik vydaných EU. Jedna z prvních společných organizací trhu byla zavedena již v roce 1962 pro obiloviny. SZP uplatňuje jednotné zásady, pokud jde o přístup na trh v podobě preferenčních ujednání. Pro dovozy do EU platí společný celní sazebník EU včetně jednotných celních preferencí a preferenčních celních kvót. Společná obchodní politika je založena na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod, o liberalizační opatření, vývozní politiku, ochranná obchodní opatření apod.

Na začátku roku 2020, po skončení programového období na léta 2014–2020, představila EK návrh na jednoleté přechodné období při přechodu na novou SZP, což považovala ČR za důležitý posun v jednání. Nicméně pro zemědělce i členské státy šlo o nereálně krátkou lhůtu. S ohledem na potřebné nastavení podmínek nových dotačních pravidel i související nastavení platebních systémů bylo však třeba, aby přechodné období bylo dvouleté. Jedině tak se jednotlivé národní platební agentury stihly řádně připravit a neohrozit výplatu podpor pro zemědělce.

Reforma SZP vede ke spravedlivější, ekologičtější a výkonnější SZP, která usiluje o zajištění udržitelné budoucnosti evropských zemědělců. Nová politika podporuje opatření v oblasti životního prostředí a zahrnuje i opatření k zajištění cílenější podpory pro menší farmy, pomoci má také mladým zemědělcům v zahájení jejich činnosti. Dohoda představuje modernizovanou SZP, která podporuje přechod k hospodaření šetrnějšímu ke klimatu a ekologičtějšímu zemědělství, posiluje dodržování sociálních a pracovních práv a zajišťuje konkurenceschopnost zemědělců. SZP po roce 2020 klade větší důraz na sociální rozměr zemědělství, stanoví řadu opatření zaměřených na motivaci zemědělců k přijetí „zelenějších“ zemědělských postupů, pomoc zemědělcům při řešení rizik a krizí, větší transparentnost k ochraně fondů EU a stanovuje vyšší sankce za opakovaná porušení předpisů. Reforma rovněž zahrnuje posun od zaměření na dodržování předpisů k SZP, založené na výkonnosti. Nová SZP pokrývá období 2023–2027, do té doby nadále platilo přechodné opatření dohodnuté v roce 2020.

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)

Výkonným orgánem pro opatření v rámci SOT pro sektor olejnin v ČR je SZIF. Provádí veškeré úkony a činnosti stanovené zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů a prováděcími právními předpisy ve formě nařízení vlády.

SZIF je akreditovanou platební agenturou – zprostředkovatelem finanční podpory z EU a národních zdrojů. Dotace z EU jsou v rámci SZP poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a v rámci Společné rybářské politiky z Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu (ENRAF).

V rámci SZP se v EU uplatňují tři zásady, a to společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, zvýhodnění produkce ze zemí Unie na úkor vnější konkurence a finanční solidarita, tj. financování ze společného fondu do něhož všichni přispívají.

Pilířem poskytovaných finančních podpor jsou přímé platby vyplácené zjednodušeným systémem, tj. na hektar obhospodařované plochy. Velké možnosti pro zemědělství představuje Program rozvoje venkova (PRV), který byl spuštěn již v roce 2007. Stejně nezanedbatelnou finanční pomocí jsou pak rovněž tržní opatření SOT, které řeší výkyvy poptávky a nabídky na trhu a zabezpečují zemědělským podnikatelům větší jistotu a lepší stabilitu v podnikání.

Více informací lze získat na webovém portálu <https://szif.gov.cz>.

Rozdělení odpovědnosti SZIF a Celní správy při provádění obchodních mechanismů

SZIF jako platební agentura ČR úzce spolupracuje s Celní správou ČR. Předávají si vzájemně potřebné informace k, pokud možno, bezproblémovému provádění obchodních mechanismů a k zajištění regulace obchodu s třetími zeměmi v rámci pravidel SZP. Platební agentury v některých zemích EU rovněž mohou část svých činností a pravomocí delegovat na orgány celní správy, jsou však zodpovědné za řádné informování Komise o aktivitách vztahujících se k obchodním mechanismům.

Odpovědnost SZIF v oblasti SZP v oblasti obchodních mechanismů

- Zveřejňuje informace o zboží, na jehož dovoz nebo vývoz je povinná dovozní nebo vývozní licence a o podmínkách podávání žádostí.

- Vydává vývozní a dovozní licence a výpisy z nich.
- Přijímá záruky požadované v rámci SZP pro dovozní a vývozní licence.

Odpovědnost Celní správy v oblasti SZP

- Přijímání (uznávání) dovozních a vývozních prohlášení.
- Ověřování tarifní klasifikace zboží při dovozu a vývozu.
- Ověřování dovozních a vývozních licencí a odepisování vyvážených/dovážených množství na licencích.
- Vybírání poplatků při dovozu (cla a jim ekvivalentní poplatky).
- Provádí fyzickou kontrolu zahrnující zkoušení a odebrání vzorků.
- Kontroluje zboží z jiných členských států, na které jsou v těchto státech udělovány produkční podpory.
- Potvrzuje vývoz zboží do určených míst (destinací), pro které je vývoz určen.

Celní sazby

V rámci EU nejsou pro pohyb zboží stanovena žádná cla ani kvóty. V obchodním styku se zeměmi, které nejsou členy EU, platí celní předpisy EU.

Pro rok 2023 byl Celní sazebník vydán nařízením Komise (EU) 2022/1998 ze dne 20. září 2022, kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, v platném znění.

Licenční režim týkající se dovozu a vývozu zboží (z/do zemí mimo EU)

Nařízení Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty (Jednotné nařízení o společné organizaci trhů) a nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1237 ze dne 18. května 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o pravidla k režimu dovozních a vývozních licencí.

Daňová politika

ČR je jako člen EU povinna uplatňovat DPH v souladu s pravidly, která existují v rámci EU. Základní principy pro zdanění daní z přidané hodnoty jsou obsaženy v 6. směrnici Rady EU č. 77/388/EHS, ve znění pozdějších předpisů. Tyto principy jsou členské státy povinny implementovat do svých národních právních předpisů. V ČR to je zákon o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

2. Vnější obchodní politika EU ve vztahu k olejninám

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání o obchodu s některými zemědělskými výrobky. Jednání o dalších smlouvách pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), ve kterém jsou sdruženy Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U olejnin je v jednotlivých zemích ESVO situace rozdílná. **Norsko** si ponechává clo na dovoz z EU pouze u olejnin využívaných pro krmné účely nejčastěji ve výši 3,41 NOK/kg. Na této situaci nic nezměnila ani ujednání o další liberalizaci obchodu se zemědělskými výrobky mezi Norskem a EU, která vstoupila

v platnost v říjnu 2018. **Island** má nulová cla na dovoz všech olejnin z EU. **Švýcarsko** si clo pro dovoz z EU zachovalo prakticky u všech olejnin kromě některých položek určených pro krmné účely. Vysoká cla má Švýcarsko především na dovoz olejnin z EU určených pro výrobu oleje vhodného k lidské spotřebě. Další jednání o liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty se Švýcarskem od roku 2009 neprobíhají. Švýcarsko v květnu 2021 odmítlo přijmout Institucionální rámcovou dohodu s EU a na základě tohoto kroku EU zastavila veškerá jednání o novelizacích stávajících dohod a schvalování nových vzájemných dohod. Na přelomu let 2023 a 2024 došlo k obnovení jednání o vzájemných dohodách a ke konci roku 2024 se oběma stranám podařilo dospět k dohodě o budoucích vztazích, která ještě bude muset projít schvalovacím procesem na obou stranách. Další liberalizace obchodu se zemědělskými produkty je však stále nejistá.

K 31. 1. 2020 **Velká Británie** vystoupila z EU a v květnu 2021 vstoupila v platnost Dohoda o obchodu a spolupráci s EU. Díky této Dohodě se podařilo ve vzájemném obchodě zachovat nulová cla a bezkvótový přístup pro všechny produkty splňující pravidla původu EU nebo Velké Británie. Obchod však poznamenala zvýšená administrativní a finanční zátěž z důvodu zavedení celního řízení a dalších standardních pravidel mezinárodního obchodu se třetími zeměmi. Na podzim 2024 Velká Británie indikovala zájem o zjednodušení obchodu, zatím však nepředložila konkrétní návrhy.

Preferenční dohody uzavřela EU také s kandidátskými balkánskými zeměmi. **Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Severní Makedonie**, ani **Srbsko** neuplatňují na dovoz olejnin z EU žádné clo. Chorvatsko k 1. 7. 2013 vstoupilo do EU a stalo se tak součástí jednotného trhu Evropské unie.

Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Ukrajinou** je v plném rozsahu uplatňována od září 2017. Ukrajina uplatňuje cla pouze na dovoz mouky ze sójových bobů a semen cukrové řepy z EU v rozmezí do 4 % ad valorem¹.

K uzavření dohod o volném obchodu s **Moldavskem** a **Gruzii** došlo v listopadu 2013. Dohody vstoupily v platnost v červenci 2016. Na dovoz olejnin z EU do Moldavska i Gruzie jsou cla nulová.

Významnou oblastí, kde má EU sjednány Asociační dohody včetně dohod o volném obchodu, je oblast středomoří (EUROMED). U olejnin se situace v jednotlivých zemích liší. Například **Alžírsko** uplatňuje téměř u všech olejnin dovozní MFN² cla ve výši 5 %. Výjimku tvoří podzemnice olejná, tři položky slunečnicových semen (dovozní cla 30 %) a některá ostatní olejnata semena, u kterých je bezcelně možno dovézt do Alžírska pouze 100 tun v rámci preferenční celní kvóty. Naopak dovozní cla Alžírska na sójové boby, slunečnicová semena a semena řepky dovážené pro potravinářské účely jsou nulová. Dovoz do **Turecka** z EU je bezcelní u sójových bobů, lněných semen, semen řepky a také u semen slunečnice určených k setí. Dovoz ostatních slunečnicových semen je bezcelní pouze v případě jejich specifického využití a dovozu v rámci preferenční kvóty 1 000 tun od ledna do srpna. Na ostatní položky olejnin z EU uplatňuje Turecko dovozní cla nejčastěji v rozmezí 3–23,4 %. **Izrael** uplatňuje cla na dovoz z EU u některých položek podzemnice olejně neurčené k setí a slunečnice (s dalšími podmínkami vztahujícími se k minimálním a maximálním clům). Dovozy ostatních olejnin z EU jsou bezcelní. **Maroko, Egypt** a **Jordánsko** dovozní cla pro olejninu z EU neuplatňují. **Tunisko** z této řady vybočuje a na dovoz téměř u všech olejnin z EU uplatňuje clo nejčastěji v rozmezí od 10 do 36 % (u semen slunečnice je MFN dovozní clo 50 %). Výjimku tvoří sójové boby a semena řepky olejky, jejichž dovoz z EU je bezcelní. Mezi EU a Tuniskem probíhala do května 2019 liberalizační jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu. Z politických důvodů na straně Tuniska bylo však jejich pokračování přerušeno. Mezi Marokem a EU se zatím poslední jednání o liberalizaci obchodu uskutečnila v dubnu 2014.

¹ Stanovení celní sazby ad valorem znamená její určení procentním podílem z celní hodnoty (ceny). Dále v textu jsou celní sazby uváděny bez dodatku ad valorem.

² Základní princip obchodního systému v rámci Světové obchodní organizace (WTO), který stanovuje, že členské státy proti sobě nesmí používat diskriminující praktiky a že všechny výhody (včetně výše celních sazeb), které získá jeden člen, se vztahují i na všechny členy ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.

V letech 2013 až 2017 vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se státy Andského společenství (Peru, Kolumbie a Ekvádor) a Střední Ameriky (Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador). Dohoda s **Peru** je prozatímně prováděna od března 2013 a od té doby přispěla nejprve k výrazné redukci a později k odstranění dovozních cel u olejnin. V současnosti jsou proto všechna cla Peru na dovozy olejnin z EU nulová. Dohoda s **Kolumbií**, prozatímně prováděná od srpna 2013, odstranila dovozní cla do Kolumbie z EU především na kopru, lněná, hořčičná, maková a bavlníková semena a většinu olejnin určených k setí. Většina ostatních druhů olejnin je z liberalizace vyjmuta. Dohody s **Hondurasem**, **Nikaraguou** a **Panamou** jsou prozatímně prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila **Kostarika** a **Salvador** a v prosinci téhož roku také **Guatemala**. Na základě dohod došlo k významné liberalizaci cel při dovozu olejnin z EU do těchto zemí. Cla byla odstraněna u všech olejnin s výjimkou podzemnice olejné a palmových ořechů a jader neurčených k setí, které byly z liberalizace vyjmuty. V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu s **Ekvádorem** a ten se tak v lednu 2017 formálně připojil k provádění dohody mezi EU a Peru a Kolumbií. V rámci dohody budou cla při dovozu olejnin z EU do Ekvádoru odstraněna do 10 let. Jedinou výjimkou jsou sójové boby neurčené k setí, které jsou z liberalizace vyjmuty. V současnosti jsou mimo jiné nulová cla na dovoz olejnin z EU do Ekvádoru určených k setí.

V říjnu 2013 bylo dokončeno liberalizační jednání EU s **Kanadou**. Obchodní část Dohody je prozatímně prováděna od září 2017. Liberalizace se však olejnin nijak nedotkla, protože Kanada poskytovala na tyto produkty MFN dovozní clo 0 % již v minulosti.

V červnu 2016 bylo zahájeno jednání mezi EU a **Mexikem** o revizi Dohody o volném obchodu. U zemědělských produktů by mělo dojít k liberalizaci většiny dovozních cel. U olejnin jsou však všechna dovozní cla z EU do Mexika nulová již v současnosti.

V červnu 2024 bylo dosaženo politické Dohody o volném obchodu mezi EU a jihoamerickými zeměmi ze sdružení Mercosur (**Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay**). Právní čištění by mělo být dokončeno do konce února 2025 a následovat budou překlady. V současnosti je do států Mercosuru bezcelní dovoz olejnin z EU určených k setí. Celní sazby na ostatní olejninu se pohybují nejčastěji v rozmezí 0 až 10 %.

V listopadu 2017 se uskutečnilo první kolo jednání o revizi Dohody o volném obchodu EU a **Chile**. Dohoda byla podepsána v prosinci 2023 a nyní probíhá její ratifikace. Dovoz olejnin z EU do Chile je bezcelní již nyní.

V roce 2007 bylo zahájeno projednávání Dohody o volném obchodu s **Indií**. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, ale proces se poté prakticky zastavil. Na přelomu června a července 2022 bylo jednání obnoveno a dosud proběhlo dalších osm kol (poslední v září 2024). MFN cla Indie při dovozu olejnin se pohybují v rozmezí 5 až 70 % s tím, že nejčastější je sazba 30 %.

V únoru 2019 vstoupila v platnost Dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a **Japonskem**. Obchod s olejninami mezi EU a Japonskem probíhá bezcelně, pouze u čtyř položek podzemnice olejné si Japonsko ponechalo lhůtu pro liberalizaci v rozmezí 7 až 10 let.

Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Jižní Koreou** vstoupila v platnost v červenci 2016. Cla na dovoz olejnin z EU do Jižní Korey jsou z velké části nulová. Výjimku tvoří pět položek u sójových bobů, které jsou z liberalizace zcela vyjmuty a některé další produkty, jako například podzemnice olejná a sezamová semínka, u kterých má být dovozní clo do Jižní Koreje odstraněno do 19 let po vstupu dohody v platnost.

V prosinci 2014 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu mezi EU a **Singapurem**, dohoda vstoupila v platnost v listopadu 2019. Dohoda stanovuje, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clu. Nicméně v případě olejnin nedošlo vstupem dohody v platnost k žádné změně, protože i Singapur u nich uplatňoval MFN dovozní clo 0 % již v minulosti.

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) mezi EU a Malajsií a Vietnamem. V případě **Malajsie** se čeká na vyjádření malajské strany k možnosti obnovení dalších rozhovorů. Malajsie uplatňuje při dovozu olejnin MFN cla v rozmezí 0 až 5 %. Dohoda s **Vietnamem** vstoupila v platnost v srpnu 2020 a díky ní dojde k odstranění všech

dovozních cel na olejninu do Vietnamu z EU v rozmezí 4 až 11 let od vstupu dohody v platnost. Vietnam však již v současnosti uplatňuje při dovozu olejnin z EU preferenční clo pouze u makových semen, a to ve výši 4,5 %.

V roce 2013 bylo zahájeno jednání s **Thajskem** a poslední negociační kolo se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku následně došlo k zastavení dalších jednání. V březnu 2023 však EU a Thajsko oznámily záměr obnovit jednání o moderní dohodě o volném obchodu s tím, že první kolo jednání proběhlo v září 2023 a čtvrté se uskutečnilo v listopadu 2024. Thajsko uplatňuje MFN cla na dovoz olejnin nejčastěji ve výši 5 až 30 %. Některé položky jsou však zatíženy také nevalorickým clem.

V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání s **Filipínami** a v únoru 2025 proběhlo druhé kolo obnovených jednání. Filipíny uplatňují MFN cla na dovoz olejnin ve výši 0 až 15 %.

V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s **Indonésií** a v červenci 2024 proběhlo již kolo devatenácté. Zatím nebylo stanoveno datum dalšího kola. Indonésie uplatňuje MFN cla na dovoz olejnin ve výši 0 až 5 %.

Jednání s **Austrálií** a **Novým Zélandem** o dohodě o volném obchodu byla formálně zahájena v červnu 2018 a první kola rozhovorů proběhla v červenci 2018. Po pěti letech byla jednání ze strany Austrálie přerušena s tím, že se nepodařilo dospět k akceptovatelnému výsledku. V případě Nového Zélandu byla jednání o dohodě o volném obchodu dokončena v červnu 2022, dohoda byla podepsána v červenci 2023 a vstoupila v platnost v květnu 2024. Na Nový Zéland jsou však olejnin z EU dováženy za nulová cla již nyní. Austrálie u dovozu olejnin z EU uplatňuje clo pouze na dovoz jedné položky podzemnice olejné, a to ve výši 5 % FOB³.

3. Podpůrná a dotační politika MZe pro rok 2023

Systém podpor do zemědělství v ČR představuje pro zemědělce možnost přístupu do značně širokého spektra podpůrných prostředků.

Systém podpor lze rozdělit na:

1. **Přímé platby**
2. **Program rozvoje venkova na období 2014–2020 a přechodné období 2021–2022, Strategický plán SZP na období 2023–2027**
3. **Zemědělské národní dotace**

1. Přímé platby

V rámci I. pilíře (přímé platby) SZP EU je v ČR podporována rostlinná i živočišná výroba několika dotačními tituly.

Přímé platby jsou od roku 2023 součástí Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro období 2023–2027 a jsou poskytovány v souladu s podmínkami v něm definovanými. V rámci I. pilíře SZP je z Evropského zemědělského záručního fondu poskytována Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS) a k ní Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS). Pro zemědělce do 40 let věku je vyplácena Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (CIS-YF). Platba pro malé zemědělce (s hospodářstvím o velikosti do 10 hektarů) se vyplácí na 4 hektary a nahrazuje všechny ostatní přímé platby. Platbou cílenou na postupy prospěšné pro životní prostředí a klima je podpora Režimy pro klima a životní prostředí.

³ Hodnota zahrnující veškeré náklady s dodáním zboží na palubu lodi včetně daní, dávek a poplatků ukládaných z důvodu vývozu.

V rámci I. pilíře se kromě výše uvedených plateb oddělených od produkce poskytují i Podpory příjmu vázané na produkci (CIS, dříve VCS). Stejně jako v minulých letech zemědělci získají příspěvky na tzv. citlivé komodity, které čelí určitým obtížím a jsou obzvláště důležité z hospodářských, sociálních nebo environmentálních důvodů.

Konkrétní podmínky poskytování přímých plateb upravuje nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům v návaznosti na podmínky definované ve SP SZP.

Základním předpokladem pro poskytnutí přímých plateb je být evidován jako zemědělský podnikatel a plnit podmínky jednotlivých podpor, spolu s dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a povinných požadavků na hospodaření (PPH), které jsou společně známy jako podmíněnost.

Reformovaná SZP obsahuje řadu nových prvků, které dosud nebyly v oblasti přímých plateb aplikovány (například kritérium aktivního zemědělce, které má za cíl poskytnout platby pouze těm zemědělcům, kteří zemědělské činnosti opravdu vykonávají) a současně mění dosavadní charakter přímých plateb na vícesložkovou přímou platbu, složenou z:

- BISS, která představuje necelých 31 % z celkové obálky na přímé platby,
- Platby pro malé zemědělce,
- CRISS – 23 % obálky přímých plateb,
- Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce,
- Platby na režimy pro klima a životní prostředí (Celofaremní ekoplatba, udržitelné hospodaření se živinami) – 30 % obálky,
- Podpory vázané na produkci poskytované citlivým sektorům (CIS) – 15 % obálky.

Žádost o poskytnutí podpor z přímých plateb je podávána elektronickou formou v rámci tzv. Jednotné žádosti (JŽ) prostřednictvím Portálu Farmáře na webových stránkách SZIF, a to do 15. května příslušného kalendářního roku. Opožděné podání žádosti je možné do 25 kalendářních dnů se snížením platby o 1 % za každý den prodlení. Tento portál nabízí možnosti, které mají žadatelům o dotace především zjednodušit a zrychlit provádění některých úkonů spojených s JŽ.

Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Konkrétní podmínky poskytnutí této platby jsou uvedeny v NV č. 83/2023 Sb. Žadatel o tuto platbu musí být od roku 2023 aktivním zemědělcem podle čl. 4 odst. 5 nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115 a současně zemědělským podnikatelem ve smyslu § 2e–2ha zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Další důležitou podmínkou je dodržení minimální výměry, která činí v součtu všech dílů půdních bloků (DPB) v žádosti nejméně 1 ha. Dotčené DPB musí být vedeny na žadatele v Evidenci využití půdy podle užitelských vztahů (tzv. LPIS) nejméně od data podání žádosti do 31. srpna kalendářního roku, ve kterém žádá o platbu.

Poskytnutí platby BISS je mimo jiné podmíněno řádným obhospodařováním zemědělské půdy, dodržováním podmínek DZES a povinných požadavků na hospodaření (SMR), které dohromady tvoří podmínky podmíněnosti CC. Tato platba je poskytována výhradně z rozpočtu EU.

Výše obálky a sazby BISS

Rok	Nařízení vlády	Úroveň plateb EU-15	Obálka SAPS (mil. EUR)	Sazba (EUR/ha)	Směnný kurz (CZK/EUR)	Sazba (CZK/ha)
2023	83/2023	100 %	254,232	72,48	24	1 760,44

Pramen: MZe.

Platba pro malé zemědělce

Cílem dotačního titulu je podpořit a stabilizovat malé zemědělce s výměrou do 10 ha půdy evidované v evidenci zemědělské půdy LPIS ke dni podání žádosti. Platba je však poskytována na maximálně 4 ha půdy. Tato dotace nahrazuje všechny ostatní přímé platby, nelze o ni tedy žádat společně s jinou přímou platbou. Zemědělec si může sám vybrat, co je pro něj výhodnější, zda platba pro malé zemědělce nebo zda raději požádá o ostatní přímé platby zvlášť.

Sazba platby pro malé zemědělce pro rok 2023 byla stanovena ve výši 6 845,34 Kč/ha. Velikost obálky pro rok 2023 činila cca 99 mil. Kč.

Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)

Podpora řeší některé slabé stránky českého zemědělství. Především dlouhodobě nižší příjmy menších podniků, které by bez podpory nebyly životaschopné. Smyslem platby je lepší zacílení přímých plateb na malé a střední zemědělce, a to vzhledem ke všeobecně uznávané nutnosti prosazovat vyváženější rozdělování podpory malým a středně velkým subjektům.

Platba je poskytovaná všem žadatelům na prvních 150 hektarů formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS. Nárok na tuto platbu bude mít každý žadatel bez ohledu na celkovou velikost obhospodařované zemědělské plochy.

Sazba CRISS pro rok 2023 byla stanovena ve výši 3 536,47 Kč/ha. Výše roční obálky pro rok 2023 činila cca 4,6 mld. Kč.

Platba pro mladé zemědělce (MZ)

Jedná se o roční platbu na způsobilý hektar pro mladé zemědělce, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu. Podpora se poskytuje pouze na prvních 90 hektarů. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti, který pomůže stabilizovat příjem mladých začínajících zemědělců. Tato platba je nastavena tak, aby novým mladým začínajícím zemědělcům zvýšila příjem na úroveň zaručující zachování životaschopnosti a konkurenceschopnosti jejich hospodářství. Jedná se tedy o doplňkovou platbu k ostatním přímým platbám. Toto se týká žadatelů, kteří podali první žádost o platbu v roce 2023. Ve spojení s ostatními přímými platbami se bude jednat o výrazně vyšší přímou platbu na hektar, která může přilákat k podnikání v zemědělství více nových mladých začínajících zemědělců. Žádost o tuto platbu je možné podávat po dobu pěti po sobě jdoucích let. V závislosti na roku, kdy byla poprvé podána žádost o platbu, existují dvě skupiny žadatelů s odlišnými podmínkami způsobilosti.

Sazba pro mladé zemědělce pro rok 2023 byla stanovena ve výši 2 255,01 Kč/ha. Výše roční obálky pro rok 2023 činila cca 140 mil. Kč.

Režimy pro klima a životní prostředí (Ekoschémat, tzv. ekoplatby)

Ekoschémat jsou novým nástrojem I. pilíře společné zemědělské politiky, který je pro zemědělce dobrovolný. Ekoschémat v ČR obsahují Celofaremní ekoplatbu ve dvou úrovních, základní a prémiové a dále Ekoplatbu na podporu udržitelného hospodaření se živinami. Jejich cílem je podpořit způsoby obhospodařování zemědělské půdy, které vedou k ochraně a zlepšování životního prostředí a krajiny a které v neposlední řadě představují udržitelné hospodaření s přírodními zdroji.

Celofaremní ekoplatba – základní stupeň celofaremní ekoplatby obsahuje řadu požadavků (podmínek), které si nelze volit samostatně a které zemědělec pro získání platby musí splnit na všech zemědělských kulturách, které obhospodařuje. Žadatel se dobrovolně zavazuje k plnění povinností základní celofaremní ekoplatby na celé jeho výměře a všemi zemědělskými kulturami, které obhospodařuje, tzn. pro účely provádění a platby základní celofaremní ekoplatby si nelze selektivně vybrat zemědělské kultury ani díly půdního bloku či jeho části. Při splnění podmínek má žadatel nárok na platbu na celou výměru, kterou obhospodařuje.

Cílem prémiové celofaremní ekoplatby je navýšení zastoupení neprodukcí ploch v zemědělské krajině a přispění k ochraně vodních toků. Jedná se o nadstavbu celofaremní ekoplatby, žadatel současně plní podmínky základního stupně celofaremní ekoplatby.

Pro poskytnutí prémiové celofaremní ekoplatby je zapotřebí, aby žadatel splnil podmínky pro poskytnutí základní celofaremní ekoplatby a zároveň vyčlenil z výměry zemědělské kultury standardní orná půda, travní porost nebo úhor na úrovni zemědělského podniku minimální podíl neprodukcí ploch 7 % ve stanovené kvalitě neprodukcí ploch. Žadatel o celofaremní prémiovou ekoplatbu musí podmínky vyčlenění neprodukcí ploch naplnit kompletně (jak požadované % neprodukcí ploch, tak i včetně všech stanovených podmínek), tzn. výjimka týkající se neprodukcí ploch platná pro základní celofaremní ekoplatbu neplatí pro podmínky platby prémiové celofaremní ekoplatby. V případě, že žadatel žádá o poskytnutí prémiové celofaremní ekoplatby a byl mu Fondem v evidenci využití půdy na části plochy DPB s druhem standardní orné půdy vymezen ochranný pás podél vodního toku, vyčlenění výhradně ochranné pásy podél vody typu prémiový. Žadatel dodržuje pravidla podmíněnosti a minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům po celý kalendářní rok.

Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

ČR dlouhodobě podporuje citlivé sektory rostlinné a živočišné výroby v rámci přímých plateb. Mechanismus umožňuje podporu vázat na skutečnou aktuální produkci, nikoliv historické údaje, a je u něj tedy zaručeno, že podpora bude alokována tzv. „živým producentům“.

Pro období 2023–2027 finanční prostředky v celkové výši 15 % roční obálky na přímé platby (průměrná roční částka cca 3,4 mld. Kč) směřují na podporu: brambor určených pro výrobu škrobu, chmele, ovocných druhů s velmi vysokou pracností, ovocných druhů s vysokou pracností, zeleninových druhů s velmi vysokou pracností, zeleninových druhů s vysokou pracností, cukrové řepy, bílkovinných plodin podmíněné chovem hospodářských zvířat, chov telete masného typu, krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka, chov bahnice nebo chov kozy.

II. Program rozvoje venkova na období 2014–2020 a přechodné období 2021–2022, Strategický plán SZP na období 2023–2027

Z Programu rozvoje venkova ČR (PRV) na období 2014–2020, s přechodným obdobím do roku 2022, mohli pěstitelé olejnin čerpat dotace na investice do výstavby i rekonstrukce zemědělských staveb, na pořízení potřebných technologií i na pořízení mobilních strojů. Podpory bylo možné čerpat zejména z operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a z operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova na období 2014–2020, která vydává MZe ČR na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. prosince 2013 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005.

Operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

V 1., 3. a 5. kole příjmu žádostí mohli dotace z této operace čerpat všichni zemědělství podnikatelé na projekty od 100 tis. do 150 mil. Kč výdajů, ze kterých je stanovena dotace. V 7. kole příjmu pak mohli čerpat na projekty od 100 tis. do 75 mil. Kč výdajů, ze kterých je stanovena dotace. Základní míra dotace byla 40 %, a tu bylo možné u mladých začínajících zemědělců a žadatelů hospodařících ve znevýhodněných (ANC) oblastech o 10 % navýšit. Maximální míra dotace byla 60 %.

Pro pěstování olejnin se v 1., 3., 5. a 7. kole příjmu žádostí dotovaly zejména investice do pořízení čistících a sušících i dalších potřebných technologií a na mobilní stroje. Z investičních dotací nebylo možné dotovat stavební náklady na sklady olejnin.

Operace byla rozdělena na záměry podle jednotlivých sektorů, podle velikosti projektů a podle velikosti obhospodařované půdy. Na pěstování olejin tak bylo možné čerpat z těchto záměrů:

- b) Rostlinná výroba – projekty do 1 000 000 Kč, žadatelé, kteří hospodaří na max. 150 ha,
- g) Rostlinná výroba – projekty do 5 000 000 Kč (nezáleží na výměře obhospodařované půdy),
- l) Rostlinná výroba – projekty nad 5 000 000 Kč do 75 000 000 Kč (nezáleží na výměře obhospodařované půdy).

Celkem proběhlo v operaci 6 kol příjmu žádostí o dotaci.

Na olejniny bylo možné žádat v 1., 3., 5. a 7. kole příjmu žádostí. V 10. a 12. kole příjmu žádostí byla podpora vyhrazena pouze pro citlivé sektory.

Operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Podpora byla určena pro mladé začínající zemědělce, tedy osoby do 40 let včetně, které nepodnikají v zemědělství déle než 2 roky. Dotace se poskytovala na realizaci podnikatelského plánu ve výši maximálně 45 tis. EUR, což činilo cca 1,2 mil. Kč.

V této operaci proběhlo celkem 5 kol příjmu žádostí o dotaci. Podáno bylo celkem 1 910 žádostí s požadavkem na dotaci 2,3 mld. Kč. K podpoře bylo schváleno a proplaceno 1 228 žádostí s požadavkem na dotaci ve výši 1,5 mld. Kč.

Další možnost poskytovala operace **16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě**, tzv. zemědělské inovace, podpora poskytovaná na výzkum a vývoj a na investice spojené s vyvíjeným produktem, postupem či technologií. Podpora na zpracování olejin, tj. operace **4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů**, podpora poskytovaná na investice do potřebných technologií, strojů i staveb.

Strategický plán SZP 2023–2027

Podpora olejin je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu SZP pro ČR na období 2023–2027. Konkrétně zejména z intervencí 33.73 Investice do zemědělských podniků a 49.75 Zahájení činnosti mladého zemědělce.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty rozvoje venkova v rámci SP SZP na období 2023–2027, která vydává MZe ČR na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady č. (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021. Tato Pravidla jsou zveřejněna na internetových stránkách MZe a SZIF.

Intervence 33.73 Investice do zemědělských podniků

Způsobilým žadatelem je zemědělský podnikatel, který podniká v zemědělské výrobě v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb. Výše dotace je 40 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro ekologické podnikatele. Maximální výše dotace na jeden projekt je 30 mil. Kč.

Intervence je rozdělena na jednotlivé záměry, přičemž pěstitelé olejin mohou žádat v těchto záměrech: b) projekty do 2 000 000 Kč včetně, žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP, Rostlinná výroba a g) Rostlinná výroba.

Pro pěstování olejin je možné žádat na tyto investice – pořízení technologií skladování, mobilní stroje, nádrže na zadržení srážkových vod ze střech a retenční nádrže.

Intervence 49.75 Zahájení činnosti mladého zemědělce

Podpora je určena pro zemědělské podnikatele (evidované v Evidenci zemědělského podnikatele), kteří nedosáhli 41 let, a kteří v zemědělství podnikají max. 5 let před podáním Žádosti o dotaci. Dotace je poskytována na realizaci podnikatelského plánu, přičemž jeho realizace musí být dokončena do 2 let od podpisu Dohody o poskytnutí dotace. Dotace je poskytována ve 2 sazbách. Základní sazba dotace činí 1 500 000 Kč. V případě, že bude předmětem podnikatelského plánu zpracování vlastní produkce, jehož výstupem je produkt (potravina) uvedený v příloze I Smlouvy o fungování EU, bude sazba činit 2 030 000 Kč. Dotace bude poskytnuta dle zvolené sazby v 1 splátce, a to již po podpisu Dohody o poskytnutí dotace.

Intervence **34.73 Investice do zpracování zemědělských produktů** je další podpora pro zpracovatele a zájemce o zahájení zpracování zemědělských produktů.

III. Zemědělské národní dotace

Z národních zdrojů podporuje ČR prostřednictvím cílených programů celou řadu potřebných aktivit. Těmito dotačními programy přispívá k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru.

1. Dotační programy Ministerstva zemědělství (MZe)
2. Podpory Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF)

1) Dotační programy MZe

Dotační programy zemědělských národních dotací jsou realizovány na základě změny zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a změny zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Od roku 2020 přešla administrace dotačních programů dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (s výjimkou dotačního programu na genetické zdroje, které provádí MZe) plně do kompetence SZIF. Žádosti o dotaci, veškeré přílohy a doklady prokazující nárok na dotaci se podávají prostřednictvím Portálu farmáře SZIF. SZIF se při poskytování dotací řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů a také podle ministerstvem vydaných Zásad.

Ačkoliv jsou zemědělské národní dotace financovány výhradně z národních zdrojů, legislativa EU upravuje povinnost členských států oznámit (notifikovat) Evropské komisi v předstihu veškeré záměry na poskytnutí státní podpory. Hlavním smyslem těchto ustanovení je snaha, aby tyto národní podpory nepřispívaly k narušování hospodářské soutěže společného trhu.

Hlavním cílem zemědělských národních dotací je podpora restrukturalizace a zvýšení konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru spolu s rozvojem venkovského prostoru.

Spektrum dotačních programů každoročně udržuje kontinuitu s programy realizovanými v předešlých letech.

V roce 2023 bylo na zemědělské národní dotace vyplaceno celkem 3,9 mld. Kč. Za HR 2023/24 tj. necelých 3,5 mld. Kč.

Dle Zásad, vydaných v roce 2023, byly administrovány následující dotační programy, které se dotýkají oblasti olejin:

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem podpory je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence proti šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

Pro dotační program 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin bylo v roce 2023 celkem z 1 454 přijatých žádostí na 1 402 přijatých formulářů s doklady prokazujícími nárok na dotaci.

3.a. Biologická ochrana rostlin jako náhrada chemické ochrany

Předmětem dotace jsou náklady na pořízení biologické ochrany rostlin jako náhrady za aplikování chemické ochrany rostlin.

Výše dotace:

- do výše 50 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s pořízením biologické ochrany rostlin a odborného servisu u polní plodiny slunečnice, maximálně však do výše 290 Kč/ha,
- do výše 25 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s pořízením biologické ochrany rostlin a odborného servisu u polních plodin/u skupiny polních plodin, maximálně však do výše u druhu řepka olejka 384 Kč/ha a luskoviny (soja) 366 Kč/ha.

3.d. Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým i abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin

Předmětem dotace je podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým i abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou olejnin, luskovin (soji).

Podpora do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů na projekty u olejnin a luskovin (soji).

3.i. Použité uznané osivo lnu, technického konopí, kukuřice, cukrové řepy, luskovin a použité uznané nebo zkoušené osivo vyjmenovaných píce (zařazených do jednotlivých skupin) odrůd registrovaných nebo uvedených ve Společném katalogu odrůd EU pro osev produkčních ploch

Předmětem dotace je použité uznané osivo lnu a luskovin (soji).

Výše dotace u osiva lnu do výše 18 Kč/kg uznaného osiva a u osiva luskovin (soji) do výše 3 Kč/kg uznaného osiva.

9. Poradenství a vzdělávání

9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Speciální poradenství založené na pořádání propagačních opatření za účelem zvýšení informovanosti širší veřejnosti o zemědělských produktech rostlinné výroby.

9.F. Podpora poradenství v zemědělství

Konzultační a metodická pomoc zemědělským podnikům formou šíření informací při realizaci společné zemědělské politiky; transfer výsledků výzkumu a vývoje do praxe.

9.H. Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí

Podpora účasti vystavovatelů na mezinárodních zemědělských, potravinářských, lesnických a zahradnických veletrzích a výstavách v zahraničí prezentující své výrobky.

2) Podpory PGRLF

Hlavním předmětem činnosti PGRLF je v současné době subvencování části úroků z úvěrů, finanční podpora pojištění a poskytování úvěrů podnikatelským subjektům v oblasti zemědělské prvovýroby, zpracování zemědělských produktů, lesního hospodářství a zpracování dřeva.

V roce 2023 byly Fondem mj. poskytovány podpory v následujících podpůrných programech:

I. Podpora komerčních úvěrů (Investiční programy)

Formou podpory je poskytování finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení, snížení jistiny úvěrů nebo vydávání garancí na zajištění úvěrů poskytovaných komerčními bankami a jinými financujícími subjekty. Většina z programů pro podporu komerčních úvěrů je zaměřena na podporu investic, tedy zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s cílem restrukturalizace a zvýšení efektivity, modernizace, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a dalšího rozvoje, zejména zemědělských subjektů a zpracovatelů zemědělských produktů.

Program Zemědělec

Program určený pro oblast zemědělské prvovýroby.

V rámci programu Zemědělec je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z úvěrů poskytnutých zemědělským podnikatelům, a to na nákup techniky do zemědělské prvovýroby a na výstavbu, pořízení nebo zhodnocení nemovitého majetku v zemědělských podnicích.

Celkový objem úvěrových prostředků, na které bylo možné poskytnout podporu jednomu žadateli za dané období příjmu žádostí, byl stanoven v roce 2023 v částce nejvýše 10 mil. Kč v případě investice do zemědělské techniky a 50 mil. Kč v případě investic do nemovitostí. Doba splatnosti úvěru v případě investice do zemědělské techniky nesměla přesáhnout 8 let a v případě investic do nemovitostí 20 let. Sazba podpory byla pro rok 2023 stanovena po ukončení příjmu žádostí pro dané období, a to ve výši max. 3,7 % s 1% navýšením pro mladé zemědělce.

Program Podpory nákupu půdy

Program určený na podporu nákupu půdy.

V rámci programu Podpora nákupu půdy je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z úvěrů poskytnutých podnikatelům v oblasti zemědělství, a to na nákup zemědělské půdy.

Podpora je poskytována v režimu de minimis, kdy maximální výše podpory je korunový ekvivalent částky 20 000 EUR. Program je určen pro malé a střední podniky. V roce 2023 byl příjem žádostí v tomto programu otevřen po celý kalendářní rok. Podpora je poskytována ve výši sazby stanovené ze strany PGRLF za každé ukončené čtvrtletí daného roku, ve kterém jsou žádosti přijímány, na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí s tím, že maximální procentní sazba podpory je 5 % p. a. Úrokové zatížení příjemce podpory však musí činit minimálně 0,5 % p. a. Nakupovaná půda, k níž se vztahuje žádost o podporu, nesmí být ve vlastnictví státu.

Program Potravináři

Program je určen pro podnikatele působící v oblasti potravinářské výroby, kteří jsou zařazeni do kategorie malého nebo středního podniku. Předmětem podpory je snížení jistiny provozních úvěrů poskytnutých komerčními subjekty na provozní financování podnikatelů za účelem dočasného snížení provozních nákladů v důsledku působení dočasně vysokých cen energií a dalších vstupních nákladů.

Program Zpracovatel

V rámci programu Zpracovatel jsou podporovány investice na pořízení investičního majetku, který souvisí se zpracováním zemědělského produktu k výrobě krmiv pro hospodářská zvířata. Nákup půdy je způsobilým nákladem pouze tehdy, pokud nepřevyší 10 % z celkových způsobilých nákladů investice.

2. Podpora pojištění (Eliminace rizik zemědělského a lesnického podnikání)

Program Finanční podpora pojištění

Cílem programu na podporu pojištění je zpřístupnění pojistné ochrany zemědělců a tím dosažení vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným rizikům. Formou podpory je částečná kompenzace pojistného, vynaloženého na zemědělské pojištění s cílem dosažení vyšší propojištěnosti.

Program je určen zemědělským prvovýrobcům, kteří si sjednali pojištění plodin na ztráty způsobené přírodními pohromami, nepříznivými klimatickými jevy či škůdci nebo pojištění hospodářských zvířat na ztráty způsobené chorobami zvířat, přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy. Program je určen pouze pro malé nebo střední podniky.

Výše podpory se stanoví v rozmezí 35–65 % uhrazených nákladů na pojištění speciálních plodin a 10–50 % uhrazených nákladů na pojištění ostatních plodin. Procentní výše podpory byly pro rok 2023 stanoveny ve výši 52 % pro pojištění speciálních plodin a 40 % pro pojištění ostatních plodin.

3. Úvěry poskytované PGRLF

Program Investiční úvěry Zemědělec

Podporou se v tomto programu rozumí poskytnutí úročeného úvěru Fondem, a to s možností snížení jistiny úvěru. Úvěr může být poskytnut na pořízení investičního majetku, který souvisí se zemědělskou prvovýrobou, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce zemědělského prvovýrobce.

Program je určen zemědělským podnikatelům působícím v oblasti zemědělské prvovýroby, kteří jsou řazeni v kategorii pouze malých a středních podniků.

Podpora snížení jistiny úvěru může činit max. 400 000 Kč a zároveň max. 30 % z celkové výše poskytnutého úvěru. U začínajících podnikatelů, kteří nejsou zapsáni v evidenci zemědělských podnikatelů déle než 24 měsíců před podáním žádosti, může činit podpora na snížení jistiny úvěru maximálně 40 % z celkové výše poskytnutého úvěru. Úvěr lze poskytnout ve výši od 100 tis. Kč do 10 mil. Kč a doba jeho splatnosti je vždy minimálně 2 roky a nepřesáhne 15 let. Příjem žádostí v jednotlivých kolech je ukončen okamžikem, kdy je zaregistrováno prvních 250 žádostí.

MEZINÁRODNÍ TRH S OLEJNINAMI

Světová produkce olejnin

Podle údajů USDA ze začátku ledna 2025 byla výměra hlavních olejnin, tj. řepky, slunečnice, sóji, kopry, bavlníku, palmy olejné a podzemnice olejné, v **hospodářském roce (dále jen HR) 2023/24** na ploše 308,30 mil. ha. Došlo tak meziročně k jejímu navýšení o 3,14 mil. ha (+1,0 %). Největší osevní plochy olejnin měla Brazílie (48,08 mil. ha), Indie (40,28 mil. ha), USA (37,98 mil. ha), Čína (26,22 mil. ha) a Argentina (19,30 mil. ha). Největším pěstitelem sóji byla Brazílie (46,10 mil. ha), USA (33,29 mil. ha) a Argentina (16,37 mil. ha). Řepka byla nejvíce pěstována v Indii (9,25 mil. ha), dále v Kanadě (8,86 mil. ha) a v Číně (7,40 mil. ha). Největší osevní plochy slunečnice mělo Rusko (9,30 mil. ha), následovala Ukrajina (6,40 mil. ha) a EU (4,80 mil. ha).

Světová produkce u hlavních olejnin dosáhla v tomto HR celkových 657,05 mil. tun, tj. meziročně o 18,87 mil. tun více (o 3,0 %). Z toho dosáhla produkce sójových bobů 394,97 mil. tun, produkce řepkového semene 89,34 mil. tun a produkce semene slunečnice 56,02 mil. tun. Největším producentem olejnin na světě v daném HR byla Brazílie se 158,64 mil. tunami (z toho bylo 153,00 mil. tun sóji), USA 122,16 mil. tun (z toho 113,27 mil. tun sóji), Čína 68,57 mil. tun, Argentina 54,24 mil. tun (z toho 48,21 mil. tun sóji) a Indie 40,37 mil. tun. Největším producentem řepky pak byla EU s 19,93 mil. tunami, následovala Kanada s produkcí 19,19 mil. tun a Čína 15,80 mil. tun. Největšími producenty slunečnicového semene byly Rusko 17,10 mil. tun, Ukrajina 15,50 mil. tun a EU 10,13 mil. tun.

Výměra, produkce a spotřeba vybraných druhů olejnin ve světě

Plodina	Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Sója	Výměra	mil. ha	130,18	131,57	137,33	140,47	146,34
	Produkce	mil. t	369,60	360,54	378,16	394,97	424,26
	Spotřeba	mil. t	367,14	366,38	366,68	384,29	405,53
Řepka	Výměra	mil. ha	35,57	38,72	42,48	42,90	42,24
	Produkce	mil. t	75,42	76,65	89,69	89,34	85,17
	Spotřeba	mil. t	74,81	76,04	86,38	89,01	88,11
Slunečnice	Výměra	mil. ha	26,77	28,54	28,30	27,94	27,89
	Produkce	mil. t	48,87	56,86	52,78	56,02	50,69
	Spotřeba	mil. t	49,23	51,31	56,24	56,70	51,50
Olejnin celkem	Výměra	mil. ha	288,87	297,02	305,16	308,30	313,36
	Produkce	mil. t	611,07	611,98	638,18	657,05	680,35
	Spotřeba	mil. t	607,20	611,02	627,43	646,09	664,91

Pramen: USDA, data k 10. 1. 2025, * kvalifikovaný odhad.

Poznámka: Olejnin celkem – sója, řepka, slunečnice, kopra, bavlník, palma olejná a podzemnice olejná.

Světová bilance hlavních olejnatých plodin (v mil. tun)

Ukazatel		2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
PRODUKCE	Sójové boby	369,60	360,54	378,16	394,97	424,26
	Řepkové semeno	75,42	76,65	89,69	89,34	85,17
	Slunečnicové semeno	48,87	56,86	52,78	56,02	50,69
	Podzemnice olejná	50,62	51,89	49,44	49,53	50,49
	Bavlníkové semeno	41,70	41,13	42,36	41,30	43,33
	Palmová jádra	19,09	18,88	19,75	19,68	20,62
	Kopra	5,77	6,03	6,00	6,21	5,81
	Celkem	611,07	611,98	638,18	657,05	680,35

Ukazatel		2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
DOVOZY	Sójové boby	166,20	154,47	168,60	178,08	179,24
	Řepkové semeno	16,67	13,78	20,05	18,31	16,57
	Slunečnicové semeno	2,72	3,83	3,77	2,60	2,17
	Podzemnice olejná	4,33	4,05	4,27	4,14	4,20
	Bavlníkové semeno	0,81	0,98	1,36	1,32	1,18
	Palmová jádra	0,15	0,15	0,15	0,25	0,15
	Kopra	0,08	0,10	0,08	0,09	0,09
	Celkem	190,96	177,36	198,28	204,78	203,60
VÝVOZY	Sójové boby	165,18	154,44	171,75	177,62	181,97
	Řepkové semeno	18,03	15,35	19,55	18,19	16,85
	Slunečnicové semeno	2,95	3,95	4,02	2,77	2,30
	Podzemnice olejná	5,06	4,43	4,83	4,94	4,68
	Bavlníkové semeno	0,96	1,27	1,07	1,46	1,36
	Palmová jádra	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
	Kopra	0,10	0,10	0,10	0,08	0,09
	Celkem	192,33	179,57	201,37	205,10	207,30
ZPRACOVÁNÍ	Sójové boby	318,16	316,63	315,62	331,24	349,29
	Řepkové semeno	72,11	72,06	82,11	84,82	84,08
	Slunečnicové semeno	45,05	46,72	51,40	52,40	47,48
	Podzemnice olejná	19,68	19,83	19,15	18,67	19,28
	Bavlníkové semeno	32,34	31,88	32,50	33,02	33,75
	Palmová jádra	19,09	18,73	19,77	19,59	20,60
	Kopra	5,70	5,96	5,91	6,18	5,78
	Celkem	512,13	511,81	526,45	545,92	560,27
KONEČNÉ ZÁSoby	Sójové boby	98,70	92,90	101,24	112,38	128,37
	Řepkové semeno	7,55	6,60	10,41	10,86	7,64
	Slunečnicové semeno	2,41	7,85	4,15	3,30	2,36
	Podzemnice olejná	4,96	5,05	4,37	4,05	3,85
	Bavlníkové semeno	1,66	1,49	1,44	1,57	1,74
	Palmová jádra	0,19	0,32	0,28	0,37	0,33
	Kopra	0,05	0,06	0,05	0,04	0,04
	Celkem	115,52	114,26	121,93	132,57	144,32

Pramen: USDA, data k 10. 1. 2025, * kvalifikovaný odhad.

Poznámka: Mezi hlavní olejninu patří sója, řepka, slunečnice, kopra, bavlník, palma olejná a podzemnice olejná.

Světová bilance vybraných olejnin za HR 2023/24

Ukazatel	MJ	Olejnin celkem HR 2022/23	HR 2023/24			Olejnin celkem HR 2023/24	Meziroční index (%)
			Řepka	Slunečnice	Sója		
Sklizňová plocha	mil. ha	305,16	42,90	27,94	140,47	308,30	101,0
Produkce	mil. t	638,18	89,34	56,02	394,97	657,05	103,0
Počáteční zásoby	mil. t	114,26	10,41	4,15	101,24	121,93	106,7
Dovoz	mil. t	198,28	18,31	2,60	178,08	204,78	103,3
Celková nabídka	mil. t	950,72	118,05	62,77	674,29	983,76	103,5

Ukazatel	MJ	Olejnin celkem HR 2022/23	HR 2023/24			Olejnin celkem HR 2023/24	Meziroční index (%)
			Řepka	Slunečnice	Sója		
Domácí spotřeba	mil. t	627,43	89,01	56,70	384,29	646,09	103,0
Vývoz	mil. t	201,37	18,19	2,77	177,62	205,10	101,9
Celková poptávka	mil. t	828,80	107,20	59,47	561,91	851,19	102,7
Konečné zásoby	mil. t	121,93	10,86	3,30	112,38	132,57	108,7
Soběstačnost ¹⁾	%	102	100	99	103	102	0

Pramen: USDA, data k 10. 1. 2025, dopočet MZe.

Poznámka: Olejnin celkem – sója, řepka, slunečnice, kopra, bavlník, palma olejná a podzemnice olejná.

¹⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Na základě odhadu USDA z počátku ledna roku 2025 by výměra hlavních olejnin v **HR 2024/25** měla zaujímat 313,36 mil. ha, což představuje meziroční nárůst o 5,06 mil. ha (o 1,6 % více). Největší výměru s olejninami by měla ve sledovaném HR mít Brazílie, a to 49,59 mil. ha, následují USA s 40,26 mil. ha, Indie s 39,88 mil. ha, Čína s 26,08 mil. ha a Argentina s 20,32 mil. ha. Nejvíce pěstovanou olejinou by se měla stát sója (146,34 mil. ha). Odhadovaná osevní plocha řepky je 42,24 mil. ha a slunečnice 27,89 mil. ha. Největší výměry sóji by měla dosáhnout Brazílie (47,30 mil. ha), USA (34,82 mil. ha) a Argentina (17,30 mil. ha). U řepky by měly být největší osevní plochy v Indii (8,90 mil. ha), dále v Kanadě (8,85 mil. ha) a v Číně (7,40 mil. ha). Největší zastoupení osevních ploch u slunečnice by měly mít Rusko (9,40 mil. ha), Ukrajina (6,20 mil. ha) a EU (4,91 mil. ha).

Podle předpokladu by světová produkce hlavních olejnin měla v HR 2024/25 vzrůst na 680,35 mil. tun, což je o 23,3 mil. tun (+3,6 %) meziročně více. Z toho je produkce sójových bobů odhadována na 424,26 mil. tun, produkce řepkového semene na 85,17 mil. tun a produkce slunečnicového semene na 50,69 mil. tun. Nejvíce olejnin by mělo být sklizeno v Brazílii (175,60 mil. tun), dále v USA (128,48 mil. tun), v Číně (68,96 mil. tun), v Argentině (58,19 mil. tun) a v Indii (42,01 mil. tun). Největším producentem sójových bobů na světě by měla být tradičně opět Brazílie se 169,00 mil. tunami, následovaná USA se 118,84 mil. tunami a Argentina s 52,00 mil. tun. Největší produkci řepkového semene by měla zajistit Kanada, a to 18,80 mil. tun, dále EU 17,24 mil. tun a Čína 15,80 mil. tun. Největšími producenty slunečnicového semene by měly v tomto HR být Rusko 16,55 mil. tun, Ukrajina 12,90 mil. tun a EU 8,78 mil. tun.

Odhad světové bilance vybraných olejnin pro HR 2024/25

Ukazatel	MJ	Olejnin celkem HR 2023/24	HR 2024/25			Olejnin celkem HR 2024/25*	Meziroční index (%)
			Řepka	Slunečnice	Sója		
Sklizňová plocha	mil. ha	308,30	42,24	27,89	146,34	313,36	101,6
Produkce	mil. t	657,05	85,17	50,69	424,26	680,35	103,5
Počáteční zásoby	mil. t	121,93	10,86	3,30	112,38	132,57	108,7
Dovoz	mil. t	204,78	16,57	2,17	179,24	203,60	99,4
Celková nabídka	mil. t	983,76	112,59	56,16	715,87	1 016,53	103,3
Domácí spotřeba	mil. t	646,09	88,11	51,50	405,53	664,91	102,9
Vývoz	mil. t	205,10	16,85	2,30	181,97	207,30	101,1
Celková poptávka	mil. t	851,19	104,96	53,80	587,50	872,21	102,5
Konečné zásoby	mil. t	132,57	7,64	2,36	128,37	144,32	108,9
Soběstačnost ¹⁾	%	102	97	98	105	102	0

Pramen: USDA, data k 10. 1. 2025, * kvalifikovaný odhad, dopočet MZe.

Poznámka: Olejnin celkem – sója, řepka, slunečnice, kopra, bavlník, palma olejná a podzemnice olejná.

¹⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Produkce olejnin v EU

Nejvýznamnější pěstovanou olejinou EU je řepka olejka, která zaujímá zhruba 59% podíl z pěstovaných olejnin celkem. Dále následují slunečnice roční a sója luštěnatá.

Společný obchodní prostor Evropské unie patří mezi největší dovozní i vývozní regiony na světě. Osevní plocha olejnin se v EU dlouhodobě pohybuje mezi 11–12 mil. ha a celková produkce olejnin dosahuje okolo 31 mil. tun.

Podle údajů EK byla výměra hlavních pěstovaných olejnin v EU, tj. řepky, slunečnice a sóji, v **HR 2023/24** na ploše 11,87 mil. ha. Meziročně se tak snížila o 49 tis. ha (-0,4 %). Největší plochu olejnin v EU-27 měla Francie (2,35 mil. ha), Rumunsko (1,86 mil. ha), Německo (1,30 mil. ha), Polsko (1,15 mil. ha) a Bulharsko (0,96 mil. ha). Největším pěstitelem řepky byly Francie (1,35 mil. ha), Německo (1,18 mil. ha) a Polsko (1,10 mil. ha). Nejrozsáhlejší osevní plochy slunečnice měly Rumunsko (1,08 mil. ha), Bulharsko (0,87 mil. ha) a Francie (0,82 mil. ha). Největší plochu sóji měla Itálie (311 tis. ha), následovala Francie (158 tis. ha) a Rumunsko (142 tis. ha).

Evropská produkce hlavních olejnin dosáhla v tomto HR na celkových 32,33 mil. tun, tj. meziročně o téměř 1 mil. tun více (+3,3 %). Z toho dosáhla produkce řepkového semene 19,74 mil. tun, produkce slunečnicových nažek 9,80 mil. tun a produkce sójových bobů 2,79 mil. tun. Největším producentem olejnin v EU v daném HR byla Francie 6,78 mil. tun, Německo 4,52 mil. tun, Rumunsko 4,11 mil. tun, Polsko 3,85 mil. tun a Maďarsko 2,77 mil. tun. Největším producentem řepky byla Francie s 4,28 mil. tunami, následovalo Německo s produkcí 4,22 mil. tun a Polsko s 3,74 mil. tunami. Největší producenti slunečnicového semene byly opět Francie 2,06 mil. tun, Rumunsko 2,02 mil. tun a Maďarsko 2,0 mil. tun. Nejvíce sóji se pak sklídilo v Itálii (1,05 mil. tun), ve Francii (388 tis. tun) a v Rumunsku (303 tis. tun).

Celková plocha hlavních olejnin dle EK z prosince 2024 byla pro **HR 2024/25** na úrovni 11,72 mil. ha, tj. meziročně o 144 tis. ha méně (-1,2 %). Z toho zaujímala plocha řepky 5,73 mil. ha, tj. zhruba meziročně o 466 tis. ha méně (-7,5 %), plocha slunečnice 4,88 mil. ha, tj. meziročně naopak o 189 tis. ha více (+4,0 %) a plocha sóji téměř 1,12 mil. ha (meziročně o 133 tis. ha více, +13,5 %). Produkce hlavních olejnin v EU je odhadována na 27,80 mil. tun, tj. meziročně o 14,0 % méně. Z toho by měla produkce řepky činit

16,91 mil. tun, produkce slunečnice 8,05 mil. tun a produkce sóji 2,84 mil. tun. Největšími producenty olejnin pro tento HR by měly být Francie, Německo a Polsko a největšími producenty řepky opět Francie, Německo a Polsko.

Výměra, produkce a spotřeba hlavních druhů olejnin v EU

Plodina	Ukazatel	MJ	2020	2021	2022	2023	2024
Sója	Výměra	tis. ha	943	940	1 095	985	1 118
	Produkce	tis. t	2 617	2 649	2 448	2 792	2 844
	Spotřeba	tis. t	17 849	16 982	15 470	15 710	16 481
Řepka	Výměra	tis. ha	5 322	5 326	5 887	6 193	5 727
	Produkce	tis. t	16 687	17 072	19 561	19 737	16 905
	Spotřeba	tis. t	23 310	22 053	25 858	24 326	22 221
Slunečnice	Výměra	tis. ha	4 396	4 369	4 934	4 688	4 877
	Produkce	tis. t	9 001	10 365	9 302	9 799	8 048
	Spotřeba	tis. t	9 448	10 944	10 826	10 079	8 420
Celkem	Výměra	tis. ha	10 660	10 635	11 915	11 866	11 722
	Produkce	tis. t	28 305	30 086	31 311	32 328	27 797
	Spotřeba	tis. t	50 608	49 979	52 154	50 116	47 122

Pramen: EK, data k 19. 12. 2024.

Výměra hlavních druhů olejnin v EU-27 v letech 2022–2024 (v tis. ha)

VÝMĚRA	Řepka			Slunečnice			Sója			Celkem včetně Inu		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU-27	5 886,9	6 192,8	5 723,4	4 933,8	4 687,6	4 876,9	1 094,7	985,1	1 118,0	11 967,0	11 915,0	11 760,1
Belgie	8,6	12,1	10,6	0	0	0	0	0	0	8,7	12,2	10,7
Bulharsko	129,3	79,8	69,0	917,0	869,9	922,0	9,5	3,7	1,0	1 056,9	955,3	993,0
ČR	344,0	379,9	343,4	22,5	19,8	16,4	28,5	26,5	28,3	396,9	427,9	389,2
Dánsko	197,9	211,2	180,8	0	0	0	0	0	0	197,9	211,2	180,8
Německo	1 088,2	1 178,2	1 088,3	85,6	68,9	51,4	51,5	44,8	40,5	1 230,4	1 296,0	1 183,7
Estonsko	86,5	76,5	60,2	0	0	0	0	0	0	86,6	76,6	60,3
Irsko	15,8	21,6	16,1	0,03	0,02	0,03	0	0	0	15,8	21,6	16,2
Řecko	8,5	8,0	4,4	93,0	73,5	66,8	1,3	1,9	1,2	102,8	83,5	72,4
Španělsko	130,1	111,9	95,5	876,7	781,7	767,1	1,3	2,4	2,9	1 009,0	896,9	866,5
Francie	1 230,2	1 345,7	1 326,7	870,6	821,7	757,1	183,9	157,8	152,7	2 313,5	2 352,1	2 259,7
Chorvatsko	22,4	15,2	17,0	51,1	59,9	62,0	90,7	76,7	96,0	164,2	151,8	175,0
Itálie	18,7	30,4	29,4	110,8	122,5	110,4	342,5	310,7	336,7	472,1	463,6	476,6
Kypr	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Litva	162,3	148,7	122,4	0	0	0	0	0	0	162,5	149,1	122,4
Lotyšsko	348,4	304,9	333,1	0	0	0	2,0	1,2	1,1	351,2	307,0	335,1
Lucembursko	2,1	2,6	2,7	0,3	0,3	0,3	0,01	0,03	0,02	2,4	2,9	3,0
Maďarsko	204,6	188,8	174,5	679,6	674,2	679,6	66,3	58,1	111,9	951,6	923,4	968,8
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nizozemsko	1,6	2,1	1,5	0,7	0,6	0,7	0,2	0	0	2,5	2,6	2,1
Rakousko	28,4	26,6	23,7	24,3	24,1	22,4	93,7	88,5	89,7	148,0	140,5	137,2

VÝMĚRA	Řepka			Slunečnice			Sója			Celkem včetně lnu		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Polsko	1 078,1	1 102,6	1 030,8	27,0	25,5	19,8	18,3	18,0	30,3	1 124,9	1 148,5	1 083,1
Portugalsko	0	0	0	7,7	4,7	3,8	0	0	0	7,7	4,7	3,8
Rumunsko	468,9	641,4	516,9	1 093,3	1 077,9	1 332,6	135,9	141,7	154,8	1 699,8	1 862,5	2 005,9
Slovinsko	2,9	2,8	2,6	0,6	0,6	0,6	2,3	3,0	4,2	5,9	6,5	7,4
Slovensko	141,4	148,6	142,2	73,1	61,8	64,0	66,7	50,2	66,6	282,0	261,3	273,2
Finsko	40,9	31,0	37,1	0	0	0	0	0	0	41,4	31,7	37,7
Švédsko	127,4	122,2	94,3	0	0	0	0	0	0	132,5	125,7	96,5

Pramen: EK.

Průměrný hektarový výnos hlavních druhů olejnin v EU-27 v letech 2022–2024 (v t/ha)

VÝNOS	Řepka			Slunečnice			Sója		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU-27	3,32	3,19	2,95	1,89	2,09	1,65	2,24	2,83	2,55
Belgie	4,24	3,74	3,56	0	0	0	0	0	0
Bulharsko	2,29	2,57	2,49	2,31	2,03	1,56	1,05	1,60	1,00
ČR	3,39	3,45	2,77	2,65	2,49	2,63	2,30	2,39	2,48
Dánsko	4,49	3,90	3,87	0	0	0	0	0	0
Německo	3,95	3,58	3,34	1,88	2,47	2,61	2,34	2,88	3,25
Estonsko	2,53	1,80	1,41	0	0	0	0	0	0
Irsko	4,94	4,51	4,60	0	0	0	0	0	0
Řecko	2,93	2,05	1,52	2,46	2,14	2,43	0,53	0,41	0,69
Španělsko	1,95	1,52	2,52	0,94	1,07	1,19	2,79	3,07	3,31
Francie	3,67	3,18	2,92	2,07	2,51	2,23	2,04	2,46	2,59
Chorvatsko	2,59	2,83	2,88	2,99	2,63	2,50	2,15	2,78	2,50
Itálie	2,85	2,71	2,72	2,39	2,49	2,59	2,64	3,39	3,21
Kypr	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Litva	2,21	2,35	1,74	0	0	0	0	0	0
Lotyšsko	2,57	2,67	2,87	0	0	0	1,12	1,39	1,09
Lucembursko	3,55	3,00	3,30	1,82	1,52	1,76	2,00	1,67	1,50
Maďarsko	2,47	3,32	2,48	1,89	2,92	2,52	2,03	2,98	2,23
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nizozemsko	4,50	3,80	3,05	0	0	0	0	0	0
Rakousko	3,21	3,23	2,98	2,32	2,69	2,36	2,62	3,06	2,75
Polsko	3,38	3,39	3,23	2,40	2,36	2,42	2,36	2,58	2,50
Portugalsko	0	0	0	1,66	1,96	1,96	0	0	0
Rumunsko	2,62	2,79	2,38	1,93	1,87	0,93	1,80	2,14	1,11
Slovinsko	2,57	2,58	2,16	2,07	1,97	2,40	2,29	2,63	2,72
Slovensko	3,12	3,62	2,76	2,33	2,78	2,49	1,45	2,59	2,49
Finsko	1,37	1,31	1,34	0	0	0	0	0	0
Švédsko	3,36	2,50	3,07	0	0	0	0	0	0

Pramen: EK.

Produkce hlavních druhů olejnin v EU-27 v letech 2022–2024 (v tis. t)

PRODUKCE	Řepka			Slunečnice			Sója			Celkem včetně lnu		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU-27	19 561,1	19 737,0	16 892,1	9 301,7	9 799,2	8 047,6	2 448,5	2 792,2	2 851,2	31 395,0	32 410,0	27 856,9
Belgie	36,5	45,4	37,7	0	0	0	0	0	0	36,5	45,4	37,7
Bulharsko	296,2	204,8	172,0	2 117,3	1 764,6	1 437,0	10,0	5,9	1,0	2 424,8	1 977,9	1 611,3
ČR	1 166,4	1 309,5	952,5	59,7	49,3	43,2	65,5	63,4	70,3	1 294,3	1 423,7	1 067,2
Dánsko	889,2	822,7	699,5	0	0	0	0	0	0	889,2	822,7	699,5
Německo	4 294,9	4 218,0	3 631,7	161,2	170,1	134,2	120,5	129,0	131,8	4 585,8	4 524,3	3 904,0
Estonsko	218,7	137,9	84,7	0	0	0	0	0	0	218,9	138,0	84,9
Irsko	77,8	97,3	74,1	0	0	0	0	0	0	77,8	97,3	74,1
Řecko	24,8	16,5	6,7	228,6	157,2	162,1	0,7	0,8	0,8	254,4	174,5	169,7
Španělsko	253,2	169,9	241,1	820,2	840,2	912,8	3,7	7,5	9,7	1 077,9	1 018,1	1 164,0
Francie	4 516,5	4 276,9	3 878,4	1 798,4	2 061,4	1 691,3	375,8	387,8	395,6	6 741,5	6 777,8	6 005,6
Chorvatsko	58,1	43,1	49,0	152,9	157,6	155,0	194,8	213,0	240,0	405,7	413,7	444,0
Itálie	53,4	82,6	79,9	264,3	305,3	285,8	905,7	1 052,2	1 080,6	1 223,4	1 440,1	1 446,3
Kypr	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Litva	359,1	349,5	213,4	0	0	0	0	0	0	359,3	350,0	213,4
Lotyšsko	896,0	815,0	955,9	0	0	0	2,3	1,7	1,2	898,9	817,4	958,3
Lucembursko	7,3	7,8	8,9	0,6	0,4	0,5	0,02	0,05	0,03	7,9	8,3	9,5
Maďarsko	505,1	626,4	433,3	1 286,2	1 970,2	1 715,1	134,5	173,3	249,8	1 927,0	2 773,2	2 401,7
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nizozemsko	7,2	7,9	4,5	0	0	0	0	0	0	7,2	7,9	4,5
Rakousko	91,0	85,7	70,7	56,4	64,8	53,0	245,6	270,2	246,4	394,9	422,3	371,4
Polsko	3 647,4	3 739,5	3 332,3	64,7	60,4	47,8	43,3	46,5	75,7	3 757,6	3 849,8	3 459,2
Portugalsko	0	0	0	12,7	9,2	7,4	0	0	0	12,7	9,2	7,4
Rumunsko	1 229,5	1 789,7	1 228,3	2 106,6	2 015,6	1 242,0	244,3	303,2	171,3	3 582,9	4 111,4	2 643,0
Slovinsko	7,6	7,3	5,7	1,2	1,2	1,4	5,3	7,9	11,3	14,1	16,4	18,4
Slovensko	441,8	538,1	392,8	170,7	171,7	159,2	96,5	129,8	165,7	709,7	840,4	718,0
Finsko	56,1	40,6	49,6	0	0	0	0	0	0	56,6	41,3	50,3
Švédsko	427,5	304,9	289,4	0	0	0	0	0	0	436,2	308,9	293,5

Pramen: EK.

Bilance hlavních olejnin v EU za HR 2023/24

Ukazatel	MJ	Celkem HR 2022/23	HR 2023/24			Celkem HR 2023/24	Meziroční index (%)
			Řepka	Slunečnice	Sója		
Sklizňová plocha	tis. ha	11 915	6 193	4 688	985	11 866	99,59
Výnos	t/ha	2,63	3,19	2,09	2,83	2,72	103,42
Produkce	tis. t	31 311	19 737	9 799	2 792	32 328	103,25
Počáteční zásoby	tis. t	2 567	500	867	1 200	2 567	100,00
Dovoz – třetí země	tis. t	22 211	5 457	765	13 242	19 463	87,63
Celková nabídka	tis. t	56 089	25 694	11 431	17 234	54 358	96,91
Domácí spotřeba	tis. t	52 163	24 326	10 079	15 710	50 116	96,08
– z toho k lisování	tis. t	48 178	23 659	8 953	13 863	46 474	96,46
Vývoz – třetí země	tis. t	1 359	534	474	223	1 231	90,58

Ukazatel	MJ	Celkem HR 2022/23	HR 2023/24			Celkem HR 2023/24	Meziroční index (%)
			Řepka	Slunečnice	Sója		
Celková poptávka	tis. t	53 522	24 860	10 553	15 934	51 347	95,94
Konečné zásoby	tis. t	2 567	833	878	1 300	3 011	117,30
Soběstačnost ¹⁾	%	60	81	97	18	65	5

Pramen: EK, data k 19. 12. 2024, dopočet MZe.

Poznámka: ¹⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Odhad bilance hlavních olejnin v EU pro HR 2024/25

Ukazatel	MJ	Celkem HR 2023/24	HR 2024/25			Celkem HR 2024/25*	Meziroční index (%)
			Řepka	Slunečnice	Sója		
Sklizňová plocha	tis. ha	11 866	5 727	4 877	1 118	11 722	98,79
Výnos	t/ha	2,72	2,95	1,65	2,54	2,37	87,13
Produkce	tis. t	32 328	16 905	8 048	2 844	27 797	85,98
Počáteční zásoby	tis. t	2 567	833	878	1 300	3 011	117,30
Dovoz – třetí země	tis. t	19 463	5 855	679	14 031	20 565	105,66
Celková nabídka	tis. t	54 358	23 594	9 604	18 174	51 373	94,51
Domácí spotřeba	tis. t	50 116	22 221	8 420	16 481	47 122	94,03
– z toho k lisování	tis. t	46 474	21 727	7 414	14 579	43 720	94,07
Vývoz – třetí země	tis. t	1 231	539	306	394	1 239	100,65
Celková poptávka	tis. t	51 347	22 761	8 727	16 874	48 362	94,19
Konečné zásoby	tis. t	3 011	833	878	1 300	3 011	100,00
Soběstačnost ¹⁾	%	65	76	96	17	59	-6

Pramen: EK, data k 19. 12. 2024, * kvalifikovaný odhad, dopočet MZe.

Poznámka: ¹⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Výměra, průměrný hektarový výnos a produkce hlavních druhů olejnin v EU v letech 2020–2024 a odhad pro rok 2025

Plodina	Ukazatel	MJ	2020	2021	2022	2023	2024*	2025*
Řepka	Plocha	tis. ha	5 256	5 389	5 829	6 199	5 691	6 021
	Výnos	t/ha	3,14	3,23	3,21	3,23	3,05	3,24
	Produkce	tis. t	16 478	17 415	18 705	20 050	17 381	19 493
Slunečnice	Plocha	tis. ha	4 480	4 497	5 010	4 685	4 787	4 839
	Výnos	t/ha	2,06	2,37	1,89	2,23	1,85	2,06
	Produkce	tis. t	9 232	10 673	9 454	10 424	8 849	9 954
Sója	Plocha	tis. ha	1 098	1 085	1 155	1 101	1 160	1 180
	Výnos	t/ha	2,78	2,80	2,12	2,77	2,53	2,68
	Produkce	tis. t	3 048	3 039	2 451	3 050	2 935	3 160
Celkem	Plocha	tis. ha	10 834	10 971	11 994	11 984	11 637	12 040
	Výnos	t/ha	2,65	2,84	2,55	2,80	2,51	2,71
	Produkce	tis. t	28 758	31 128	30 610	33 525	29 164	32 606

Pramen: COCERAL, * kvalifikovaný odhad k 12/2024.

Situace na trhu v EU v kontextu s Ukrajinou

Zemědělské trhy EU procházejí v aktuálních letech velmi složitým obdobím. Pandemie Covid-19, výrazný nárůst cen energií a zemědělských vstupů, nižší výkupní ceny, nepříznivé povětrnostní podmínky a válka Ruska proti Ukrajině dostaly zemědělský sektor pod nebývalý tlak. Evropští zemědělci tak čelí výzvám spojeným s kombinací těchto faktorů, které vedou ke snížení jejich ziskovosti. Nepříznivá ekonomická situace je i zdrojem frustrace zemědělců, která se projevila v protestech napříč celou EU.

V průběhu let 2022 a 2023 došlo k významnému vzestupu dovozu olejnin z Ukrajiny do EU vzhledem k probíhající válce na Ukrajině a souvisejícím politickým iniciativám. Ve snaze podpořit vývozy zemědělských produktů z Ukrajiny v reakci na ozbrojený konflikt bylo v roce 2022 přijato s platností od 4. června 2022 do 5. června 2023 nařízení EP a Rady (EU) 2022/870 o dočasných opatření pro liberalizaci obchodu, která doplňují obchodní koncese použitelné pro ukrajinské produkty podle Dohody o přidružení mezi EU a Evropským společenstvím pro atomovou energii a jejich členskými státy na straně jedné a Ukrajinou na straně druhé, v rámci kterého došlo k pozastavení všech zbývajících dovozních cel (resp. zrušení stávajících tarifních kvót) u zemědělských produktů a zpracovaných zemědělských produktů. S platností od 6. června 2023 do 5. června 2024 došlo k prodloužení těchto opatření přijetím nařízení EP a Rady (EU) 2023/1077.

Zároveň v reakci na blokádu ukrajinských přístavů v Černém moři ze strany Ruska a za účelem usnadnění vývozu zemědělských produktů a podpory odolnosti ukrajinské ekonomiky vydala Evropská komise akční plán k vytvoření tzv. „Solidarity Lanes“ (koridorů solidarity) mezi EU a Ukrajinou. Vytvořeny tak byly alternativní logistické trasy k námořní dopravě po Černém moři využívající všechny druhy dopravy (silniční, železniční, říční), které spojují EU s Ukrajinou. S ohledem na ukončení platnosti černomořských dohod (platnost od 7/2022 do 7/2023) se tak zvýšil významně tlak na vývoz právě prostřednictvím Solidarity Lanes.

K nárůstu dovozů obilovin a olejnin z Ukrajiny a následným potížím došlo zejména v členských státech sousedících s Ukrajinou, tj. v Polsku, na Slovensku, v Maďarsku, v Bulharsku a v Rumunsku. Zvýšený dovoz z Ukrajiny zde nadměrně zahlcoval skladovací kapacity a logistické řetězce. Tyto okolnosti ovlivnily ekonomickou životaschopnost a tržní perspektivy tamějších zemědělců. Komplikovaná situace ve státech sousedících s Ukrajinou vedla k přijetí různých dočasných restriktivních obchodních opatření, a to jak na úrovni EU (zejména ve formě tzv. dočasných Preventivních opatření), tak i jednostranných opatření ze strany některých členských států omezujících dovoz.

Ukrajina jako součást dohody s EK počátkem září 2023 představila návrh Akčního plánu, který měl riziko zahlcení příhraničních regionů EU eliminovat, jeho součástí jsou notifikace EK a dotčených členských států a povolování vývozu na základě licencí. Akční plán pro kontrolu exportu zemědělských produktů se týkal kontroly vývozu 4 citlivých komodit, a to pšenice, kukuřice, řepky a slunečnicového semene do 5 členských států sousedících s Ukrajinou (Polsko, Slovensko, Maďarsko, Bulharsko a Rumunsko).

Evropská komise též reagovala v roce 2023 na složitou situaci na zemědělských trzích přijetím řady podpůrných opatření. V roce 2023 bylo přijato pět mimořádných opatření podle pravidel SOT, a to v souvislosti s válkou na Ukrajině, s dopady extrémních klimatických jevů a také s šířením nákaz zvířat. Zemědělská rezerva tak byla v roce 2023 zcela vyčerpána.

Nepříznivá ekonomická situace zemědělců vedla k jejich protestům napříč celou EU.

V reflexi jejich obav ze zvýšených dovozů z Ukrajiny došlo následně od 6. 6. 2024 k posílení mechanismů na ochranu trhu EU, která jsou součástí autonomních obchodních opatření přijetím nařízení EP a Rady (EU) 2024/1392 o dočasných opatřeních pro liberalizaci obchodu, která doplňují obchodní koncese použitelné na ukrajinské produkty podle Dohody o přidružení mezi EU a Euratom (Evropským společenstvím pro atomovou energii) a jejich členskými státy na straně jedné a Ukrajinou na straně druhé s platností od 6. 6. 2024 do 5. 6. 2025. Například u obilovin a obilných produktů došlo k zavedení automatických ochranných opatření u ovsa, kukuřice a krupice, pokud kumulativní objemy dovozu kteréhokoliv z těchto produktů dosáhnou příslušného aritmetického průměru objemů dovozu

zaznamenaných v období od 1. července do 31. prosince 2021, v roce 2022 a v roce 2023. Pro dovoz obilovin z Ukrajiny do EU zároveň došlo k posílení jeho monitoringu a kontrolních mechanismů.

Dalším opatřením, které bylo přijato v souvislosti s válkou na Ukrajině je zavedení prohibitivních cel pro dovoz obilovin, olejnin, produktů z nich získaných a dalších produktů s platností od 1. 7. 2024 (nařízením Rady (EU) 2024/1652, kterým se mění příloha I nařízení (EEC) 2658/87 o tarifní a statistické nomenklatuře a společném celním sazebníku). Zavedená cla by měla být dostatečně vysoká na to, aby v praxi zastavila dovoz těchto výrobků do EU, ale nijak neovlivnila vývoz do třetích zemí.

Cílem opatření je zabránit destabilizaci trhu EU, bojovat proti ruskému vývozu nelegálně přivlastněných komodit vyprodukovaných na území Ukrajiny a zabránit Rusku, aby využívalo příjmy z vývozu ruských i nelegálně přivlastněných ukrajinských produktů do EU k financování války proti Ukrajině.

Zásadním dopadem válečného konfliktu na Ukrajině je prudké navýšení cen zemědělských vstupů a energií, které se v některých zemědělských komoditách, včetně olejnin, nedaří promítnout do cen, za které zemědělci svou produkci prodávají. Na situaci v rostlinné výrobě mají významný vliv i vysoké ceny hnojiv, což může mít, díky jejich sníženému používání, negativní důsledky na výnosy a kvalitu produkce.

Navzdory poslednímu vývoji ve výrobních nákladech, kdy ceny hnojiv, energií a krmiv již poklesly, zůstávají výrobní náklady stále vysoké, zatímco výkupní ceny v EU výrazně poklesly. V sektoru olejnin přetrvává složitá situace, kde vlivem celkového nadbytku a silné konkurence na trhu došlo v HR 2023/24 k výraznému poklesu cen, které neodpovídají vysokým vstupním nákladům zemědělců.

Další faktory zhoršující situaci na zemědělských trzích zahrnují vysoké úrokové sazby a inflační tlaky, nepříznivé povětrnostní události, vysoké náklady na pracovní sílu a dopady válek na Ukrajině a na Blízkém východě, které vytvářejí narušení na (regionálních) zemědělských trzích a vyvíjejí tlak na mezinárodní obchod.

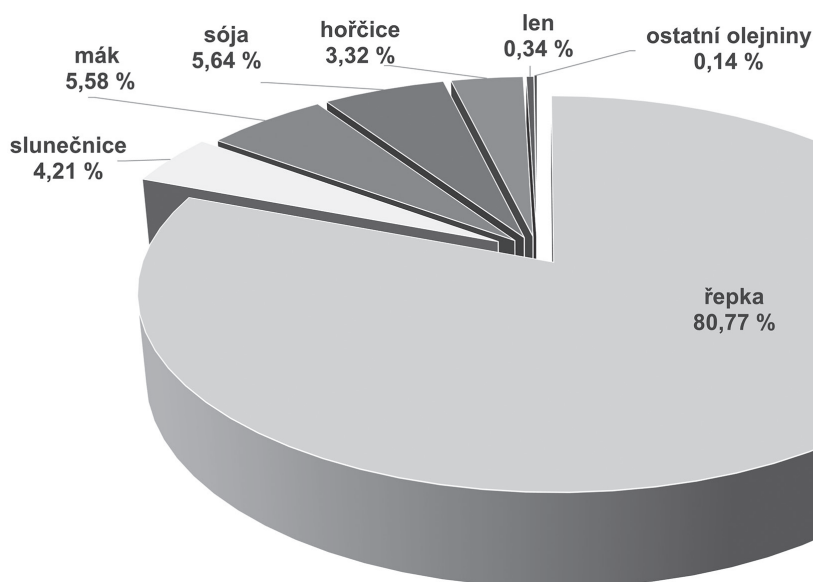
PĚSTOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A SPOTŘEBA OLEJNIN V ČR

Olejniny jsou po obilninách druhou nejrozšířenější skupinou zemědělských plodin. Pěstovány jsou zejména pro svůj vysoký obsah rostlinných olejů, využívány jsou primárně v potravinářském sektoru. Také jsou plnohodnotným krmivem hospodářských zvířat, využívají se převážně pokrutiny a extrahované šroty, a uplatnění nalézají i v dalších odvětvích, například při výrobě bionafty. U všech olejnin všeobecně platí, že obsah oleje významně ovlivňuje teplota, kdy chladné počasí i studené lokality zvyšují olejnatost ve srovnání s teplými lokalitami i počasím. Česká republika ve výrobě olejnin není zcela soběstačná, nejvyšší míru soběstačnosti zabezpečuje řepka olejka.

Výměra všech olejnin na semeno pěstovaných pro sklizeň v roce **2023**, tzn. v HR 2023/24, dosáhla **celkové rozlohy 470 397 ha**. Z dlouhodobého pohledu je potvrzen trend určité stabilizace osevních ploch, kdy osevní plocha pěstovaných olejnin osciluje kolem výměry 440–480 tis. ha. V meziročním srovnání se jedná o navýšení o 33 320 ha, tj. o 7,6 %. Dominantní roli mezi olejninami měla řepka olejka, která opětovně překročila hranici svého 75% zastoupení ve struktuře osevních ploch olejnin, její plocha měla necelých 380 tis. ha. Druhou nejpěstovanější olejinou tohoto roku byla s 26,5 tis. ha sója, na ploše o pár hektarů menší byl pěstován mák, téměř s 26,3 tis. ha, těsně pod hranicí 20 tis. ha byla pěstována slunečnice. Osevní plocha hořčice byla 15,6 tis. ha, výrazný odstup s 1,6 tis. ha měl len olejný a ostatní olejniny se pěstovaly pouze na ploše 677 ha. Ke snížení plochy, oproti roku předešlému, došlo u slunečnice, sóji, lnu a ostatních olejnin. Naopak výrazně vzrostly plochy řepky, dále hořčice a mírný nárůst byl zaznamenán u máku.

Celková sklizeň olejnin činila **1 454 354 tun** při **průměrném hektarovém výnosu 3,09 t/ha**. Jedná se meziročně o navýšení produkce olejnin, a to o 125 222 tun, tj. o 9,4 %. Průměrný hektarový výnos byl meziročně o 0,05 t/ha vyšší, tj. o 1,7 %. Na konečnou produkci má, kromě výměry pěstovaných olejnin, významný vliv také výše průměrného hektarového výnosu. Tato sklizeň včetně hektarového výnosu, ale i výše osevní plochy byla nejvyšší za posledních pět let.

Struktura osevních ploch jednotlivých druhů olejnin v ČR v roce 2023

Pramen: ČSÚ.

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně olejnin celkem

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	464 274	3,54	1 644 058
2015	446 022	3,04	1 355 001
2016	470 178	3,14	1 476 483
2017	479 523	2,65	1 269 436
2018	489 336	3,09	1 511 331
2019	454 761	2,74	1 248 175
2020	450 213	2,99	1 347 482
2021	442 310	2,66	1 176 310
2022	437 077	3,04	1 329 132
2023	470 397	3,09	1 454 354
2024	438 445	2,50	1 097 220

Pramen: ČSÚ.

Výskyt škodlivých organismů v porostech olejnin v roce 2023**Olejnin celkem**

Příznivý průběh počasí během léta 2022 a vhodné podmínky umožnily začít s výsevem řepky ozimé velmi brzy, a to již koncem července. Hlavní období výsevu bylo první tři srpnové týdny, kdy se zasela většina ploch. Od začátku třetí srpnové dekády se dostavily srážky, které na většině území přerušily setí. Dostat se na pole bylo možné až po 27. srpnu. Asi čtvrtina ploch se tak dosévala koncem srpna a začátkem září. Průběh srpnového počasí se v mnohém podobal roku 2021 s tím rozdílem, že v srpnu 2021 bylo chladněji a nebyly sklizené obilniny, srážkově však byly oba srpnové měsíce nadprůměrné. Po deštivém konci srpna přišlo suché a studené září. Porostům setým v polovině srpna, které bez větších problémů vzešly, tento průběh počasí vyhovoval. Omezil se růst nadzemní biomasy, a naopak podpořil růst kořenů. Pro řepky vyseté na přelomu srpna a září bylo období bez deště kritické. Tyto porosty vzházely pomalu a etapovitě, jednak nedostatkem vody, chladem, ale také enormními škodami od dřepčků. Časně vyseté řepky většinou neměly s poškozením od dřepčků problémy. Povětrnostní podmínky ovlivnily výrazně stav porostů setých před a po deštích. Stejně to platilo i pro porosty ozimého máku, který byl vyséván v druhé polovině září. Po suchém a studeném září se dostavil mimořádně teplotně nadnormální a na srážky bohatší říjen. Slabé řepky se vylepšily, dohnaly to, co v září ztratily a do zimy dorostly do optimálního stavu. Nebylo je potřeba ani regulovat, na rozdíl od časně setých porostů. Teplý a vláhově bohatší průběh počasí pokračoval i v listopadu. První, ale krátkodobé ochlazení nastalo o víkendu 19. a 20. listopadu, kdy i mírně nasněžilo. Pak se teploty opět vyšplhaly nad 10 °C. Zima přišla až koncem první dekády prosince, kdy nasněžilo a teploty i v nižších polohách klesaly v noci k -13 °C. Po ochlazení, které trvalo asi 10 dnů, se výrazně oteplilo. Vánoce a Silvestr byly nejteplejší za poslední roky. Na Silvestra a Nový rok padaly rekordy s teplotami, které atakovaly hranici 20 °C. Teplý ráz počasí pokračoval i v lednu a pohled na českou krajinu odpovídal spíše jarním měsícům. Větší ochlazení se dostavilo až koncem druhé dekády ledna, kdy nasněžilo i v nižších polohách. Únor byl teplotně nadnormální a srážkově normální. Průměrná denní teplota na území ČR byla po většinu měsíce nad hodnotou normálu. Těsně pod hodnotu normálu klesla pouze dne 12. února a výrazněji se pod hodnotu normálu pak dostala koncem měsíce. V té době již při teplejších dnech probíhalo kladení krytonosců. V nejteplejších oblastech byl zaznamenán silnější nálet populací krytonosce čtyřzubého, který dominoval po celé jarní období. V březnu tento nálet pokračoval.

Březen hodnotíme jako teplotně normální a srážkově silně podnormální. Průměrný měsíční úhrn srážek 16 mm představuje 35 % normálu 1991–2020. Čechy byly srážkově chudší než Morava a Slezsko. Duben se vyznačoval silně teplotně podnormálními hodnotami, na srážky byl bohatší, tedy srážkově normální. V tomto období byly sety již první porosty slunečnic, které vlivem chladného počasí velice špatně vzcházely, celkově se promítlo dubnové počasí do závěrečných výnosů. Květen byl dost chladný a průběh jara se tím tak prodloužil. Porostům obilnin průběh jara vyhovoval, naopak porostům máku a slunečnice počasí příliš neprospívalo. Průběh počasí a tlak chorob a škůdců se promítl do výnosů olejnin. Červen na území ČR hodnotíme jako teplotně silně nadnormální a srážkově nadnormální. Průměrný měsíční úhrn představoval 123 % normálu 1991–2020. Během tohoto měsíce se vyskytovaly silné bouřky a přívalové srážky. Byly zaznamenány vysoké intenzity srážek. Sklizeň řepky začala v podobném termínu, jako v roce 2021, tedy v polovině července. Díky příznivému průběhu počasí během července a srpna se stihla sklizeň všech hlavních plodin bez větších problémů.

Řepka olejka

Na podzim roku 2022 byly řepky velmi časně, již koncem srpna a začátkem září, napadeny dřepčíky (rod *Phyllotreta*) včetně dřepčíka olejkového. I přes vlhký průběh září se tyto škůdci a dále i mšice zelná udrželi v porostech až do poloviny října a mnohde nestačily ani dvě insekticidní ošetření. Na rozdíl od běžných ročníků bylo monitorováno podzimní časně a silnější napadení fomovou hnilobou (*Leptosphaeria maculans*), a to až 75 % ploch řepky na Moravě. Navzdory celkově vyššímu napadení škůdci a chorobami, přezimovaly řepky díky teplé zimě velmi dobře. Teplý průběh zimy s sebou přinesl i časný nálet stonkovými krytonosci, krytonosem řepkovým a čtyřzubým. První výskyty byly zaznamenány již v průběhu ledna, ale významnější vyšší nálet (s překročením kritického čísla) byl zachycen na řadě monitorovaných stanovišť mezi 21. a 23. únorem 2023. Následný chladnější vývoj počasí způsobil zpomalení vývoje stonkových krytonosců a signalizace k ošetření byla vydána o 10 dní později. Podobně se projevoval v porostu blýskáček řepkový. Přes velmi časný výskyt okolo 20. března došlo studeným průběhem počasí k jeho redukci a signalizace k jeho ošetření byla vydána až začátkem dubna. Celkově byl výskyt blýskáčka řepkového spíše průměrný, ale byly lokality, kde byl zjišťován vysoce nadprůměrně a jeho napadení dva až tři krát převyšovalo kritické číslo. Šešuloví škůdci, krytonosec šešulový a bejломorka kapustová se již třetím rokem po sobě vyskytovali v nižší intenzitě. Důvodem bylo chladné počasí, silnější srážky, a také vítr od konce dubna do 3. dekády května. Bejломorka kapustová byla zjišťována lokálně až při dokvétání řepky. Škody způsobené šešulovými škůdci tak byly slabé. Naopak velice častý byl výskyt chorob. Napadení fomovou hnilobou z podzimu ještě zesílilo po časných jarních srážkách, a ačkoliv byl červen suchý, poškození rostlin touto chorobou bylo při sklizni středně vysoké až vysoké. Také škodlivý výskyt hlízenky obecné (*Sclerotinia sclerotiorum*), který byl prognózován začátkem května mohl způsobit částečný propad na výnosech. Proti této chorobě se však provádělo plošné fungicidní ošetření, a tak byla škodlivost potlačena. V porostech se objevovaly mimo dřepčíků i kolonie mšice broskvoňové, a to především na porostech stresovaných a pozdě setých. Lokálně se na střední úrovni objevovaly i škody způsobené západníčkem polním. Pilatka řepková se v porostech objevovala ve slabých či nulových výskytech.

Mák setý

Průběh počasí z pohledu výskytu chorob a škůdců máku byl díky srážkově podprůměrnému červnu slabší, lokálně střední na projevy chorob. Nejčastěji se jednalo o plíseň máku a pleosporovou skvrnitost máku (*Peronospora arborescens*, *Pleospora papaveracea*), v menší míře se projevila šedá plísnovitost máku (*Botrytis cinerea*). Z hmyzích škůdců byl nejčastějším problémem výskyt mšic a lokálně též krytonosec makovicového (*Ceutorhynchus macula-alba*), ten však nedosahoval takových hodnot, jakou krytonosec kořenový (*Stenocarus ruficornis*), jehož výskyt na většině lokalit přesáhl práh škodlivosti.

Slunečnice roční

Vzcházení slunečnic bylo silně ovlivněno nepříznivým průběhem měsíce dubna, kdy byly porosty sety. Chladno a vlhko ovlivňovalo agrotechnické termíny výsevu a nerovnoměrnost následně vzešlých porostů. Napadení chorobami a škůdci bylo lokálního charakteru, ale mnohde přesahovaly výskyty především chorob slunečnice jako bílá hniloba slunečnice (*Sclerotinia sclerotiorum*) a šedá plísňovitost (*Botrytis cinerea*), na jižní Moravě se hojně objevovaly infekce alternariovou skvrnitostí (*Alternaria* spp.). Podzemní škůdci slunečnice (larvy drátovců a osenic) se objevovaly lokálně. Výskyt podporuje především špatný management posklizňových zbytků. V rámci prevence je třeba dbát na časný rozklad organiky vhodnou aplikací dávek dusíků, pak se většinou omezí i škodlivost drátovců. Během léta se na rostlinách slunečnic objevovaly kolonie mšic, všude ale pod prahem škodlivosti. Ohrožení pro porosty slunečnic v době gradací hrabošů představují jak tito hlodavci, tak populace zajíců (na Moravě a v Polabí), ti způsobují pravidelné znatelné ztráty.

Sklizňový rok 2023

V závěru června roku 2023 to ještě nevypadalo na brzký nástup žní, ale vše se v první dekádě července velice rychle měnilo. Charakter počasí, které nastolil od samého počátku červenec, se začal podepisovat na rostlinách výraznou změnou a nástupem rychle se blížící sklizňové zralosti. Řada porostů řepek odcházela velmi rychle ve stoncích, většina z nich byla uvnitř silně poškozena škůdci. Nezbyvalo proto moc vodivého pletiva. Avšak rozhodně ne za vším stály houbové choroby stonku a kořene.

Koncem první červencové dekády se započalo se sklizní prvních ploch řepek na teplých a sušších stanovištích. Sklizeň pokračovala relativně pozvolna a bylo vidět, že podle půdních podmínek se řada ploch řepek držela alespoň trochu v síle a stávající ráz počasí s nimi tolik nezacloumal. Do konce července se podařilo sklídit v rámci ČR 65 % ploch řepek. Bohužel nejintenzivnější průběh sklizně byl v období od 25. 7. do 7. 8. prakticky zastaven každodenními dešti. Následně i přes horké počasí, ale doprovázené bouřkami, se sklizeň řepky protahovala a ukončena byla až na přelomu druhé a třetí dekády srpna.

Klimatologická charakteristika roku 2023 na území ČR

Rok 2023 na území ČR hodnotíme jako teplotně silně nadnormální, průměrná roční teplota vzduchu 9,7 °C byla o 1,4 °C vyšší než normál 1991–2020. Rok 2023 se tak stal dle průměrné roční teploty vzduchu vůbec nejteplejším rokem zaznamenaným v období od roku 1961. Doposud nejteplejším rokem na území ČR byl rok 2018 s průměrnou roční teplotou 9,6 °C. V roce 2023 byla u všech měsíců, kromě dubna a května, odchylka průměrné měsíční teploty vzduchu na území ČR od normálu kladná. Výrazně teplé byly měsíce leden (odchylka +3,4 °C), září (odchylka +3,5 °C), říjen (odchylka +2,9 °C) a prosinec (odchylka +2,5 °C). Září bylo hodnoceno jako mimořádně nadnormální a bylo nejteplejším doposud zaznamenaným zářím na území ČR. Leden a říjen byly hodnoceny jako silně nadnormální, prosinec a také červenec (odchylka +1,3 °C) pak jako teplotně nadnormální. Velmi chladný byl naopak duben, s průměrnou teplotou 6,4 °C (odchylka -2,1 °C) byl hodnocen jako teplotně silně podnormální.

Srážkově byl rok 2023 na území ČR normální, průměrný roční úhrn srážek 732 mm představuje 107 % normálu 1991–2020. Množství zásob vody ve sněhové pokrývce bylo hodnoceno jako výrazně podprůměrné. V průběhu roku se střídaly na srážky bohaté a chudé měsíce. Srážkově silně nadnormální byly měsíce duben s úhrnem 68 mm (174 % normálu), srpen s úhrnem 135 mm (173 % normálu), listopad s úhrnem 90 mm (200 % normálu) a prosinec s úhrnem 92 mm (200 % normálu). Naopak velmi suché bylo září, kdy na území ČR spadlo v průměru pouze 18 mm srážek (30 % normálu). Srážkově podnormální byly dále měsíce květen a červen, kdy spadlo 61 resp. 56 % srážkového normálu. Na území Čech spadlo v roce 2023 v průměru 726 mm srážek (107 % normálu), na území Moravy a Slezska to bylo 743 mm (107 % normálu). Ve všech krajích byl roční úhrn srážek vyšší než normál.

Nejvíce srážek ve srovnání s normálem spadlo v Libereckém a Královéhradeckém kraji, kde byly hodnoty ročního úhrnu srážek vyšší než 115 % normálu. Naopak nejméně srážek ve srovnání s normálem (méně než 105 % normálu) bylo v krajích Vysočina a Plzeňský, Ústecký a Praha se Středočeským.

Zima 2022/23 byla na území ČR jako celek velmi teplá. Průměrná teplota vzduchu za zimní sezonu (prosinec 2022 až únor 2023) byla +1,2 °C, což je o 1,9 °C vyšší než normál 1991–2020. Všechny zimní měsíce měly kladnou odchylku průměrné měsíční teploty vzduchu od normálu. **Prosinec** 2022 byl hodnocen jako teplotně normální (odchylka průměrné teploty od normálu +0,7 °C). **Leden** 2023 byl teplotně silně nadnormální, průměrná teplota vzduchu byla 2,0 °C (odchylka +3,4 °C). **Únor** byl hodnocen jako teplotně normální, průměrná únorová teplota vzduchu byla 1,2 °C (odchylka +1,6 °C).

Po chladné druhé prosincové dekádě následovalo dlouhé velmi teplé období 22. 12. 2022–17. 1. 2023 s výrazně kladnými odchylkami průměrné denní teploty od normálu. Nejtepleji bylo na přelomu roku 31. 12. a 1. 1., v těchto dnech denní maxima teploty vzduchu vystoupala na několika stanicích ČHMÚ nad 18 °C. Dne 1. 1. 2023 bylo dokonce překonáno absolutní maximum teploty vzduchu pro leden, když na stanici Javorník (okres Jeseník) byla naměřena maximální denní teplota vzduchu 19,6 °C. Delší výrazně chladné období ve srovnání s normálem se vyskytlo ve dnech 5.–10. 2. Ve dnech 7. a 8. 2. spadla denní minima teploty vzduchu pod -10 °C na více než 100 stanicích standardní sítě ČHMÚ. Zbytek února, až na několik posledních dní, byl ve srovnání s normálem opět teplý.

V **lednu** spadlo na území ČR v průměru 43 mm srážek, což představuje 98 % normálu. Vyšší srážkové úhrny byly zaznamenány na východě našeho území. Nejvíce srážek (více než 150 % normálu) spadlo v průměru v krajích Zlínský a Moravskoslezský a nejméně v krajích Jihočeský a Plzeňský (69 a 70 % normálu). Srážky se vyskytovaly v průběhu celého měsíce. V noci ze 17. na 18. 1. se vyskytl nový sníh i v nižších polohách, sněžilo hlavně na pomezí Středočeského a Libereckého kraje. Další sněžení na většině území ČR, včetně nižších poloh, se vyskytlo ve dnech 20.–22. 1. a 30. 1. V **únoru** byl průměrný měsíční úhrn srážek 37 mm a činil 100 % normálu. Významné srážky se vyskytovaly v prvních dnech měsíce, kdy především v horských polohách byly zaznamenány vysoké úhrny nového sněhu. Poté se významnější srážky vyskytovaly také v druhé polovině měsíce. Ve dnech 1., 3. a 24. 2. byly na některých místech zaznamenány i zimní bouřky. Nejvíce sněhu (138 cm) leželo 4. 2. na stanici Labská Bouda.

Jaro bylo jako celek teplotně normální, průměrná teplota vzduchu 7,9 °C byla o 0,4 °C nižší než normál. **Březen** byl poměrně teplý, i když byl hodnocen ještě jako teplotně normální měsíc s průměrnou teplotou vzduchu 4,7 °C (odchylka +1,5 °C). **Duben** byl velmi chladný, průměrná měsíční teplota vzduchu 6,4 °C byla o 2,1 °C nižší než normál. **Květen** byl teplotně normální s průměrnou teplotou vzduchu 12,6 °C (odchylka -0,5 °C). V březnu se prudce střídala teplá a chladná období. Výrazně teplé byly dny 22.–24. 3., kdy denní maxima teploty vzduchu vystoupala na některých stanicích nad 20 °C. V dubnu a květnu byla teplota většinou pod nebo blízko hodnoty normálu. První letní den (den s maximální teplotou vzduchu 25 °C a vyšší) byl zaznamenán na našem území 5. 5., a to na stanici Plzeň, Bolevec (25,2 °C). Na větším počtu stanic bylo 25 °C a více naměřeno až 20. 5., kdy začínalo jediné krátké období během května s teplotou výrazněji nad hodnotou normálu.

Březen byl hodnocen jako srážkově normální (50 mm, 109 % normálu). Daleko více srážek bylo zaznamenáno na území Čech (60 mm, 128 % normálu) než Moravy a Slezska (29 mm, 64 % normálu). Srážky byly většinou dešťové, sněžení se na větší části našeho území vyskytlo pouze 10. a 27. 3. Následoval na srážky velmi bohatý **duben**, kdy na našem území spadlo v průměru 68 mm (174 % normálu) srážek. V krajích Jihočeský, Vysočina a Jihomoravský spadlo dokonce více než 230 % srážkového normálu. Na srážky bohatá byla především druhá dekáda měsíce. Nejvydatnější srážky byly zaznamenány dne 14. 3., kdy na našem území spadlo v průměru téměř 20 mm srážek a na více než 100 stanicích byly naměřeny denní srážkové úhrny 30 mm a více. Naopak **květen** byl srážkově podnormální, měsíční úhrn srážek 43 mm činil 61 % normálu. Výrazně méně srážek spadlo v Čechách (30 mm, 44 % normálu) než na území Moravy a Slezska (68 mm, 92 % normálu). Velmi nízké úhrny byly zaznamenány především na severozápadě Čech, v Ústeckém kraji spadlo v průměru pouze 14 mm srážek (23 % normálu). Nejvíce srážek spadlo uprostřed měsíce ve dnech 14. a 16. 5. a dále 23. 5. Dne 16. 5. se srážky vyskytovaly především na východě našeho území, kde často denní úhrny překračovaly 30 mm.

Léto na území ČR s průměrnou teplotou vzduchu 18,5 °C bylo o 0,9 °C teplejší než normál. Všechny tři letní měsíce měly kladnou odchylku průměrné teploty od normálu. Měsíce **červen** s průměrnou měsíční teplotou vzduchu 17,2 °C a **srpen** s teplotou 18,6 °C byly hodnoceny jako teplotně normální, odchylka průměrné teploty od normálu byla pro oba měsíce shodně +0,7 °C. **Červenec** byl teplotně nadnormální, průměrná teplota vzduchu byla 19,6 °C a tedy o 1,3 °C vyšší než normál. Jedná se tak o 8. nejteplejší červenec od roku 1961. Nejvyšší červencová průměrná teplota vzduchu 21,3 °C byla naměřena v roce 2006. Naopak nejchladnější červenec byl v roce 1979 s průměrnou měsíční teplotou 14,6 °C.

V první polovině června průměrná teplota kolísala kolem hodnot normálu, ve druhé polovině měsíce byla převážně nad hodnotou normálu. První tropický den (den s maximální teplotou vzduchu 30 °C a vyšší) byl zaznamenán na našem území až 18. 6., kdy teplota vzduchu dosáhla 30 °C na stanicích Plzeň, Bolevec (30,3 °C) a Plzeň, Mikulka (30,0 °C). Výrazně teplé byly hlavně dny 20.–22. 6., kdy byly odchylky průměrné denní teploty od normálu vyšší než +5 °C a denní maxima teploty vzduchu překračovala hodnotu 30 °C na více než 100 stanicích standardní sítě ČHMÚ. V červenci se vyskytlo výrazně teplé období mezi 7.–19. 7., kdy denní maxima teploty vzduchu na stanicích často přesahovala 30 °C. V některých dnech tohoto období dokonce vystoupala teplota vzduchu na našem území až nad 35 °C. Ve dnech 25. 7.–11. 8. se vyskytlo chladnější období s průměrnými teplotami pod hodnotou normálu. Nejchladněji bylo ve dnech 6.–10. 8., kdy průměrné denní teploty vzduchu byly o 4–6 °C nižší než normál a denní maxima teploty zůstala hluboko pod 25 °C. Poté přišlo opět dlouhé teplé období s denními maximy nad 30 °C, které trvalo až do 26. 8. Srpen se tak stal 9. nejteplejším srpnem od roku 1961. Nejvyšší srpnová průměrná teplota vzduchu 21,3 °C byla naměřena v roce 2015. Naopak nejchladnější srpen byl v roce 1978 s průměrnou měsíční teplotou 14,5 °C.

Letní měsíce červen a červenec byly na srážky poměrně chudé, následoval však srážkově nadnormální srpen. V **červnu** spadlo na našem území v průměru 46 mm (56 % normálu), v **červenci** to bylo 59 mm (66 % normálu). Srážky se v obou těchto měsících pohybovaly pod hodnotou normálu na celém území ČR. V červnu spadlo ve srovnání s normálem nejméně srážek (méně než 50 % normálu) v krajích Olomouckém, Zlínském, Pardubickém a Jihomoravském. V červenci byly nejnižší úhrny (méně než 60 % normálu) zaznamenány v krajích Jihočeský, Pardubický, Vysočina a Jihomoravský. Srážky byly v červnu i červenci často spojeny s bouřkovou činností. V **srpnu** byl průměrný měsíční úhrn srážek 135 mm a činil 173 % normálu. Srážkové úhrny se v tomto měsíci pohybovaly výrazně nad hodnotou normálu po celém území ČR, nejvýrazněji to bylo v krajích Královéhradeckém, Pardubickém, Olomouckém a Zlínském, kde spadlo více než dvojnásobek srážkového normálu. Srážky se na našem území v tomto měsíci vyskytovaly poměrně často, a často byly také spojené s bouřkami. Nejvyšší úhrny byly zaznamenány ve dnech 5.–7., 13.–16. a 26. a 28. 8., kdy byly v některých lokalitách zaznamenány denní úhrny vyšší než 50 mm. Nejvyšší úhrny srážek byly zaznamenány dne 26. 8. na stanici Brloh (okres Český Krumlov) 139,5 mm a Nýdek, Filipka (okres Frýdek-Místek) 101,3 mm.

Podzim byl jako celek teplotně silně nadnormální, průměrná teplota 10,6 °C byla o 2,4 °C vyšší než normál. **Září** bylo mimořádně teplé, průměrná měsíční teplota vzduchu byla 16,5 °C a byla o 3,5 °C vyšší než normál. Jedná se tak o nejteplejší září v období od roku 1961. Dosud nejteplejší září nastalo v roce 1999 s průměrnou teplotou 16,0 °C. Naopak nejchladnější září bylo v roce 1996 s průměrnou měsíční teplotou 9,7 °C. Průměrná denní teplota vzduchu se téměř po celé září pohybovala nad hodnotou normálu. V 17 dnech měsíce byla odchylka průměrné denní teploty od normálu více než +3,0 °C. Denní maxima teploty vzduchu ve většině dní měsíce překračovala letních 25 °C. Ve dnech 8.–13. 9. a 17. a 18. 9. překročila na některých stanicích i tropických 30 °C.

Následoval teplotně silně nadnormální říjen (odchylka +2,9 °C) a teplotně normální listopad (odchylka +0,6 °C). Také v **říjnu** se teplota pohybovala většinou nad hodnotou normálu, průměrná teplota vzduchu byla 11,1 °C. V první polovině měsíce teplota značně kolísala, ale pohybovala se nad normálem. Dne 15. 10. došlo k výraznému ochlazení a teplota klesla na několik dní (15.–18. 10.) pod hodnoty normálu. Ve dnech 17. a 18. 10. denní minima teploty vzduchu klesla pod 0 °C na většině území ČR. Zbytek měsíce byl ve srovnání s normálem opět velmi teplý. Také v prvních dvou dekádách **listopadu** se průměrná denní teplota vzduchu pohybovala většinou nad hodnotou normálu, průměrná teplota vzduchu byla 4,1 °C.

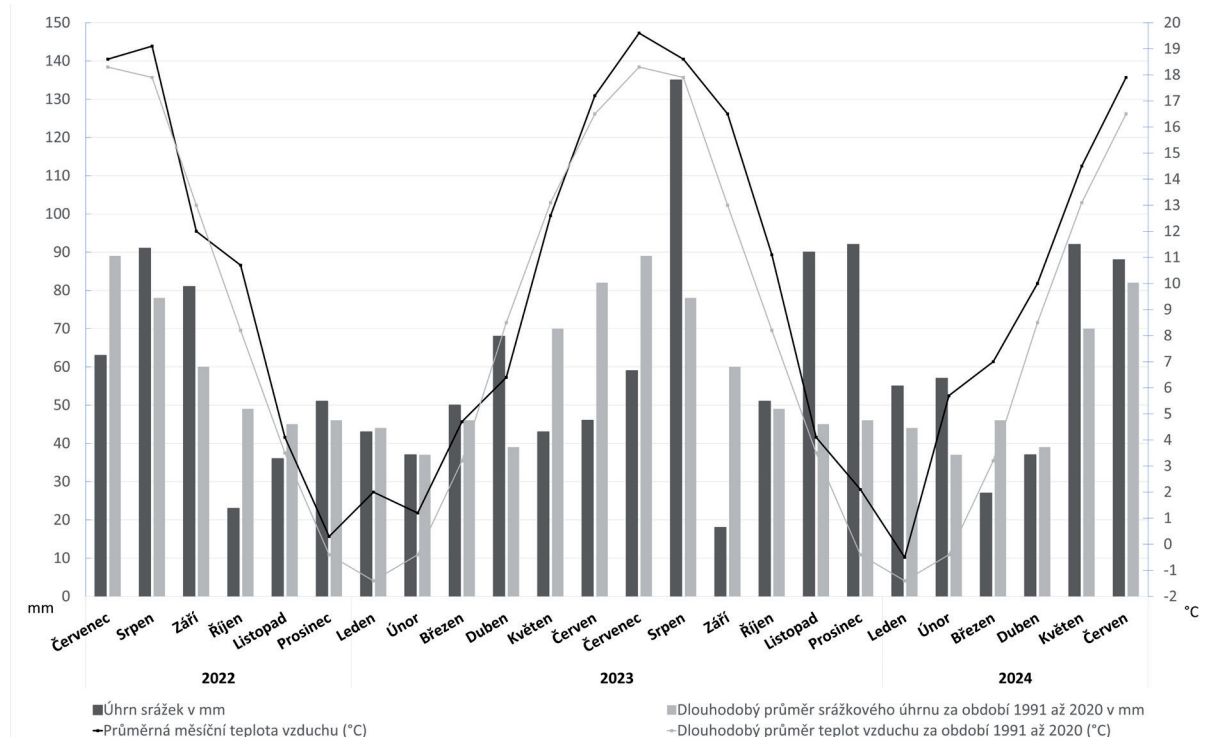
Chladnější období ve srovnání s normálem nastalo v poslední dekádě měsíce. V těchto dnech denní minima teploty vzduchu klesla pod 0 °C téměř na celém území ČR. Dne 26., 29. a 30. 11. byl na více než 100 stanicích ČHMÚ zaznamenán ledový den (den, v němž maximální teplota vzduchu nedosáhla hodnoty 0,0 °C).

Podzimní měsíce byly na srážky velmi nevyrovnané. Září bylo srážkově silně podnormální (18 mm, 30 % normálu), říjen (51 mm, 104 % normálu) byl normální a listopad (90 mm, 200 % normálu) hodnotíme jako srážkově silně nadnormální. V **září** se měsíční srážkové úhrny pohybovaly na celém našem území výrazně pod hodnotou normálu. Výrazněji tomu bylo v Čechách (14 mm, 25 % normálu) než na Moravě a ve Slezsku (26 mm, 39 % normálu). V **říjnu** byly vyšší srážkové úhrny zaznamenány v severní a západní části Čech a východní polovině Moravy a Slezska, kde měsíční úhrny byly vyšší než normál. Naopak nejnižší srážkový úhrn za říjen (méně než 80 % normálu) byl zaznamenán v krajích Jihočeský a Vysočina. Na srážky nejbohatší byla poslední dekáda měsíce. V **listopadu** byly měsíční úhrny srážek výrazně nad hodnotou normálu po celém území ČR, často byly více než dvojnásobné. Z počátku měsíce byly srážky převážně dešťové. Později občas ve vyšších polohách byly srážky smíšené nebo sněhové. Od 24. 11. sněžilo téměř na celém území.

Prosinec 2023 byl na území ČR hodnocen jako teplotně nadnormální, průměrná měsíční teplota (2,1 °C) byla o 2,5 °C vyšší než normál. V první dekádě měsíce průměrná denní teplota vzduchu byla pod hodnotou normálu, poté se již pohybovala nad normálem až do konce měsíce. Ve dnech 1.–5. 12. panoval na většině stanic celodenní mraz. Velmi teplé bylo období 24.–31. 12., kdy průměrná denní teplota byla o 4–9,5 °C vyšší než normál.

Prosinec byl stejně jako předchozí měsíc na srážky velmi bohatý. Průměrný úhrn srážek na našem území 92 mm činil 200 % normálu. Srážky se během měsíce vyskytovaly ve formě deště i sněhu. Začátkem měsíce dne 1. a 2. 12. vydatně sněžilo na celém našem území. Další vydatnější sněžení bylo 22. a 23. 12. Od 24. 12. přšelo, a to i v horských polohách. Ve dnech 21. a 22. 12. byly na některých místech zaznamenány i zimní bouřky. Vydatné srážky v období 19.–26. 12. a tání významného množství sněhové pokrývky vedly k 3. stupni povodňové aktivity na velké části území ČR.

Průměrná teplota vzduchu a průměrné srážky v ČR za období 7/2022–6/2024 ve srovnání s dlouhodobým průměrem let 1991 až 2020

Pramen: ČSÚ.

Cenový vývoj u komodity olejnin

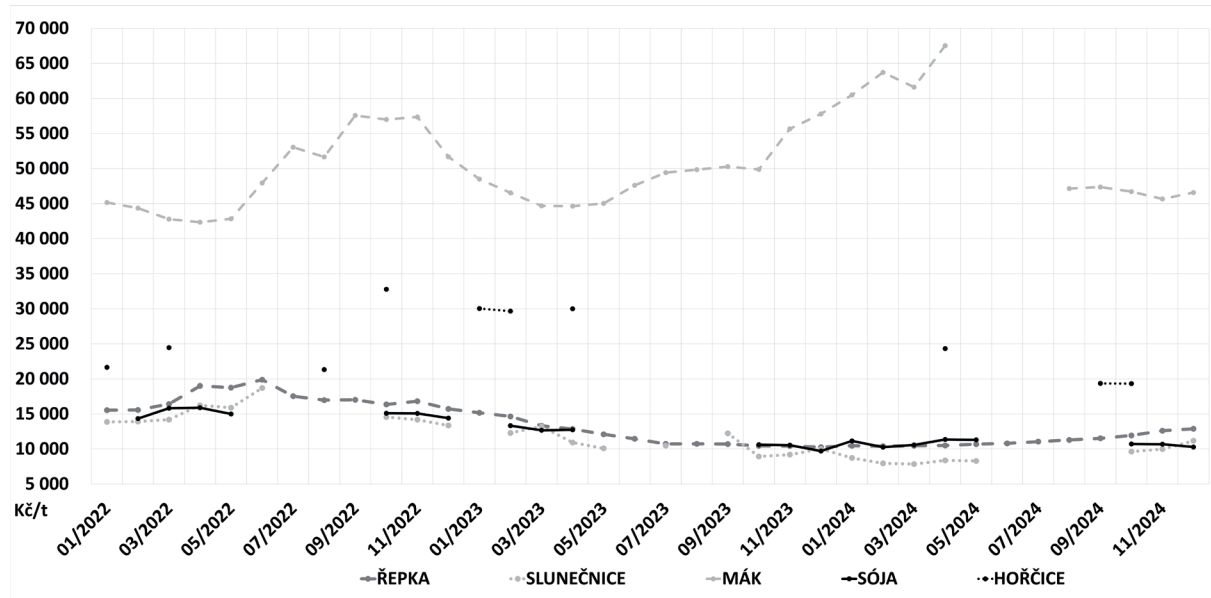
ČSÚ sleduje ceny zemědělských výrobců (CZV) každý měsíc a každoročně provádí výpočet průměrné CZV za kalendářní rok. Tato cena však může být zavádějící, jelikož se do ceny prolínají dvě sklizně plodiny, které mohou být značně rozdílné. ČSÚ neuvádí průměrné ceny za hospodářský rok, ty jsou dopočteny aritmetickým průměrem MZe. Takto získané ceny lze porovnávat s údaji uváděnými předními světovými institucemi například EUROSTAT, FAOSTAT, USDA, COCERAL a dalšími organizacemi.

Všechny CZV v této SVZ jsou uváděny bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další poplatky a příplatky.

Cenový vývoj jednotlivých druhů olejnin byl v posledních deseti letech značně rozkolísán, protože byl výrazně ovlivňován dosaženou výší produkce olejnin v ČR, ale také v zahraničí. Současný charakter trhu se zcela zákonitě promítl do cenového vývoje. Předpokládalo se, že posklizňový cenový vývoj v ČR bude reagovat jak na situaci na našem vnitřním trhu, tak především na vývoji cen v zahraničí, na světových burzách.

Ceny rostlinných komodit se v ČR zpravidla odvíjí od vývoje cen na evropském, potažmo světovém trhu. V roce 2023 došlo vlivem silných výkyvů na mezinárodních trzích v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu, po skokovém nárůstu cen v předešlém roce u většiny komodit olejnin, k propadu cen. Dlouhodobě jsou ceny u většiny olejnin stále pod úrovní ceny před invazí. Ceny olejnin v průběhu roku 2023 vykazovaly i značnou volatilitu ve vztahu k měnícím se podmínkám sklizně, k počasí a geopolitickým událostem. Ke konci roku 2023 CZV zaznamenaly u některých olejnin mírný růst. Ceny však nepokryjí z důvodu stále vysokých cen zemědělských vstupů náklady zemědělců. V roce 2024 lze zatím dle dosavadního vývoje na trhu očekávat nárůst ceny především u řepky, ale i u ostatních olejnin či i stagnaci CZV.

Vývoj průměrných měsíčních CZV olejnin v letech 2022–2024

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: U některých komodit v daném měsíci nejsou data k dispozici. Ceny jsou v Kč/t a bez DPH.

Zahraniční obchod ČR s olejinami celkem

Nejdůležitějšími vývozními olejinami České republiky jsou řepkové, hořčičné a makové semeno. ČR, stejně jako další země EU, musela i v roce 2023 čelit vysokému přílivu dovozů některých zemědělských komodit z Ukrajiny. V případě olejin se to týkalo především řepky. Ukrajina ani Rusko nejsou pro ČR v oblasti olejin významným obchodním partnerem. Specifický je však vývoz českého máku na ruský a ukrajinský trh. Směřuje tam 30 % z celkové tuzemské produkce. Celková úroveň vývozu bude i nadále silně ovlivněna aktuální cenovou úrovní olejin v zahraničí.

Po narušení evropského trhu v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině, který výrazně zasáhl i český trh, se situace na trhu postupně začíná zlepšovat. Ve srovnání s obdobím před konfliktem došlo ke zvýšení dovozů řepky zejména z Ukrajiny, které byly předtím nulové. V souvislosti s nárůstem dovozů byly patrné i problémy s odbytem, kdy oproti běžnému stavu značně poklesl především vývoz řepky do sousedních zemí z důvodu přesycení trhu. V roce 2024 se situace na trhu začala pomalu navracet ke stavu z období před invazí a začala se stabilizovat.

Dovoz a vývoz olejin celkem za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	255 082	282 911	423 080	533 080	561 767	546 230	525 183	533 413	760 640	688 431
Vývoz (t)	616 517	361 475	370 006	395 506	483 499	413 822	424 511	472 068	394 965	478 097

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Olejiny celkem, tj. hlavní olejiny a ostatní semena olejnatých plodin. Včetně osiva.

Finanční saldo olejin celkem bylo ve sledovaném období **HR 2023/24** záporné, představovalo hodnotu -1 788,0 mil. Kč. Výhled **HR 2024/25** se očekává také v záporných hodnotách.

Dovoz a vývoz olejin celkem a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	291 745	320 653	470 150	579 014	505 555	556 203	552 662	598 572	745 235	393 009
Vývoz (t)	368 062	480 942	308 108	524 520	381 805	385 248	557 536	364 826	477 234	167 577
Hodnota dovozu (mil. Kč)	3 839,6	4 123,5	5 386,3	6 402,3	5 856,5	7 041,8	9 389,9	10 029,5	9 195,8	5 395,5
Hodnota vývozu (mil. Kč)	4 798,1	5 600,6	4 012,6	6 644,4	5 611,5	5 671,6	11 151,5	7 004,2	7 407,8	3 030,1
Saldo (mil. Kč)	958,5	1 477,1	-1 373,7	242,1	-245,0	-1 370,2	1 761,6	-3 025,3	-1 788,0	-2 365,4

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Olejiny celkem, tj. hlavní olejiny a ostatní semena olejnatých plodin. Včetně osiva.

ŘEPKA OLEJKA

Řepka olejka, především její ozimá forma, je naší hlavní olejninou a po pšenici ozimé je současně druhou nejvýznamnější plodinou našeho zemědělství.

Řepkový olej je díky skladbě mastných kyselin a vyššímu procentu omega-3 mastných kyselin považován za jeden z nejkvalitnějších olejů. Mezi českými spotřebiteli stále je však ještě nedocenen. Pro sklizeň v roce 2023 došlo k opětovnému navýšení osevní plochy řepky, a to na 379 944 ha, tj. meziročně téměř o 36 tis. ha více (+10,5 %) a nejvíce za posledních 5 let. Produkce řepky dosáhla 1 309,5 tis. tun při průměrném výnosu 3,45 t/ha. Největší zastoupení ve výměře řepky měl kraj Středočeský (84 605 ha), Jihočeský (41 310 ha) a kraj Vysočina (41 160 ha).

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně řepky

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	389 298	3,95	1 537 320
2015	366 180	3,43	1 256 212
2016	392 991	3,46	1 359 125
2017	394 262	2,91	1 146 224
2018	411 802	3,43	1 410 769
2019	379 778	3,05	1 156 973
2020	368 214	3,38	1 245 328
2021	342 315	2,99	1 024 928
2022	343 964	3,39	1 166 393
2023	379 944	3,45	1 309 496
2024	343 380	2,76	946 891

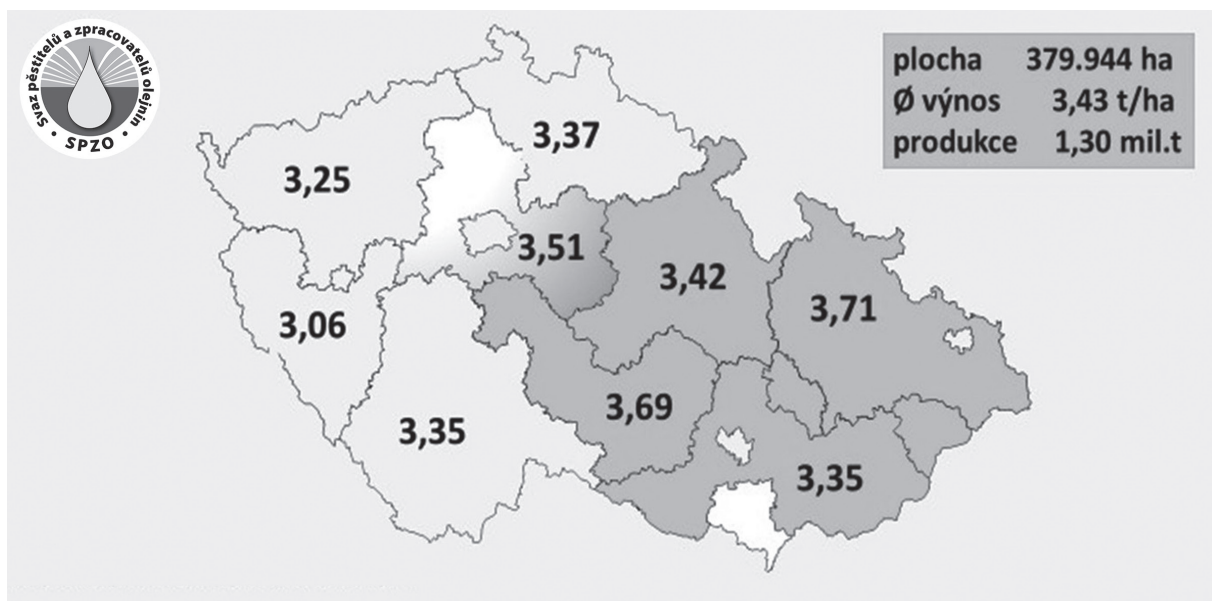
Pramen: ČSÚ.

Osevní plocha, hektarový výnos a sklizeň semene řepky podle jednotlivých krajů v roce 2023

Území/kraj	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
Česká republika	379 944	3,45	1 309 496
Hl. m. Praha	1 436	3,62	5 193
Středočeský	84 605	3,46	292 899
Jihočeský	41 310	3,42	141 194
Plzeňský	30 841	3,38	104 271
Karlovarský	5 595	3,43	19 200
Ústecký	26 100	3,46	90 197
Liberecký	5 729	3,40	19 502
Královéhradecký	25 719	3,46	89 004
Pardubický	25 794	3,45	88 980
Vysočina	41 160	3,44	141 743
Jihomoravský	31 759	3,42	108 701
Olomoucký	25 916	3,54	91 854
Zlínský	13 539	3,49	47 249
Moravskoslezský	20 440	3,40	69 509

Pramen: ČSÚ.

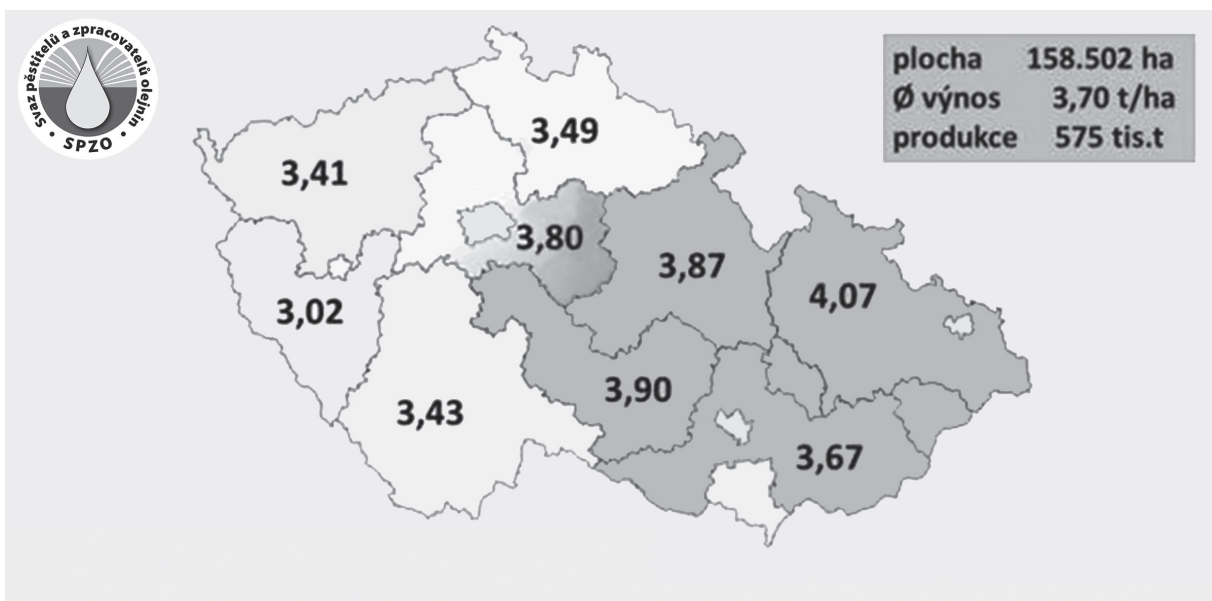
Odhad hektarových výnosů řepky ozimé dle regionů ve sklizňovém roce 2023 dle SPZO

Pramen: SPZO.

Pěstování řepky členů SPZO

Odhad hektarových výnosů řepky ozimé dle regionů ve sklizňovém roce 2023 u členů SPZO

Pramen: SPZO.

Členové SPZO zaseli řepku ozimou v srpnu 2022 na ploše 159 595 ha. Zima byla podobně jako v předchozích letech mírná a tak pro řepku nepřinesla závažné problémy. Na jaře se zaoralo pouze 1 093 ha, což bylo téměř zanedbatelných 0,7 % oseté plochy (loni 3,6 %).

Zastoupení řepky na orné půdě u členů SPZO pro sklizeň roku 2023 – závislost výnosu a % zastoupení řepky

Zastoupení	Osev (ha)	Zaorávky (ha)	Sklizňová plocha (ha)	Výnos (t/ha)
Do 5,0 %	136	100	36	3,00
5,1–10,0 %	5 879	66	5 813	3,81
10,1–15,0 %	33 207	147	33 060	3,75
15,1–20,0 %	57 753	409	57 344	3,72
20,1–25,0 %	38 554	137	38 417	3,58
25,1–30,0 %	15 618	35	15 583	3,80
30,1–35,0 %	6 016	9	6 007	3,64
Nad 35,0 %	2 432	190	2 242	3,61

Pramen: SPZO.

Podíl liniových odrůd u členů SPZO klesl na 3,8 %, loni byl 4,6 %. Liniové odrůdy zaujímaly u členů SPZO osevní plochu 6 035 ha. Podíl hybridních odrůd dosáhl 96,2 % plochy a jejich průměrný výnos činil 3,72 t/ha, což je o 14,5 % více v porovnání s liniovými odrůdami.

Zastoupení odrůd u členů SPZO v HR 2023/24

Ukazatel	Osevní plocha (ha)	Zaorávky (ha)	Sklizňová plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Výnos (%) na liniové odrůdy
Řepka ozimá celkem	159 595	1 093	158 502	3,70	
z toho: linie	6 035	106	5 929	3,25	100
hybridy	153 560	987	152 573	3,72	114,5

Pramen: SPZO.

Ceny komodity řepky

V HR 2020/21 činila průměrná roční CZV řepkového semene 10 561 Kč/t, po 3 letech se tak cena vyšplhala nad 10 tisíc korun za tunu. Cena řepkového semene se postupně začala zvyšovat již od druhé poloviny roku 2021. Na nárůst CZV řepkového semene měla vliv vysoká cena zemědělských vstupů, především hnojiv a energií. Ještě před invazí Ruska na Ukrajinu došlo k výraznému nárůstu ceny řepky, a to nad 15 tisíc korun za tunu. Cena řepky ještě více vzrostla v březnu 2022, kdy již přesahovala 16 tis. Kč/t. V dubnu a květnu 2022 se přiblížila k hranici 19 tis. Kč/t a na konci HR 2021/22 cena atakovala již hranici 20 tisíc korun za tunu, kdy dosáhla svého dosavadního maxima 19 887 Kč/t.

Průměrná roční CZV řepkového semene HR 2021/22 byla 15 215 Kč/t, tj. meziročně o 4 654 Kč více. Ve druhé polovině kalendářního roku 2022 ceny mírně poklesly a k prosinci 2022 byla CZV semene řepky na 15 720 Kč/t. Začátkem roku 2023 se cena pohybovala na úrovni 15 165 Kč/t. V únoru klesla pod hranici 15 tisíc, v březnu se přiblížila k 13 tisícům, v dubnu již byla pod 13 tisíci a v květnu se propadla až na 12 105 Kč/t. Poslední měsíc HR 2022/23 klesla na 11 453 Kč/t.

CZV řepky se po celý rok 2023 pohybovala pod úrovní ceny před invazí Ruska na Ukrajinu a neustále klesala. Ke konci roku byla na úrovni 10 263 Kč/t. Průměrná roční CZV řepkového semene za HR 2022/23 dosáhla 14 996 Kč/t a meziročně tak byla o 219 Kč nižší. Za kalendářní rok **2023** dosáhla CZV 11 904 Kč/t a meziročně byla nižší o 5 228 Kč, tj. o 30,5 %.

V **HR 2023/24** byla průměrná roční cena řepky na úrovni 10 552 Kč/t a po celou dobu se pohybovala mezi 10 a 11 tisíci Kč/t. Meziročně, tedy ve srovnání s HR 2022/23, se průměrná roční CZV propadla o 4 444 Kč, tj. o 29,6 %.

Začátkem roku 2024 cena řepky začala postupně mírně růst a hranici 11 tisíc překročila v červenci, od té doby se stále drží nad touto hranicí a neustále se zvyšuje.

Roční průměrné CZV řepkového semene za kalendářní rok

KR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CZV (Kč/t)	9 860	10 128	10 573	9 284	9 431	9 884	12 031	17 132	11 904	11 217

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Měsíční průměrné CZV řepkového semene v Kč/t za hospodářský rok

HR	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr
2015/16	9 868	9 879	9 897	9 979	10 047	10 201	10 334	10 208	10 080	10 035	10 269	10 337	10 095
2016/17	9 846	9 778	9 798	10 057	10 251	10 538	10 631	10 915	11 106	11 312	11 348	11 102	10 557
2017/18	10 406	10 248	10 102	9 922	9 885	9 899	9 799	9 462	9 295	9 037	8 927	8 966	9 662
2018/19	9 057	9 166	9 305	9 377	9 473	9 540	9 581	9 492	9 492	9 265	9 305	9 303	9 363
2019/20	9 327	9 296	9 330	9 525	9 605	9 651	9 767	9 802	9 784	9 812	9 839	9 826	9 630
2020/21	9 874	9 842	9 856	9 959	10 083	10 162	10 342	10 602	10 885	11 181	11 742	12 199	10 561
2021/22	11 543	11 739	12 223	13 247	13 854	14 811	15 534	15 568	16 418	18 999	18 752	19 887	15 215
2022/23	17 532	16 972	17 023	16 355	16 821	15 720	15 165	14 645	13 313	12 853	12 105	11 453	14 996
2023/24	10 728	10 735	10 707	10 455	10 425	10 263	10 464	10 397	10 465	10 505	10 682	10 801	10 552
2024/25	11 052	11 291	11 520	11 930	12 608	12 886	-	-	-	-	-	-	11 881

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Zahraniční obchod ČR se semenem řepky

Podstatná část trhu s řepkou se uskutečňuje v rámci vnitrounitního obchodu. Dovoz řepkového semene do ČR v roce **2023** dosáhl výše 491 010 tun, meziročně vzrostl o 73,9 %, tj. o více než 208 677 tun. Celková hodnota dovozu mírně přesáhla 5,7 mld. Kč a historicky tak dosáhla nejvyšší úrovně. S velkou převahou byly do ČR největšími dovozci semene řepky Rumunsko (191 784 tun), Slovensko (132 168 tun) a Ukrajina (93 697 tun). Vývoz řepkového semene v roce 2023 meziročně výrazně poklesl, a to až o 21,7 % v důsledku snížené poptávky o českou řepku především u sousedních států. Bylo to v důsledku zvýšeného přílivu řepkového semene z Ukrajiny do zemí EU. Vývoz řepky z ČR byl tak pouze na úrovni 286 370 tun, což byl nejnižší objem za posledních deset let. Celková hodnota tohoto vývozu činila zhruba 3,7 mld. Kč. ČR vyvezla řepkové semeno hlavně do Německa (188 324 tun), Polska (93 140 tun) a na Slovensko (3 203 tun).

Dovoz řepkového semene v **HR 2023/24** činil celkem 491 618 tun. Meziročně se jedná o nárůst o 48,6 %, tj. o zhruba 161 tis. tun více. Zvýšila se i celková hodnota dovozu, která dosáhla v tomto roce historicky nejvyšší úrovně a přesáhla 5,4 mld. Kč. V **HR 2024/25** dovoz zatím dosáhl úrovně 245,4 tis. tun a jeho hodnota činí již téměř 3,3 mld. Kč.

Vývoz řepkového semene v **HR 2023/24** meziročně také výrazně narostl, a to až o 45,4 % na celkových 377 280 tun. Pomalu se tak navrácí k vyšším objemům především do zemí sousedících s ČR. Celková hodnota vývozu činila 4,3 mld. Kč. V následujícím **HR 2024/25** byl vývoz řepkového semene prozatím na úrovni 116 896 tun a jeho hodnota téměř na úrovni 1 435 mil. Kč.

Dovoz a vývoz řepkového semene za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	116 473	87 479	217 311	288 407	302 493	290 360	296 584	282 333	491 010	393 844
Vývoz (t)	549 953	293 177	286 603	328 642	418 346	341 673	349 724	367 194	286 370	374 914

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Včetně osiva.

Finanční saldo pro **HR 2023/24** činí opět záporných hodnot, a to ve výši **1 100,9 mil. Kč**.

Dovoz a vývoz řepkového semene a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	112 342	126 118	239 197	329 527	262 339	320 748	276 324	330 808	491 618	245 390
Vývoz (t)	305 520	396 716	234 666	460 752	312 507	316 130	454 897	259 446	377 280	116 896
Hodnota dovozu (mil. Kč)	1 433,9	1 626,3	2 705,2	3 493,2	3 026,1	3 830,3	4 655,9	5 328,4	5 410,2	3 250,9
Hodnota vývozu (mil. Kč)	3 023,3	3 750,1	2 097,4	4 480,8	3 300,9	3 440,5	7 910,9	3 830,0	4 309,3	1 434,9
Saldo (mil. Kč)	1 589,4	2 123,8	-607,8	987,6	274,8	-389,8	3 255,0	-1 494,2	-1 100,9	-1 816,0

Pramen: ČSÚ, *data k 12/2024.

Poznámka: Včetně osiva.

Ekonomika pěstování řepky olejky v letech 2022–2023 a odhad nákladů v roce 2024

Ukazatel	MJ	Rok šetření		
		2022	2023	1.–3. q 2024
Osiva – nakupovaná	Kč/ha	2 415	2 425	2 522
Osiva – vlastní	Kč/ha	0	0	0
Hnojiva – nakupovaná	Kč/ha	9 920	12 954	10 786
Hnojiva – vlastní	Kč/ha	561	529	529
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	7 590	7 700	7 492
Ostatní přímý materiál	Kč/ha	888	788	770
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/ha	21 373	24 396	22 098
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/ha	4 858	4 672	4 564
Pracovní náklady celkem	Kč/ha	6 294	6 308	6 768
Odpisy DNHM – přímé	Kč/ha	20	27	29
Náklady pomocných činností	Kč/ha	7 893	7 622	7 810
Režie	Kč/ha	6 917	7 267	7 127
Vlastní náklady celkem	Kč/ha	47 355	50 291	48 396
Podíl hlavního výrobku	%	100	100	100
Vlastní náklady hlavního výrobku	Kč/ha	47 355	50 291	48 396
Hektarový výnos ¹⁾	t/ha	3,51	3,57	2,78

Ukazatel	MJ	Rok šetření		
		2022	2023	I.-3. q 2024
Vlastní náklady	Kč/t	13 475	14 094	17 409
Realizační cena ¹⁾	Kč/t	16 041	11 695	10 911
Jednotková podpora celkem	Kč/t	1 841	1 665	-
Nákladová rentabilita	%	19,0	-17,0	-37,3
Souhrnná rentabilita	%	32,7	-5,2	-

Pramen: ÚZEI, ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ pro rok 2024 – odhad sklizně dle operativní zprávy k 30. 9. 2024 a průměrné CZV 2024.
DNHM – dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek.

Bilanční tabulka řepky

Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹⁾	Meziroční index (%)
Osevní plocha	ha	368 214	342 315	343 964	379 944	343 380	90,4
Hektarový výnos	t/ha	3,38	2,99	3,39	3,45	2,76	80,0
Výroba	t	1 245 328	1 024 928	1 166 393	1 309 496	946 891	72,3
Počáteční zásoby	tis. t	92,9	102,9	4,2	123,9	217,7	175,7
Dovoz	tis. t	320,8	276,3	330,8	491,6	470,0	95,6
Celková nabídka	tis. t	1 659,0	1 404,1	1 501,4	1 925,0	1 634,6	84,9
Domácí spotřeba celkem	tis. t	1 240,0	945,0	1 118,0	1 330,0	1 250,0	94,0
z toho – FAME	tis. t	424,1	361,1	294,5	395,5	370,0	93,6
Vývoz	tis. t	316,1	454,9	259,5	377,3	280,0	74,2
Celkové užití	tis. t	1 556,1	1 399,9	1 377,5	1 707,3	1 530,0	89,6
Konečné zásoby	tis. t	102,9	4,2	123,9	217,7	104,6	48,1
Soběstačnost ²⁾	%	100	109	109	99	76	-23

Pramen: ČSÚ, MZe.

Poznámka: ¹⁾ Kvalifikovaný odhad MZe (kromě osevní plochy, výnosu a výroby),

²⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

SÓJA LUŠTINATÁ

Pěstování sóji luštinaté v České republice nabývá na významu. Sója, ač se botanicky jedná o luskovinu, je řazena díky obsahu tuku v semenech mezi olejninu. Sójové boby mají díky svému odlišnému složení, mnohem širší využití v lidské výživě než ostatní luštěniny, a proto v současné době představuje světově nejvýznamnější a nejrozšířenější luskovinu. Její význam spočívá ve složení semen, která obsahují okolo 40 % bílkovin i více a kolem 20 % tuku, tedy 60 % zásobních látek velmi významných v různých oblastech využití. Sójový olej je druhým nejpoužívanějším olejem na světě a sójové bílkoviny jsou významnou mezinárodní tržní komoditou, která se používá především jako hodnotné krmivo. Největší tradici má uplatnění sóji v lidské výživě v USA, které jsou také v současné době druhým největším světovým producentem sójových bobů. Valná většina vypěstované sóji je ovšem geneticky modifikovaná (GMO).

Sója je plodinou, která pomocí hlízkových bakterií poutá vzdušný dusík v půdě. Vegetační období sóji je u genotypů pěstovaných v našich podmínkách v rozmezí 120 až 140 dnů. Sóju sejeme zpravidla ve třetí dekádě měsíce dubna, jakmile se teplota půdy stabilizuje na úrovni 8–10 °C. K pěstování odrůd s delší vegetační dobou by mělo být vzhledem k možnému pozdnímu termínu sklizně přistupováno velmi opatrně. Současné platičtější odrůdy lze však v podmínkách ČR poměrně úspěšně pěstovat.

Vzhledem k opožděnému příchodu jara, nižším teplotám a vysokým srážkám, se zakládání porostů sóji, ale i dalších jařin, v roce 2023 zpozdilo. Převážná většina porostů sóji byla zakládána až začátkem května. Výjimkou nebyly ani porosty zakládány až v druhé polovině května.

Druhým rokem se sója stala druhou nejpěstovanější olejninou ČR. Pozitivní trend navyšování výměry sóji pokračoval i v roce **2023**, kdy bylo sójou oseto 26 505 ha. Meziročně však došlo k poklesu osevních ploch sóji o 2 033 ha, tj. o 7,1 %. Největší osevní plocha sóji byla ve Středočeském (5 249 ha), Jihomoravském (4 123 ha) a Moravskoslezském (3 159 ha) kraji. Produkce sójových bobů dosáhla celkem 63 394 tun, meziročně o 3,3 % méně, tj. méně o 2 147 tun při průměrném hektarovém výnosu 2,39 t/ha. Výnos byl v porovnání s předešlou sklizní vyšší o 0,09 t/ha (+3,9 %). Vysoká produkce se díky velkému potenciálu sóji dá očekávat i do budoucna.

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně sóji

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	7 242	2,28	16 493
2015	12 311	1,64	20 238
2016	10 608	2,64	27 972
2017	15 344	2,41	37 012
2018	15 230	1,66	25 259
2019	12 240	2,27	27 838
2020	14 145	2,33	33 019
2021	19 679	2,61	51 456
2022	28 538	2,30	65 541
2023	26 505	2,39	63 394
2024	28 331	2,60	73 666

Pramen: ČSÚ.

Ceny komodity sóji

Průměrná roční CZV sójových bobů za rok **2023** dosáhla hodnoty 12 707 Kč/t, což představuje meziroční pokles o 2 173 Kč, tj. o 14,6 %. V následujícím roce se cena sójových bobů udržela nad hranicí 10 tisíc Kč za tunu.

Roční průměrné CZV sójových bobů za kalendářní rok

KR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CZV (Kč/t)	9 230	8 687	9 173	10 666	14 880	12 707	10 884

Pramen: ČSÚ, CZV sóji je sledována od roku 2018.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Měsíční průměrné CZV sójových bobů v Kč/t za hospodářský rok

HR	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr
2019/20	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.	-
2020/21	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.	-
2021/22	.	.	.	.	.	.	i.d.	14 342	15 827	15 889	15 000	.	15 265
2022/23	.	.	.	15 100	15 077	14 404	i.d.	13 333	12 667	12 741	i.d.	.	13 887
2023/24	i.d.	i.d.	.	10 616	10 550	9 713	11 150	10 267	10 576	11 360	11 313	i.d.	10 693
2024/25	i.d.	i.d.	i.d.	10 710	10 684	10 286	-	-	-	-	-	-	10 560

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

· údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý, i.d. individuální (důvěrný) údaj.

Zahraniční obchod ČR se sójovými boby

Za rok **2023** činily dovozy sójových bobů do ČR celkem 26 123 tun, a to v hodnotě za 384,7 mil. Kč. Hlavní země, které se podílely na dovozu sójových bobů do ČR byly Německo (13 139 tun), Ukrajina (5 761 tun) a Slovensko (2 084 tun). Vývoz sójových bobů z ČR byl na úrovni 38 084 tun a jeho hodnota činila 536,2 mil. Kč. Sójové boby byly převážně vyvezeny do Německa (28 875 tun), do Rakouska (3 749 tun) a na Slovensko (3 339 tun).

Za **HR 2023/24** činily dovozy sójových bobů do ČR 30 971 tun, tj. meziročně o 43,2 % více (+9 342 tun) s hodnotou dovozu 368,1 mil. Kč. V **HR 2024/25** se doposud dovezlo do ČR již 18 062 tun sóji, a to v hodnotě za 190,6 mil. Kč.

Vývoz sójových bobů v rámci **HR 2023/24** byl zatím nejvyšší, dosáhl úrovně 37 182 tun. Vysoká byla hodnota vývozu, která činila 458,6 mil. Kč. V probíhající **HR 2024/25** se vývozy sójových bobů vyšplhaly zatím na 20 473 tun a hodnota vývozu dosud činí 264,3 mil. Kč.

Dovoz a vývoz sójových bobů za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	30 268	59 347	18 689	19 118	25 629	18 814	18 566	21 752	26 123	35 989
Vývoz (t)	5 347	6 718	11 581	5 291	1 316	11 521	17 626	27 537	38 084	42 356

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Včetně osiva.

Finanční saldo sójových bobů v **HR 2023/24** bylo kladné, meziročně však výrazně pokleslo na 90,5 mil. Kč, tj. propad o 53,2 %.

Dovoz a vývoz sójových bobů a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	54 321	27 619	18 184	20 888	24 530	19 880	20 662	21 629	30 971	18 062
Vývoz (t)	5 884	8 739	9 172	3 554	4 292	11 981	27 058	36 523	37 182	20 473
Hodnota dovozu (mil. Kč)	532,4	289,0	190,3	222,0	244,9	248,9	311,9	378,4	368,1	190,6
Hodnota vývozu (mil. Kč)	74,4	102,8	100,6	44,2	51,5	133,4	409,1	571,7	458,6	264,3
Saldo (mil. Kč)	-458,0	-186,2	-89,7	-177,8	-193,4	-115,5	97,2	193,3	90,5	73,7

Pramen: ČSÚ, *data k 12/2024.

Poznámka: Včetně osiva.

Bilanční tabulka sóji

Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹⁾	Meziroční index (%)
Osevní plocha	ha	14 145	19 679	28 538	26 505	28 331	106,9
Hektarový výnos	t/ha	2,33	2,61	2,30	2,39	2,60	108,8
Výroba	t	33 019	51 456	65 541	63 394	73 666	116,2
Počáteční zásoby	t	984	402	862	2 009	4 191	208,6
Dovoz	t	19 880	20 662	21 629	30 970	36 000	116,2
Celková nabídka	t	53 883	72 520	88 032	96 373	113 857	118,1
Domácí spotřeba	t	41 500	44 600	49 500	55 000	60 000	109,1
Vývoz	t	11 981	27 058	36 523	37 182	41 000	110,3
Celkové užití	t	53 481	71 658	86 023	92 182	101 000	109,6
Konečné zásoby	t	402	862	2 009	4 191	12 857	306,8
Soběstačnost ²⁾	%	80	115	132	115	123	8

Pramen: ČSÚ, MZe.

Poznámka: ¹⁾ Kvalifikovaný odhad MZe (kromě osevní plochy, výnosu a výroby),

²⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

MÁK SETÝ

Mák setý je tradiční českou pěstovanou plodinou a významnou potravinou, ceněnou zejména pro svoji typickou chuť a vůni, ale také pro vysoký obsah vápníku. Díky vysoké kvalitě a unikátním chuťovým vlastnostem si český mák vybudoval velice dobré jméno na českém trhu a prosadil se i na trhu v zahraničí, zejména pak ve střední a východní Evropě.

Česká republika dlouhodobě patří mezi hlavní světové pěstitelé a přední vývozce potravinářského máku. Ve většině zemí je totiž mák, přesněji tzv. technický mák, využíván primárně jako zdroj alkaloidů pro farmaceutický průmysl. Pouze část makového semene je dodávána k potravinářskému zpracování. Pěstování máku setého je v ČR střeženo zákonem č. 167/1998 Sb., tj. zákonem o návykových látkách, jehož součástí je ohlašovací povinnost osob pěstujících mák na ploše větší než 100 m² a ohlašovací povinnost při vývozu a dovozu makoviny.

V současné době se mák velikostí osevní plochy stal třetí nejpěstovanější olejninou ČR. Díky pokroku ve šlechtění v posledních letech narůstá výměra i ozimé formy máku setého, který tvoří kolem 10 % plochy. Při mírnějších zimách velice dobře přezimuje a oproti jarnímu typu je i schopen poskytnout vyšší výnosy. Výhodou je i jeho dřívější sklizeň a má i výhodnější podmínky pro svůj růst na jaře při nedostatku vláhy. Mák je totiž velmi specifická komodita, jejíž výnos závisí zejména na příznivém průběhu počasí, zejména na dostatku vláhy v době vzházení.

Pěstební plochy máku se v roce **2023**, tak jako v roce 2022, propadly z více než 40 tis. ha v předešlých dvou letech, na zhruba 26 tis. ha, a to na 26 250 ha. Pokles byl způsoben zejména obavami ohledně poptávky v důsledku válečného konfliktu Ruska na Ukrajině, jelikož trhy východní Evropy patří mezi významné odběratele makového semene z ČR. Meziročně došlo k navýšení osevní plochy máku o 125 ha. Největší zastoupení ve výměře máku měl v roce 2023 kraj Vysočina (6 028 ha), dále kraj Středočeský (4 587 ha) a kraj Pardubický (2 309 ha). Nejmenší plocha byla vyseta v kraji Karlovarském (200 ha) a Libereckém (414 ha). V tomto roce nebyl mák pěstován na území hlavního města Prahy.

Produkce máku, při nižším průměrném výnosu 0,69 t/ha, meziročně o 17,9 % méně (-0,15 t/ha), dosáhla pouze 18 028 tun makového semene, meziročně také o 17,9 % méně (-3 936 tun).

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně máku

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	27 020	0,91	24 665
2015	32 650	0,82	26 743
2016	35 543	0,80	28 574
2017	32 586	0,62	20 048
2018	26 608	0,51	13 666
2019	35 778	0,66	23 606
2020	40 255	0,71	28 702
2021	43 867	0,68	29 691
2022	26 125	0,84	21 964
2023	26 250	0,69	18 028
2024	36 611	0,74	27 250

Pramen: ČSÚ.

Spotřeba makového semene

Semena máku jsou typickou surovinou, pochutinou, k použití pro náplně do pekařských výrobků anebo jako posyp běžného pečiva. Další jeho uplatnění v potravinářství je již okrajové. Spotřeba máku v ČR je poměrně vysoká a mák se zde těší dlouhodobé oblibě. Průměrná spotřeba máku v roce 2023 činila dle ČSÚ 0,29 kg na osobu a rok. Meziročně sice došlo dle ČSÚ k mírnému navýšení, ale oproti předešlým dvou letům se spotřeba máku snížila asi o 35 %.

Průměrná roční spotřeba makového semene v ČR (v kg na obyvatele)

Rok spotřeby	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mák	0,40	0,43	0,43	0,40	0,28	0,29	0,44	0,47	0,28	0,29

Pramen: ČSÚ.

Potravinářská kvalita českého máku je na velmi vysoké úrovni. Výrobci českého máku jsou do jisté míry chráněni. Dle zákona 399/2013 Sb. lze pro potravinářské účely použít pouze semeno olejného typu máku setého z odrůd, které obsahují nejvýše 0,8 % opiových alkaloidů v sušině makoviny a když na povrchu semene není obsah opiových alkaloidů vyšší než 25 mg/kg. Tento limit je pak ještě zpřísněn nařízením komise EU 2021/2142, která stanovuje maximální limit těchto alkaloidů na 20 mg/kg semene. Od 1. 7. 2022 platí limit obsahu morfinu a kodeinu v pekařských výrobcích obsahujících maková semena nebo produkty z nich odvozené (1,5 mg/kg výrobku).

Zárukou kvality i původu máku z ČR je chráněné zeměpisné označení (CHZO) Český modrý mák. Hlavním smyslem CHZO Český modrý mák je rozlišit od sebe dva typy komodit, i když mají stejné jméno. Mák, který se pěstuje zejména v západní Evropě, je mák technický. Cíleně se využívá pro farmaceutické účely a semeno se nesmí použít jako potravina. Naproti tomu Český modrý mák, specifikovaný také českou cechovní normou, je zcela jiných kvalit.

Název Český modrý mák není možné v rámci EU použít, pokud mák skutečně není původem z ČR. CHZO Český modrý mák je určeno pro semena modrosemenného máku setého (*Papaver somniferum* L.), která splňují požadavky na potravinářské využití, a to například limit celkového obsahu alkaloidů, senzorké vlastnosti, konzistenci a konkrétní výživové hodnoty. Kontrolním orgánem je Státní zemědělská a potravinářská inspekce ČR. Přihlásit se k CHZO může kdokoli.

Pěstitelé a producenti máku a makových produktů mohou využít registrace výrobků pod Českou cechovní normou. V současné době jsou v souvislosti s mákem registrovány tři české cechovní normy, a to Česká cechovní norma pro Modrý mák, Česká cechovní norma pro Modrý mák mletý a Česká cechovní norma pro Bělosemenný mák. V případě registrace makového produktu pod cechovní normu musí být 100 % máku z české výroby.

Logo Chráněné zeměpisné označení (CHZO)

Logo České cechovní normy (ČCN)

Ceny komodity máku

Cena makového semene je silně závislá na poptávce, a to především v posledních letech, kdy je většina produkce semene máku v ČR předmětem vývozu. Mák byl v posledních letech zajímavou a rentabilní komoditou. Průměrná CZV makového semene se i v roce **2023** přiblížila k hranici 50 tisíc korun za tunu, a to na 49 159 Kč/t. Meziročně jde o mírný pokles ceny o 0,7 %.

V období, kdy u ostatních hlavních olejnin dochází k výraznému propadu cen, u makového semene se cena postupně mírně navyšuje. V **HR 2023/24** CZV dosáhla 56 629 Kč/t.

Roční průměrné CZV makového semene za kalendářní rok

KR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CZV (Kč/t)	43 890	33 369	34 760	61 882	70 262	60 362	41 427	49 479	49 159	56 714

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Měsíční průměrné CZV makového semene v Kč/t za hospodářský rok

HR	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr
2015/16	·	42 100	41 329	43 186	44 288	43 353	43 813	41 766	38 692	33 469	27 708	29 159	38 988
2016/17	29 147	32 967	31 167	32 123	30 436	29 981	28 071	28 415	28 899	27 810	27 872	27 760	29 554
2017/18	·	36 267	38 025	41 402	50 509	50 962	49 747	53 286	52 624	52 781	47 106	46 580	47 208
2018/19	·	56 381	73 135	83 313	88 830	88 804	94 697	96 333	99 750	·	·	·	85 155
2019/20	·	44 750	46 137	57 123	59 250	64 054	65 107	64 319	67 795	64 786	66 500	65 667	60 499
2020/21	·	·	51 961	53 175	51 735	48 297	45 362	38 624	36 563	40 468	38 874	43 109	44 817
2021/22	41 333	41 667	40 960	41 441	44 101	44 627	45 159	44 355	42 792	42 356	42 833	47 935	43 297
2022/23	53 045	51 667	57 571	57 000	57 357	51 682	48 500	46 551	44 688	44 643	45 031	47 600	50 445
2023/24	49 417	49 841	50 290	49 876	55 675	57 801	60 505	63 728	61 622	67 533	i.d.	i.d.	56 629
2024/25	·	47 143	47 369	46 719	45 669	46 571	-	-	-	-	-	-	46 694

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

· údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý, i.d. individuální (důvěrný) údaj.

Zahraniční obchod ČR se semenem máku

Makové semeno má díky vysoké kvalitě veliký vývozní potenciál. Vývoz českého máku výrazně převyšuje jeho dovoz, i když v některých obdobích bylo zaznamenáno i zvýšení dovozu semene. Tato komodita však byla následně zpětně vyvezena na světové trhy. I přesto, je finanční saldo neustále v kladných číslech. Při české produkci, která v současné době činí kolem 20 tis. tun, se více než 80 % semene máku vyváží.

Po zvýšení dovozu máku do ČR se v roce **2023** dovoz meziročně snížil na úroveň 3 028 tun. Oproti předešlému roku tak dovoz zaznamenal výrazný pokles, a to až o 21,6 %. Celková hodnota dovozu činila 154,8 mil. Kč. Nejvyšší dovozy máku byly ze Slovenska (1 754 tun), které patří dlouhodobě k největším dovozům máku do ČR. Dalším nejvýznamnějším dovozcem bylo Maďarsko (603 tun) a také Polsko (342 tun). Vývozy českého máku směřují tradičně do evropských zemí. Největší podíl na českém vývozu do EU mají státy Polsko, Rakousko, Slovensko a Německo. Mezi další velké odběratele českého máku patří mimo EU tradičně Rusko. Vývoz semene máku v roce 2023 byl na 19 528 tunách v hodnotě

za 1 183,4 mil. Kč a průměrná jednotková vývozní hodnota makového semene činila 60,6 Kč/kg. Vývoz byl především směřován do Ruska (4 690 tun), Polska (3 733 tun) a Rakouska (3 332 tun).

Do ČR se v **HR 2023/24** dovoz makového semene opět navýšil, a to na úroveň 2 572 tun. Oproti předešlému roku dovoz zaznamenal navýšení o 55,1 %, tj. o 914 tun. Celková hodnota dovozu činila 143,2 mil. Kč. Dovoz v **HR 2024/25** je zatím na úrovni 1 228 tun makového semene při hodnotě za 65,4 mil. Kč.

V **HR 2023/24** se opět navýšila poptávka po máku v zahraničí. Vývoz máku se tak meziročně zvýšil o 3,3 % na 19 031 tun, tj. o 609 tun více. Celková hodnota vyvezeného máku byla 1 330,0 mil. Kč. V následujícím **HR 2024/25** je vývoz prozatím na 13 105 tunách v hodnotě za 803,6 mil. Kč.

Dovoz a vývoz makového semene za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	4 671	3 736	4 165	4 275	1 761	2 735	2 953	3 864	3 028	1 976
Vývoz (t)	24 539	25 870	24 794	18 828	17 183	19 229	22 254	24 052	19 528	21 273

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Včetně osiva.

Roční tržby za vývoz makového semene přesahují dlouhodobě 1 mld. Kč, rentabilita pěstování máku tak oproti jiným plodinám bývá nadprůměrná. Finanční saldo makového semene v **HR 2023/24** opět překročilo jednu miliardu korun a dosáhlo hodnoty 1 186,8 mil. Kč, tj. meziročně o 19,0 % více.

Dovoz a vývoz makového semene a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	4 684	3 479	4 332	3 590	1 432	2 577	5 890	1 658	2 572	1 228
Vývoz (t)	24 882	26 938	21 064	14 876	19 605	22 342	25 809	18 422	19 031	13 105
Hodnota dovozu (mil. Kč)	191,2	104,6	187,8	266,8	108,3	150,8	274,1	90,8	143,2	65,4
Hodnota vývozu (mil. Kč)	1 120,2	950,0	1 075,8	1 344,0	1 393,7	1 230,5	1 327,2	1 087,8	1 330,0	803,6
Saldo (mil. Kč)	929,0	845,4	888,0	1 077,2	1 285,4	1 079,7	1 053,1	997,0	1 186,8	738,2

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Včetně osiva.

Ekonomika pěstování máku setého v letech 2022–2023 a odhad nákladů v roce 2024

Ukazatel	MJ	Rok šetření		
		2022	2023	1.–3. q 2024
Osiva – nakupovaná	Kč/ha	1 068	1 259	1 173
Osiva – vlastní	Kč/ha	165	14	13
Hnojiva – nakupovaná	Kč/ha	5 640	7 089	5 902
Hnojiva – vlastní	Kč/ha	677	441	441
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	5 257	5 709	5 556
Ostatní přímý materiál	Kč/ha	917	666	650
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/ha	13 723	15 178	13 735
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/ha	4 901	4 951	4 837

Ukazatel	MJ	Rok šetření		
		2022	2023	1.–3. q 2024
Pracovní náklady celkem	Kč/ha	6 173	6 292	6 751
Odpisy DNHM – přímé	Kč/ha	23	75	81
Náklady pomocných činností	Kč/ha	7 621	7 129	7 304
Režie	Kč/ha	6 957	6 748	6 618
Vlastní náklady celkem	Kč/ha	39 397	40 373	39 327
Podíl hlavního výrobku	%	100	100	100
Vlastní náklady hlavního výrobku	Kč/ha	39 397	40 373	39 327
Hektarový výnos ¹⁾	t/ha	0,91	0,72	0,78
Vlastní náklady	Kč/t	43 317	56 323	50 420
Realizační cena ¹⁾	Kč/t	48 236	52 110	59 069
Jednotková podpora celkem	Kč/t	7 030	8 203	-
Nákladová rentabilita	%	11,4	-7,5	17,2
Souhrnná rentabilita	%	27,6	7,1	-

Pramen: ÚZEI, ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ pro rok 2024 – odhad sklizně dle operativní zprávy k 30. 9. 2024 a průměrné CZV 2024.

DNHM – dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek.

Bilanční tabulka máku

Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹⁾	Meziroční index (%)
Osevní plocha	tis. ha	40 255	43 867	26 125	26 250	36 611	139,5
Hektarový výnos	t/ha	0,71	0,68	0,84	0,69	0,74	107,2
Výroba	t	28 702	29 691	21 964	18 028	27 250	151,2
Počáteční zásoby	t	764	2 601	4 773	3 973	617	15,5
Dovoz	t	2 577	5 890	1 658	2 580	2 500	96,9
Celková nabídka	t	32 043	38 182	28 395	24 581	30 367	123,5
Domácí spotřeba	t	7 100	7 600	6 000	5 000	4 500	90,0
Vývoz	t	22 342	25 809	18 422	18 964	24 000	126,6
Celkové užití	t	29 442	33 409	24 422	23 964	28 500	118,9
Konečné zásoby	t	2 601	4 773	3 973	617	1 867	302,6
Soběstačnost ²⁾	%	404	391	366	361	606	245

Pramen: ČSÚ, MZe.

Poznámka: ¹⁾ Kvalifikovaný odhad MZe (kromě osevní plochy, výnosu a výroby),

²⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

SLUNEČNICE ROČNÍ

Slunečnice roční je jednou z důležitých světových olejnin a surovinou pro produkci rostlinných jedlých olejů především v zemích východní Evropy. Její olej je čtvrtým nejpoužívanějším na světě. Slunečnice byla dříve tradičně druhou nejpěstovanější olejninou ČR. V současné době jí však výměrou předchýlí mák setý, ale i vzrůstající podíl sóji luštinaté.

V roce **2023** se osevní plocha slunečnice meziročně snížila o 11,9 % na 19 802 ha, tj. o 2 683 ha. Tento pokles byl zapříčiněn nejistotou prodeje nažek slunečnice a poklesem její výkupní ceny v důsledku zvýšeného dovozu slunečnice z Ukrajiny do zemí EU. Podíl slunečnice na celkové ploše olejnin představoval 4,2 %. Nejvyšší výměru osetí slunečnicí měl tradičně Jihomoravský kraj (12 611 ha), následoval kraj Středočeský (2 718 ha) a kraj Ústecký (1 107 ha). Z celkové výměry uvedené pěstitelské plochy slunečnice bylo v roce 2023 podle šetření SPZO přibližně 19,1 tis. ha (96,4 %) určeno pro zpracování na olej, v roce 2022 bylo na olej určeno 92,7 % osevních ploch.

Při průměrném hektarovém výnosu 2,49 t/ha nažek, což je o 6 % nižší výnos oproti předešlé sklizni, dosáhla celková sklizeň 49 313 tun, tj. meziročně o 10 372 tun méně (-17,4 %). Na Moravě byl dosažen průměrný výnos slunečnice ve výši 2,51 t/ha a v Čechách ve výši 2,38 t/ha. Hektarové výnosy se podle SPZO pohybovaly obecně na nižší úrovni než v předešlém roce 2022, a to nejčastěji v intervalu od 2,2–3,0 t/ha. Byly však zaznamenány i výnosy nažek pohybující se nad hranicí 3,5 t/ha. Zjištěná olejnatost nažek se nejčastěji pohybovala v intervalu od 42–45 %. Výjimečně však byla i vyšší.

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně slunečnice

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	18 607	2,27	42 314
2015	15 450	2,05	31 618
2016	15 648	2,85	44 634
2017	21 601	2,46	53 156
2018	20 202	2,36	47 594
2019	11 825	2,44	28 811
2020	11 274	2,58	29 095
2021	17 981	2,90	52 118
2022	22 485	2,65	59 685
2023	19 802	2,49	49 313
2024	16 423	2,50	41 117

Pramen: ČSÚ.

SPZO každoročně zjišťuje u pěstitelů slunečnice termíny výsevů. V roce 2023 dle jejich šetření došlo oproti předešlému roku k poklesu podílu ploch zasetých do konce března (zaseto 29 % ploch), a to především vlivem chladnějšího průběhu počasí a návratu nočních mrazíků. V následující první dekádě dubna bylo zaseto dalších více jak 24 % ploch, tj. celkem do konce první dekády dubna více jak 53 % ploch slunečnice. V roce 2022 bylo touto dobou již zaseto 70 % ploch. Do konce druhé dekády dubna bylo zaseto jen 13 % ploch z plánovaného osevu. Tento nízký podíl byl způsoben především významnými srážkami v této dekádě. Ve třetí dekádě dubna 2023 bylo ještě zaznamenáno setí slunečnice na významném podílu plochy, a to ve výši téměř 26 % ploch z celkového osevu. V roce 2022 to bylo již pouze 7,6 %. V této třetí dubnové dekádě běžně probíhá setí slunečnice za vhodnějších podmínek, a to do prohrátější a vlhké půdy. Tím dochází k rychlejšímu vzcházení a růstu porostů, porosty jsou pak kompletnější a homogenní. V první dekádě měsíce května bylo ještě zaznamenáno setí slunečnice na ploše okolo 8 %. V roce 2022 to bylo jen u 0,8 % z celkové plochy osevu.

Porovnání termínů výsevů slunečnice v ČR dle šetření SPZO v letech 2014–2023

Dekáda/rok	Podíl zasetých ploch v %									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
do 31. 3.	27,3	10,7	14,4	19,5	2,5	25,7	17,5	10,2	39,3	29,0
1. 4.–10. 4.	64,5	30,0	47,0	40,3	39,5	61,6	64,3	43,0	30,7	24,1
11. 4.–20. 4.	5,8	55,2	31,8	28,1	51,5	12,6	13,9	33,0	21,6	13,0
21. 4.–30. 4.	2,4	3,8	6,8	8,2	6,4	0	4,3	10,6	7,6	25,9
po 1. 5.	0	0,3	0	3,9	0,1	0,1	0	3,2	0,8	8,0

Pramen: SPZO.

Ceny komodity slunečnice

Průměrná roční CZV slunečnicového semene za rok **2023** dosáhla hodnoty **10 584 Kč/t**, což představuje meziroční pokles o 23,6 %, tj. o 3 273 Kč. K poklesu ceny slunečnice došlo i v roce následujícím, kdy se hodnota dostala pod deset tisíc korun za tunu.

V **HR 2023/24** se průměrná roční CZV semene slunečnice, po zvýšení v HR 2021/22, propadla na 12 661 Kč/t.

Roční průměrné CZV slunečnicového semene za kalendářní rok

KR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CZV (Kč/t)	8 892	9 652	8 940	7 876	7 477	9 185	11 145	13 857	10 584	9 624

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Měsíční průměrné CZV slunečnicového semene v Kč/t za hospodářský rok

HR	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr
2015/16	·	·	·	9 247	9 774	10 016	10 005	9 994	10 633	10 552	·	10 387	10 076
2016/17	·	·	9 301	9 078	9 600	9 263	9 378	9 017	8 817	9 120	·	·	9 197
2017/18	8 414	·	8 677	8 902	9 197	8 702	8 567	8 080	8 875	9 145	·	7 567	8 613
2018/19	7 368	·	7 400	7 730	7 558	7 267	7 133	7 268	7 768	7 506	7 514	7 000	7 410
2019/20	·	·	·	7 839	7 757	7 904	8 116	7 961	7 890	7 999	·	·	7 924

HR	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr
2020/21	·	·	9 865	·	9 743	9 752	9 570	9 549	·	·	·	·	9 696
2021/22	·	·	·	11 569	13 274	13 546	13 865	13 926	14 195	16 233	15 887	18 699	14 577
2022/23	i.d.	·	i.d.	14 562	14 181	13 357	i.d.	12 286	13 229	10 921	10 089	i.d.	12 661
2023/24	10 480	·	12 236	8 934	9 198	10 008	8 722	7 958	7 853	8 383	8 291	i.d.	9 206
2024/25	i.d.	·	i.d.	9 633	9 988	11 165	-	-	-	-	-	-	10 262

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

· údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý, i.d. individuální (důvěrný) údaj.

Zahraniční obchod ČR se semenem slunečnice

V roce **2023** se do ČR dovezlo celkem 198 154 tun slunečnicového semene, v celkové hodnotě dovozu za 2 843,9 mil. Kč. Nejvíce nážek slunečnice se dovezlo ze Slovenska (81 541 tun), Maďarska (54 554 tun) a Rakouska (17 944 tun). Vývoz slunečnice byl 31 749 tun, v celkové hodnotě za 637,3 mil. Kč. Největší část vývozu mířila do Německa (10 524 tun), Rakouska (5 264 tun) a Maďarska (4 053 tun).

V **HR 2023/24** se dovoz semene slunečnice snížil na 183,2 tis. tun, tj. meziročně o 10,0 %, v celkové hodnotě dovozu za 2 234,0 mil. Kč. V **HR 2024/25** zatím činí dovoz 100,9 tis. tun, v hodnotě za 1 204,1 mil. Kč.

V **HR 2023/24** se vývoz slunečnicového semene meziročně snížil o 12,4 % na 25,3 tis. tun, v celkové hodnotě za 550,2 mil. Kč. V následujícím **HR 2024/25** se zatím z ČR vyvezlo 9,4 tis. tun slunečnicových nážek v hodnotě 233,4 mil. Kč.

Dovoz a vývoz slunečnicového semene za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	88 193	114 186	162 168	200 541	209 172	210 192	180 734	193 160	198 154	209 955
Vývoz (t)	21 676	16 753	24 301	26 938	30 896	29 187	18 701	29 483	31 749	20 424

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Včetně osiva.

Finanční saldo u slunečnicového semene je dlouhodobě v záporných číslech, v **HR 2023/24** vykazovalo saldo obchodu zápornou hodnotu 1 683,8 mil. Kč.

Dovoz a vývoz slunečnicového semene a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	104 354	143 127	187 288	203 502	194 602	188 037	219 427	203 383	183 156	100 912
Vývoz (t)	17 818	24 294	23 972	29 277	31 800	21 497	27 648	28 843	25 261	9 379
Hodnota dovozu (mil. Kč)	1 223,0	1 550,2	1 790,2	1 859,8	1 909,8	2 106,2	3 202,9	3 221,2	2 234,0	1 204,1
Hodnota vývozu (mil. Kč)	229,5	306,7	297,7	351,2	483,7	451,3	675,2	633,0	550,2	233,4
Saldo (mil. Kč)	-993,5	-1 243,5	-1 492,5	-1 508,6	-1 426,1	-1 654,9	-2 527,7	-2 588,2	-1 683,8	-970,7

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Včetně osiva.

Bilanční tabulka slunečnice

Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹⁾	Meziroční index (%)
Osevní plocha	ha	11 274	17 981	22 485	19 802	16 423	82,9
Hektarový výnos	t/ha	2,58	2,90	2,65	2,49	2,50	100,4
Výroba	t	29 095	52 118	59 685	49 313	41 117	83,4
Počáteční zásoby	tis. t	40,0	30,6	39,4	35,7	12,9	36,1
Dovoz	tis. t	188,0	219,4	203,4	183,2	202,0	110,3
Celková nabídka	tis. t	257,1	302,1	302,5	268,2	256,0	95,5
Domácí spotřeba	tis. t	205,0	235,0	238,0	230,0	210,0	91,3
Vývoz	tis. t	21,5	27,7	28,8	25,3	19,0	75,1
Celkové užití	tis. t	226,5	262,7	266,8	255,3	229,0	89,7
Konečné zásoby	tis. t	30,6	39,4	35,7	12,9	27,0	209,3
Soběstačnost ²⁾	%	14	22	25	21	20	-1

Pramen: ČSÚ, MZe.

Poznámka: ¹⁾ Kvalifikovaný odhad MZe (kromě osevní plochy, výnosu a výroby),

²⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

HOŘČICE BÍLÁ A SAREPTSKÁ

Hořčice bílá a sareptská je v České republice pěstována převážně pro potravinářské účely, kde se hořčičné semeno používá zejména při výrobě hořčic a jako koření při konzervaci zeleniny.

Hořčice bílá je naší druhou tradičně pěstovanou brukvovitou olejninou, i když pro výrobu oleje se využívá minimálně. Ve zpracovatelské i pěstitelské praxi je však její využití široké. V potravinářství se především využívá semeno k výrobě plnotučné hořčice. Hořčice je pěstována nejen pro produkci semene, včetně výroby osiva, kdy na pěstitelských plochách tradičně dominují množitelské porosty domácích i zahraničních odrůd, ale své uplatnění nachází i jako významná meziplodina. Pěstována je také pro své fytosanitární účinky k ozdravení půd zamořených zejména hádátkem řepným.

Okrajově je u nás pěstovaná hořčice sareptská jejíž semeno slouží jako surovina pro výrobu speciálních druhů stolních hořčic, převážně ve směsi s hořčicí bílou na výrobu tzv. kremžské hořčice. Hořčice sareptská je velmi suchovzdorná. To jí dává možnost uplatnit se i v oblastech, kde řepka či řepice pro sušší podmínky neprosplívá. Velmi zřídka se pěstuje hořčice černá. Z důvodu velmi nízkých výnosů a snadné pukavosti šesulí ji však plně nahradí hořčice sareptská, která má hořčičné silice stejného složení. Hořčice černá je využívána zejména k výrobě speciálních druhů hořčic anebo k farmaceutickým účelům.

V roce **2023** plocha osevu hořčice narostla oproti předešlému roku o 2 601 ha, tj. o 20,0 % na celkových 15 621 ha a vrátila se tak nad výměru 15 tisíc hektarů. Největší zastoupení osevní plochy měl kraj Středočeský (3 984 ha), následoval kraj Ústecký (3 873 ha) a kraj Jihomoravský (1 616 ha). Nejmenší plochu kromě území hlavního města Prahy (147 ha) měl kraj Liberecký (229 ha). Při průměrném hektarovém výnosu 0,79 t/ha (meziroční pokles o 16,0 %) dosáhla produkce celkem na 12 341 tun, což je meziročně o 133 tun více.

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně hořčice

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	18 452	1,07	19 835
2015	15 874	1,07	16 941
2016	11 770	1,05	12 391
2017	11 825	0,81	9 542
2018	12 984	0,90	11 639
2019	13 240	0,69	9 171
2020	14 288	0,65	9 345
2021	15 274	0,95	14 474
2022	13 020	0,94	12 208
2023	15 621	0,79	12 341
2024	11 626	0,55	6 378

Pramen: ČSÚ.

Ceny komodity hořčice

CZV semene hořčice se v posledních 5 letech pohybovala mezi zhruba 16–25 tis. Kč/t. V roce **2023** průměrná roční cena dosáhla 24 469 Kč/t, meziročně CZV poklesla o 2,3 %. Cena hořčičného semene přes dvacet tisíc korun za tunu byla překročena i v roce následujícím.

Cena hořčičného semene v **HR 2023/24** byla ve výši 24 333 Kč/t a meziročně zaznamenala propad.

Roční průměrné CZV hořčičného semene za kalendářní rok

KR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CZV (Kč/t)	16 327	15 339	15 058	15 555	16 698	16 481	16 098	25 038	24 469	20 413

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Měsíční průměrné CZV hořčičného semene v Kč/t za hospodářský rok

HR	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr
2015/16	·	18 167	17 000	11 137	17 306	·	i.d.	·	·	·	·	15 500	15 822
2016/17	·	·	18 211	·	14 250	·	13 667	14 574	·	·	15 400	·	15 220
2017/18	·	·	15 833	15 667	15 817	·	i.d.	16 875	·	·	·	·	16 048
2018/19	·	·	16 875	·	·	15 950	16 997	·	17 440	·	·	·	16 816
2019/20	·	·	·	·	14 467	19 480	i.d.	18 098	·	·	17 797	·	17 461
2020/21	·	·	14 363	·	·	·	i.d.	·	·	·	·	·	14 363
2021/22	·	·	·	16 224	18 582	20 819	21 643	i.d.	24 454	·	·	i.d.	20 344
2022/23	i.d.	21 333	i.d.	32 784	i.d.	i.d.	30 036	29 667	i.d.	30 000	i.d.	i.d.	28 764
2023/24	i.d.	·	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	·	·	24 333	i.d.	·	24 333
2024/25	i.d.	i.d.	19 358	19 333	i.d.	i.d.	-	-	-	-	-	-	19 346

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

· údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý, i.d. individuální (důvěrný) údaj.

Zahraniční obchod ČR se semenem hořčice

Dovezeno bylo v roce **2023** do ČR celkem 3 052 tun semene hořčice a hodnota celkového dovozu činila téměř 78,5 mil. Kč. Hlavní dovozové státy byly Rusko (1 999 tun), Ukrajina (700 tun) a Polsko (187 tun). Značnou část z celkového vývozu semene hořčice z ČR dlouhodobě tvoří osivo. A také většina množitelských ploch je u nás zakládána na osivo určené k výsevu v zahraničí. Vývoz hořčičného semene v roce 2023 činil 7 474 tun a jeho celková hodnota dosáhla 251,3 mil. Kč. Cílovými státy vývozu byly Německo (4 845 tun, z toho 2 351 tun osiva), Nizozemí (1 021 tun, z toho 973 tun osiva) a Francie (458 tun, vše osivo).

V **HR 2023/24** bylo do ČR dovezeno celkem 2 644 tun semene hořčice. Meziročně tak dovoz poklesl o 21,6 %, tj. o 730 tun. Hodnota celkového dovozu činila 54,7 mil. Kč. Dovoz v následujícím **HR 2024/25** je zatím na úrovni 1 348 tun při hodnotě za 19,9 mil. Kč.

Vývoz hořčičného semene v **HR 2023/24** se meziročně výrazně snížil, a to o 41,4 %, tj. o 4 101 tun na hodnotu 5 803 tun. Celková hodnota vývozu činila 198,9 mil. Kč. V **HR 2024/25** je vývoz prozatím výrazně nižší, v objemu 1 765 tun a hodnotě 40,8 mil. Kč.

Dovoz a vývoz hořčičného semene a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	2 738	1 978	1 948	1 966	2 724	1 637	1 394	3 374	2 644	1 348
Vývoz (t)	9 293	9 816	8 284	7 490	5 224	4 165	10 073	9 904	5 803	1 765
Hodnota dovozu (mil. Kč)	40,0	30,6	35,7	37,5	39,3	26,2	48,8	105,0	54,7	19,9
Hodnota vývozu (mil. Kč)	194,5	189,7	175,4	175,8	139,6	111,2	304,6	350,0	198,9	40,8
Saldo (mil. Kč)	154,5	159,1	139,7	138,3	100,3	85,0	255,8	245,0	144,2	20,9

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Včetně osiva.

Použití hořčičného semene jako zdroje pro výrobu pochutiny je limitováno domácí spotřebou. Velkým odbytištěm je ale vývoz, a to jak na výrobu hořčice, tak hlavně jako levného osiva meziplodin pro dočasné úhory. Odbyt se pak odráží v meziročním kolísání sklizňových ploch.

Bilanční tabulka hořčice

Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹⁾	Meziroční index (%)
Osevní plocha	ha	14 288	15 274	13 020	15 621	11 626	74,4
Hektarový výnos	t/ha	0,65	0,95	0,94	0,79	0,55	69,6
Výroba	t	9 345	14 474	12 208	12 341	6 378	51,7
Počáteční zásoby	t	1 824	1 641	936	514	2 896	563,4
Dovoz	t	1 637	1 394	3 374	2 644	2 700	102,1
Celková nabídka	t	12 806	17 509	16 518	15 499	11 974	77,3
Domácí spotřeba	t	7 000	6 500	6 100	6 800	6 500	95,6
Vývoz	t	4 165	10 073	9 904	5 803	3 500	60,3
Celkové užití	t	11 165	16 573	16 004	12 603	10 000	79,3
Konečné zásoby	t	1 641	936	514	2 896	1 974	68,2
Soběstačnost ²⁾	%	134	223	200	182	98	-84

Pramen: ČSÚ, MZe.

Poznámka: ¹⁾ Kvalifikovaný odhad MZe (kromě osevní plochy, výnosu a výroby),

²⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

LEN SETÝ – OLEJNÝ

V České republice je len setý olejný, na rozdíl od dříve tradičně pěstovaného lnu setého přadného, novější plodinou, k jehož rozvoji v pěstování došlo až po roce 1990. Dnes se již zaslouženě řadí mezi naše olejniny. Pěstitelské plochy lnu olejného v ČR kolísají v závislosti na poptávce a rentabilitě pěstování. Nejvyšší rozvoj osevních ploch nastal v letech 2005–2006 (kolem 7,5 tis. ha).

Hlavním produktem lnu olejného je semeno používané především v potravinářském průmyslu. Olej lisovaný ze semene se využívá i pro průmyslové účely. Semeno olejného lnu lze dále využít ve farmácii a také jako krmivo pro zvířata. Jeho extrahované šroty a pokrutiny jsou ceněným dietetickým krmivem. Lněný olej, přestože je velmi kvalitní a má široké spektrum uplatnění, je do ČR převážně dovážen ze zahraničí. V naší republice jsou jako potravinové zdroje a k výrobě olejů převážně využívána semena řepky a slunečnice. V zahraničí je však nejen semeno lnu, ale i lněný potravinářský olej velmi cenným produktem. Například odtučněná lněná mouka zlepšuje vláčnost a trvanlivost pečiva a zároveň zvyšuje jeho nutriční hodnotu. Dieteticky velmi významný je rovněž obsah slizovitých látek, které působí pozitivně v procesu trávení. U nás semeno lnu získává stále více na oblibě především v pekařství, kdy jsou semena využívána nejen jako posypka, ale také jako přídatek do různých výrobků.

Pěstební plocha lnu setého olejného v ČR dlouhodobě nepřevyšuje 2 tisíce hektarů. V pěstitelském roce **2023** bylo vyseto o 334 ha méně ploch lnu (-17,3 %) než v roce předchozím, a to celkem 1 598 ha. Nejvyšší zastoupení ploch měl kraj Středočeský (332 ha), následován krajem Jihomoravským (318 ha) a Královéhradeckým (269 ha). Oproti roku 2022 došlo k úplnému výpadku osevních ploch lnu olejného v krajích Liberecký, Ústecký, Karlovarský, Plzeňský a Zlínský. Vzhledem k velmi nízkému hektarovému výnosu 0,92 t/ha, meziročně o 34,8 % méně (o -0,49 t/ha), byla produkce lnu pouze ve výši 1 476 tun, tj. o 1 240 tun méně (-45,7 %).

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně lnu olejného

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	1 813	1,32	2 390
2015	1 599	1,33	2 127
2016	1 481	1,51	2 237
2017	1 722	1,36	2 349
2018	1 258	1,39	1 751
2019	1 082	1,25	1 350
2020	1 287	1,23	1 584
2021	1 828	1,38	2 531
2022	1 932	1,41	2 716
2023	1 598	0,92	1 476
2024	1 082	1,30	1 402

Pramen: ČSÚ.

Ceny komodity lnu olejného

Z důvodu minimálního počtu dostupných dat ČSÚ jsou sledované průměrné ceny lněného semene uvedeny pouze jako průměrné roční CZV.

Cena zemědělských výrobců semene lnu se v posledních 5 letech pohybovala mezi 14,4–24,3 tis. Kč/t. V roce **2023** dosáhla průměrná roční CZV hodnoty 22 710 Kč/t. Za rok **2024** se cena propadla na zhruba 14,4 tis. Kč/t.

Roční průměrné CZV lněného semene za kalendářní rok

KR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CZV (Kč/t)	17 961	17 434	15 308	13 505	14 026	15 711	16 066	24 298	22 710	14 370

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Průměrné ceny jsou bez DPH, dopravních nákladů a neobsahují žádné další doplatky a příplatky.

Zahraniční obchod ČR se semenem lnu olejného

Dovoz lněného semene do ČR byl v roce **2023** na 12 566 tunách a jeho hodnota činila celkem 238,8 mil. Kč. Lněné semeno se do ČR dovezlo hlavně z Kazachstánu (4 245 tun), dále z Polska (3 099 tun) a Ruska (2 013 tun). Z ČR bylo vyvezeno 8 309 tun semene v hodnotě vývozu celkem za 238,9 mil. Kč. Nejvíce semene lnu se vyvezlo do Německa (3 145 tun), Polska (2 774 tun) a Nizozemska (1 160 tun).

Dovoz semene lnu do ČR se v **HR 2023/24** meziročně nepatrně zvýšil na 12 556 tun a jeho hodnota činila celkem 224,6 mil. Kč. V probíhající **HR 2024/25** bylo do ČR doposud dovezeno 7 126 tun lněného semene v hodnotě za 131,2 mil. Kč.

V **HR 2023/24** bylo z ČR vyvezeno celkem 9 137 tun lněného semene, tj. meziročně o 11,0 % více. Hodnota vývozu se však meziročně snížila o 13,0 % a činila 225,5 mil. Kč. Vývoz lněného semene v **HR 2024/25** je zatím na úrovni 4 445 tun a vývozní hodnota na 106,4 mil. Kč.

Dovoz a vývoz lněného semene za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	3 573	6 087	8 236	8 423	9 867	9 557	12 914	13 178	12 566	14 152
Vývoz (t)	2 796	6 986	10 192	6 499	7 042	6 240	8 754	8 739	8 309	10 125

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Včetně osiva.

Finanční saldo semene lnu bylo v **HR 2023/24** v kladných hodnotách, a to na 0,9 mil. Kč.

Dovoz a vývoz lněného semene a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	4 508	8 093	8 617	9 060	9 147	11 297	14 111	12 451	12 556	7 126
Vývoz (t)	3 286	10 737	8 886	6 434	6 454	7 313	9 338	8 232	9 137	4 445
Hodnota dovozu (mil. Kč)	62,0	110,9	99,0	126,1	138,9	211,3	344,0	278,7	224,6	131,2
Hodnota vývozu (mil. Kč)	52,3	199,6	151,6	125,7	135,0	173,1	283,9	259,1	225,5	106,4
Saldo (mil. Kč)	-9,7	88,7	52,6	-0,4	-3,9	-38,2	-60,1	-19,6	0,9	-24,8

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Včetně osiva.

Bilanční tabulka lnu olejného

Ukazatel	MJ	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹⁾	Meziroční index (%)
Osevní plocha	ha	1 287	1 828	1 932	1 598	1 082	67,7
Hektarový výnos	t/ha	1,23	1,38	1,41	0,92	1,30	141,3
Výroba	t	1 584	2 531	2 716	1 476	1 402	95,0
Počáteční zásoba	t	1 808	2 250	3 354	3 789	2 384	62,9
Dovoz	t	11 297	14 111	12 451	12 556	14 200	113,1
Celková nabídka	t	14 689	18 892	18 521	17 821	17 986	100,9
Domácí spotřeba	t	5 126	6 200	6 500	6 300	6 200	98,4
Vývoz	t	7 313	9 338	8 232	9 137	8 800	96,3
Celkové užití	t	12 439	15 538	14 732	15 437	15 000	97,2
Konečné zásoby	t	2 250	3 354	3 789	2 384	2 986	125,3
Soběstačnost ²⁾	%	31	41	42	23	23	0

Pramen: ČSÚ, MZe.

Poznámka: ¹⁾ Kvalifikovaný odhad MZe (kromě osevní plochy, výnosu a výroby),

²⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

OSTATNÍ OLEJNINY

Ve skupině ostatních olejnin jsou minoritně pěstované olejny, mezi které řadíme zejména světlici barvířskou (saflor), lničku setou, katrán etiopský a tykev olejnou a další okrajové olejny.

V roce 2023 byla plocha osevů minoritních olejnin na 677 ha. Za 15leté období to je jejich nejnižší osevní plocha. Došlo k meziročnímu poklesu až o 337 ha, tj. o 33,2 %. Celková sklizeň ostatních olejnin při průměrném hektarovém výnosu 0,45 t/ha dosáhla pouhých 305 tun, tj. meziročně o 51,3 % méně.

Nejpěstovanější plodina z této skupiny olejnin je světlice barvířská, která byla dříve u nás pěstována na relativně velkých plochách. Pro svou odolnost k suchu lze světlici pěstovat i na suchých půdách, kde se již nedaří slunečnici. Výnosy nažek světlice se v půdně-klimatických podmínkách ČR a díky agrotechnickým opatřením pohybují v rozmezí od 1,5 až 3 t/ha. Saflor má vedle potravinářského uplatnění také značné průmyslové využití především v chemickém průmyslu. Využití ale nachází i ve farmacii. Loupané semeno obsahuje kromě oleje značné procento bílkovin. Pokrutiny nebo extrahované šroty po zpracování loupáných nažek obsahují 15–17 % bílkovin a jsou tak kvalitním krmivem pro hospodářská zvířata.

Další méně pěstovanou olejninou je lnička setá jejímž hlavním produktem je semeno s obsahem oleje okolo 30–40 %. Jeho obsahem se podobá oleji lněnému. Lnička patří k nejranějším plodinám, má velmi krátkou vegetační dobu pouze 3–3,5 měsíce. Brzy zasetá lnička se sklízí ještě před ozimou řepkou. Později setá lnička dozrává přibližně ve stejné době jako řepka olejka. Lépe jí vyhovují sušší podmínky. Výnos semen se v našich podmínkách pohybuje od 1 do 2 t/ha.

Vývoj osevní plochy, průměrného hektarového výnosu a sklizně ostatních olejnin

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2014	1 842	0,57	1 041
2015	1 957	0,57	1 122
2016	2 137	0,73	1 549
2017	2 185	0,51	1 105
2018	1 252	0,52	654
2019	818	0,52	426
2020	750	0,54	409
2021	1 366	0,81	1 112
2022	1 014	0,62	626
2023	677	0,45	305
2024	992	0,52	516

Pramen: ČSÚ.

Zahraniční obchod ČR se semenem ostatních olejnin

Nejvýznamnější obchodovatelnou komoditou z této skupiny je světlice barvířská. V roce **2023** bylo do ČR dovezeno 727 tun semene safloru v celkové hodnotě za 8,7 mil. Kč. Nejvyšší objemy dovozu safloru do ČR byly zaznamenány z Ruska (638 tun), Polska (65 tun) a z Kazachstánu (21 tun). Celkem se vyvezlo 669 tun semene v celkové hodnotě vývozu 10,9 mil. Kč. Nejvíce se vyvezlo semene světlice do Německa (503 tun), Polska (110 tun) a do Nizozemí (25 tun).

Dovoz světlice do ČR se v **HR 2023/24** meziročně výrazně snížil, a to o 76,2 % (o 1 262 tun) na 395 tun. Hodnota dovozu činila celkem 5,3 mil. Kč. V probíhající **HR 2024/25** bylo do ČR doposud dovezeno 441 tun semene světlice, a to v hodnotě za 6,1 mil. Kč.

Vývoz světlice z ČR v **HR 2023/24** byl na úrovni 408 tun. Meziročně došlo k poklesu o 35,3 % (-223 tun). Celková hodnota vývozu činila 6,8 mil. Kč. Vývoz světlicového semene v **HR 2024/25** je zatím na úrovni 113 tun v hodnotě 2,1 mil. Kč.

Dovoz a vývoz semene světlice za kalendářní rok

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dovoz (t)	183	167	484	200	408	405	291	1 160	727	659
Vývoz (t)	4	3	47	26	100	27	1	259	669	247

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Včetně osiva.

Finanční saldo semene světlice bylo v **HR 2023/24** v kladných hodnotách, a to na 1,5 mil. Kč.

Dovoz a vývoz světlicového semene a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Dovoz (t)	114	332	465	67	388	382	341	1 657	395	441
Vývoz (t)	2	4	48	103	50	1	24	631	408	113
Hodnota dovozu (tis. Kč)	1,2	3,2	3,6	0,6	3,6	3,6	3,6	22,5	5,3	6,1
Hodnota vývozu (tis. Kč)	0,05	0,08	0,7	1,2	0,8	0,1	0,6	11,8	6,8	2,1
Saldo (tis. Kč)	-1,15	-3,12	-2,9	0,6	-2,8	-3,5	-3,0	-10,7	1,5	-4,0

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

PĚSTOVÁNÍ OLEJNIN V EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ ČR

Pravidla ekologického zemědělství (EZ) a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství, a dále nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů.

Historie EZ se v ČR datuje od roku 1990, kdy byly registrovány první tři ekologické farmy. K 31. 12. 2023 působilo v ČR 5 345 ekologických zemědělců, což je o 295 více ve srovnání s rokem předchozím a na 969 výrobců biopotravin, tj. meziročně o 21 výrobců méně.

Podíl ekologicky obhospodařované půdy v LPIS k celkové výměře zemědělské půdy v LPIS činil 16,82 %. Výměra půdy v EZ dosáhla k 31. 12. 2023 již 595 190 ha, z toho výměra orné půdy 120 531 ha (tj. 20,3 %) a její podíl vůči dominujícím trvale travním porostům setrvale narůstá. Jednalo se o jeden z nejvyšších meziročních nárůstů v posledních letech.

Vývoj struktury půdního fondu v EZ dle LPIS ukazuje následující tabulka. Vzhledem k metodice sběru a zpracování dat jsou podrobné statistické údaje dostupné vždy s přibližně ročním zpožděním.

Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR dle LPIS v roce 2022 a 2023

Plochy	Výměra 2022		Výměra 2023		Meziroční index (%)
	ha	%	ha	%	
Orná půda ¹⁾	111 966	19,46	120 531	20,25	107,65
Trvale travní porosty	457 015	79,42	468 391	78,70	102,49
Trvalé kultury – vinice	1 111	0,19	1 347	0,23	121,28
Trvalé kultury – sady	3 258	0,57	2 947	0,50	90,45
Trvalé kultury – chmelnice	25	0,00	27	0,00	107,82
Trvalé kultury – jiné	1 675	0,29	1 435	0,24	85,66
Ostatní plochy ²⁾	414	0,07	512	0,09	123,55
Celková plocha	575 464	100	595 190	100	103,43

Pramen: MZe.

Poznámka: ¹⁾ V rámci orné půdy je kromě standardní orné půdy (R) zařazena také kultura úhor (U) a kultura tráva na orné půdě (G) dle LPIS.

²⁾ Do ostatních ploch jsou zahrnuty školky, zalesněná půda, plochy RRD, mimoprodukční plochy, jiná kultura a rybníky.

Olejnin jsou jednou z významných skupin plodin pěstovaných na orné půdě v ekologickém zemědělství. V roce 2023 bylo olejinami oseto 2 506 ha orné půdy v ekologickém režimu, přičemž byl zaznamenán meziroční pokles ploch o 1,6 %, resp. o 40 ha. Došlo k poklesu ploch zejména u tykve olejné (o 325 ha, tj. o 51,6 %), řepky a řepice (-169 ha, -75,1 %) a slunečnice (-4 ha, -0,7 %). Naopak došlo ke zvýšení výměry u hořčice (o 513 ha, tj. o 68,0 %), sóji (+22 ha, +13,7 %) a ostatních olejin (+0,5 ha, +0,5 %).

V roce 2023 byl zaznamenán u olejin v režimu EZ meziroční pokles produkce, a to průměrně o 10 %. V rámci jednotlivých plodin došlo k poklesu produkce například u řepky olejky o 79 %, ale naopak k nárůstu produkce u sóji, a to o téměř 34 %. Proměnlivost ploch i produkce olejin je dána v EZ zejména pestrým a proměnlivým osevním postupem, dodržovaným v rámci správné zemědělské praxe v souladu s principy EZ. Celkově bylo v roce 2023 vyprodukováno 2 740 tun olejin v biokvalitě, největší podíl tvořila slunečnice (1 043,1 tun) a hořčice (962,1 tun). Z pohledu podílu na celkové produkci ČR pocházelo z EZ 7,8 % hořčice.

Hektarový výnos se u olejnin v EZ pohyboval průměrně na 35,37 % výnosu z konvenčního pěstování, ale například u hořčice údaje uvádějí vyšší hektarové výnosy než konvence, jedná se nicméně o plán produkce. Při srovnání reálného objemu produkce v roce 2022 oproti plánované produkci byl u olejnin zaznamenán pokles o 8,62 %. Byla zaznamenána nižší reálná produkce oproti plánu produkce z roku 2022, a to o 31 %.

Olejnin byly v uplynulém roce pěstovány na 115 ekofarmách. Nejčastěji pěstovanou olejinou co do počtu ekofarek je hořčice, která je spolu se slunečnicí nejvíce pěstovanou plodinou s ohledem na osetou plochu, následuje tykev olejná.

Produkce olejnin v roce 2022 dosáhla 2 115 tun a téměř veškerá produkce byla prodána (95 %). Z tohoto množství se 39 % uplatnilo na trhu v ČR a 61 % bylo exportováno. Na trhu bylo uplatněno 92 % olejnin v kvalitě bio, zbylých 8 % produkce bylo prodáno jako produkt konvenční. Podíl produkce olejnin z EZ uplatněný v biokvalitě na trhu narůstá již třetím rokem (92 % v roce 2022, 82 % v roce 2021 a 75 % v roce 2020). Nejvýznamnější obchodní cestu u olejnin v roce 2022 představoval z hlediska prodaného objemu prodej do zahraničí (69,3 %), prodej přes odbytová družstva (16,6 %), prodej zpracovatelům (9,4 %) a zprostředkovatelům (4,7 %).

Struktura, produkce a výnos olejnin v EZ v roce 2023

Plodina	Počet ekofarek ¹⁾	Ekologický režim (ha)	Produkce (t)	Výnos (t/ha)
Olejnin celkem	115	2 505,55	2 740,10	1,09
Slunečnice	18	586,93	1 043,12	1,78
Sója	5	179,85	376,50	2,09
Řepka a řepice	6	56,02	76,05	1,36
Hořčice	74	1 268,43	962,09	0,76
Tykev olejná	18	304,60	191,37	0,63
Ostatní olejnin	12	109,72	90,97	0,83

Pramen: ÚZEI – Statistické šetření na ekologických farmách 2023, data od 4 786 subjektů.

Poznámka: V roce 2023 byl upraven dotazník, součástí struktury dotazníku nebyla již kategorie mák a len, z tohoto důvodu nejsou uvedeny v tabulce.

¹⁾ Počet ekofarek, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu hospodaření.

Způsob uplatnění produkce olejnin na ekofarmách v letech 2015–2022

Rok	Počet farek	Celková produkce (t)	Užití produkce		Prodej na trhu		Prodej jako	
			Prodej (%)	Jiné užití (%)	Domácím (%)	Vývoz (%)	BIO produkt (%)	Konvenční produkt (%)
2022	81	2 115	95	5	39	61	92	8
2021	89	2 434	98	2	43	57	82	18
2020	59	1 625	99	1	56	44	75	25
2019	37	1 437	91	9	35	65	89	11
2018	37	456	78	22	90	10	73	27
2017	32	296	80	20	92	8	49	51
2016	46	1 823	99	1	44	56	70	30
2015	50	627	87	13	72	28	67	33

Pramen: ÚZEI.

Plochy a produkce v EZ v letech 2022 a 2023 ve srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v roce 2023

Plodiny	2022 (EZ)		2023 (EZ)		Struktura plodin 2023 (%)	Meziroční změna (%)		2023 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Plocha (ha)	Skližeň (t)	Plocha (ha)	Skližeň (t)		Skližeň	Výnos	Plocha (ha)	Skližeň (t)	Výnos (t/ha)	ploše	sklizni	výnosu
Olejniný	2 545	3 046	2 506	2 740	54,47	-10,04	-8,62	470 397	1 454 354	3,09	0,53	0,19	35,37
Řepka	225	377	56	76	2,24	-79,85	-19,22	379 944	1 309 496	3,45	0,01	0,01	39,39
Sója	158	281	180	377	7,18	34,22	18,04	26 505	63 394	2,39	0,68	0,59	87,53
Hořčice	755	724	1 268	962	50,62	32,81	-20,94	15 621	12 341	0,79	8,12	7,80	96,01

Pramen: ÚZEI, ČSÚ, vlastní výpočty ÚZEI.

Poznámka: V tabulce jsou uvedeny pouze vybrané druhy plodin, které lze srovnat s údaji z ČSÚ za celou ČR. Celkový součet kategorií nemusí souhlasit s jednotlivými druhy plodin. Nově je v tabulce srovnávána orná půda pouze v EZ, tzn. bez přechodného období, s celkovou plochou sklizně v ČR. Zohledněna je pouze produkce z certifikovaných ploch (není zahrnuta produkce z ploch v přechodném období).

Podpora ekologického zemědělství

Dotace jsou ekologickým zemědělcům vypláceny již od roku 1998 formou dotací na plochu zařazenou do EZ nebo přechodného období. Cílem finanční podpory poskytované ze strany státu je podporování systémů hospodaření šetrného k životnímu prostředí – posílit prevenci degradace půdy, zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské půdě z hlediska druhové různorodosti, zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny a navýšit podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy.

V minulosti bylo vyplácení podpory ekologickým zemědělcům na obhospodařovanou plochu zajištěno v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) pro roky 2007–2013, kde bylo EZ podporováno jedním z tzv. agroenvironmentálních opatření v rámci Osy II PRV. V následujícím programovém období PRV na roky 2014–2020 byla již podpora EZ realizována v rámci samostatného opatření M.II Ekologické opatření, v rámci kterého byla financována opatření Ekologické zemědělství a Navazující ekologické zemědělství (NEZ). Tato podpora byla způsobilá pouze pro ekofarmy, které neobhospodařily souběžně v režimu konvenční produkce na zemědělské půdě v případě zemědělských kultur, které jsou způsobilé pro dotaci na EZ.

Od roku 2023 je vyplácení dotací pro opatření EZ realizováno na základě Strategického plánu SZP, který byl schválen vládou dne 12. října 2022 a následně EK dne 24. listopadu 2022.

SP SZP je klíčovým nástrojem podpory zemědělského sektoru a venkova pro období 2023–2027. Stanovuje zemědělské, potravinářské a lesnické cíle, kam směřují zemědělské dotace z evropských fondů a kofinancované z národních zdrojů. Vychází přitom z potřeb rozvoje venkova a zvyšování kvality životního prostředí. SP SZP od roku 2023 nahrazuje Program rozvoje venkova, nově zahrnuje také přímé platby a intervence společné organizace trhu.

Celkem bylo na opatření **Ekologické zemědělství** v programovém období vyčleněno 11 mld. Kč. Předmětem dotace je půda obhospodařovaná v režimu přechodného období nebo EZ s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost, standardní orná půda (pro pěstování zeleniny nebo speciálních bylin, pěstování trav na semeno a víceletých píceň, pěstování ostatních plodin a jahodníku), travní porost na orné půdě, trvalá kultura ovocný sad (intenzivní a ostatní), vinice a chmelnice. Opatření je realizováno formou pětiletých závazků. Žadatel musí být zemědělský podnikatel a registrovaný ekologický podnikatel, obhospodařovat minimálně 0,5 ha zemědělské půdy evidované v LPIS, musí dodržovat pravidla podmíněnosti a minimální požadavky na hnojiva a přípravky na ochranu rostlin. Bude povinen zúčastnit se alespoň jednou za dobu závazku školení o vhodných praktikách v EZ. Pro hospodaření na jednotlivých zemědělských kulturách jsou stanoveny dílčí podmínky včetně například minimálního zatížení hospodářskými zvířaty na travních porostech, minimální hustoty životaschopných jedinců na hektar ovocného sadu, vykazování produkce atd.

V rámci opatření Ekologické zemědělství **je nově možné hospodařit souběžně v režimu konvenční produkce za podmínky oddělení produkčních jednotek**. Nově také vznikl titul Pěstování víceletých píceň. V rámci EZ již **není podporován úhor (U)**. Je možné zařazovat díly půdních bloků se zemědělskou kulturou U, avšak není možné na ně poskytnout dotaci. Dále **není v EZ podporována tzv. jiná trvalá kultura – krajinotvorný sad (J)**, který přešel pod gesci Agroenvironmentálně-klimatických opatření. Podrobné podmínky poskytování dotací jsou stanoveny v nařízení vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství.

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, odlišuje se každoročně jejich výše také v závislosti na uplatněném směnném kurzu (směnný kurz v roce 2023 činil 24,116 Kč/EUR). Zažádáno bylo o 1 727,0 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 11,86 %, tj. o 183,1 mil. Kč. Byly podány žádosti o podporu EZ na plochu 576 874 ha, vyplaceno bylo 1 722 562 399 Kč (71 428 197 EUR). V posledních pěti letech vzrostl objem dotací v opatření EZ o téměř 25 % (o 344 mil. Kč) proti 1 383 mil. Kč v roce 2018. Navýšení bylo způsobeno, jak nárůstem ploch v ekologickém režimu (o 66 tis. ha a 12,8 %),

tak růstem sazeb na hektar (v průměru o 10,7 %). Průměrná platba na hektar v EZ se dlouhodobě pohybovala v rozmezí 2 700 až 2 800 Kč/ha, v roce 2023 vzrostla na 2 994 Kč/ha.

Výše podpory v rámci opatření Ekologické zemědělství SZP 2023

Druh zemědělské kultury	Hospodaření/dotace	Výše sazby dotace (EUR/ha)	
		Přechodné období	Ekologická produkce
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost	106	100
Orná půda	Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	660	638
	Pěstování trav na semeno	137	120
	Pěstování víceletých píceňin	137	120
	Pěstování ostatních plodin	323	239
	Pěstování jahodníku	660	638
	Travní porost	137	120
	Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin do 6 ha	680	660
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	896	850
	Ovocný sad – ostatní	536	510
	Vinice	900	847
	Chmelnice	900	847

Pramen: MZe.

Poznámka: Pro rok 2023 byl platný směnný kurz 24,116 CZK/EUR.

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření Programu rozvoje venkova. V rámci výzev pro rok 2023 se jednalo o bodové zvýhodnění investic v rámci SP SZP na období 2023–2027. Bodové zvýhodnění bylo uplatněno při následujících čtyřech operacích: Investice do zemědělských podniků (Intervence 33.73), Zahájení činnosti mladého zemědělce (Intervence 49.75), Investice do zpracování zemědělských produktů (Intervence 34.73) a Inovace při zpracování zemědělských produktů (Intervence 51.77).

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL OLEJNIN

Dlouhodobě je patrný trend zvyšující se světové spotřeby rostlinných olejů. Oleje jsou využívány nejen pro potravinářství, ale také pro technické užití a v neposlední řadě i ke krmivářským účelům. Díky takto širokým možnostem využití dochází k rozšiřování světových pěstebních ploch olejnin a další intenzifikaci jejich pěstování. To je mnohdy doprovázeno negativními vlivy, jako je například nerespektování dobré pěstitelské praxe plodin na zemědělských pozemcích převážně ve třetích zemích. Se stále zvyšující se spotřebou palmového oleje, ale i sóji dochází k rozšiřování palmových plantáží a sójových ploch na úkor deštných pralesů apod.

Možnosti využití semen olejnin doznaly v posledním desetiletí výrazných změn i v ČR. V minulosti byla většina produkce využívána k potravinářským a krmivářským účelům. V posledních letech však došlo i k rozvoji produkce biopaliv.

Pro zahraniční agrární obchod České republiky představuje vývoz řepkového semene i řepkových olejů zajímavý obchodní potenciál. Významný podíl mezi krmivy používanými v ČR zaujímá využití pokrutin a extrahovaných šrotů po zpracování olejnin. Tuzemská spotřeba krmiv je velmi významně kryta dovozy sójových extrahovaných šrotů.

Spotřeba rostlinných olejů a tuků v ČR

V České republice konzumujeme více nasycených mastných kyselin, než je doporučováno. V typické české stravě máme nedostatek **omega-3** mastných kyselin a příjem **omega-6** mastných kyselin se pohybuje v horním limitu doporučených hodnot. Pro vyváženou stravu bychom měli příjem nasycených mastných kyselin snížit, příjem omega-3 mastných kyselin zvýšit a příjem omega-6 mastných kyselin udržet na stávající úrovni.

Podle sledování spotřeby rostlinných olejů a tuků je patrné několik dlouhodobých trendů. Dlouhodobá spotřeba rostlinných jedlých olejů a tuků na obyvatele za rok stagnuje v rozmezí mezi 16,8 kg až 17,7 kg. V roce 2023 spotřeba meziročně mírně vzrostla na 17,0 kg.

Nabídka olejů se na českém trhu stále rozšiřuje a zákazníci jsou i lépe informováni o vhodnosti používání jednotlivých druhů rostlinných olejů. Z běžných rostlinných olejů se v současnosti nejvýše hodnotí olej olivový a řepkový, které doznávají stále vyšší oblíbenosti mezi rostlinnými oleji. S rozšiřující se nabídkou jsou na trhu dostupné kromě běžných olejů i další méně známé druhy jako jsou například olej kukuřičný, sójový, lněný, lníčkový či konopný.

Nejvhodnějším olejem pro použití v domácnosti je řepkový olej, univerzálně použitelný jak ve studené, tak i teplé kuchyni. Již jedna porce 10 g dodá přibližně 40 % požadovaného denního množství omega-3 mastných kyselin, aniž by se nějak významně zvyšoval příjem nasycených mastných kyselin nebo energie, a i příjem omega-6 mastných kyselin se udržuje na požadované hodnotě. Lněný olej, obsahující nejvyšší zdroj omega-3 mastných kyselin z plodin běžně pěstovaných u nás, se používá ve studené kuchyni, právě v důsledku vysokého obsahu omega-3 mastných kyselin je velmi náchylný k oxidačním reakcím.

Pro porovnání roční spotřeba živočišných tuků na obyvatele v roce 2023 činila celkem 9,0 kg, což je meziroční pokles o 0,4 kg méně. Celková spotřeba živočišných tuků za posledních deset let se pohybuje v rozmezí 9,0–10,0 kg na obyvatele a rok. Spotřeba másla se v posledních 10 letech pohybuje mezi 4,9–5,7 kg. V roce 2023 činila spotřeba másla 4,9 kg, v roce 2022 byla vyšší, a to na úrovni 5,2 kg. I spotřeba sádla zaznamenala v roce 2023 meziroční pokles, a to o 0,1 kg na 4,0 kg, dlouhodobě se pohybuje mezi 4,0–4,5 kg.

Spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků v ČR (v kg na obyvatele za rok)

Ukazatel		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rostlinné a živočišné tuky a oleje celkem		26,9	27,0	27,2	27,1	27,3	27,5	27,4	26,7	26,1	26,0
Rostlinné jedlé tuky a oleje		17,2	17,0	17,2	17,6	17,7	17,6	17,4	17,0	16,8	17,0
z toho:	rostlinné tuky	3,7	3,6	3,7	3,8	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,8
	ztužený pokrmový tuk	3,4	3,4	3,4	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2	3,1	3,1
	jedlé oleje	10,1	10,0	10,1	10,3	10,4	10,4	10,3	10,2	10,1	10,2

Pramen: ČSÚ.

Zahraniční obchod ČR s rostlinnými oleji a tuky**Dovoz rostlinných olejů za kalendářní rok (v tunách)**

Druh oleje		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Řepkový		43 394	30 839	27 524	47 035	24 265	22 435
Slunečnicový ¹⁾		70 522	60 152	62 114	89 210	65 039	69 834
Sójový		19 285	16 426	18 631	16 246	16 403	21 475
Palmový		17 917	17 746	9 823	11 123	9 656	10 745
Kokosový ²⁾		3 867	4 335	15 180	20 753	19 127	18 758
Olivový ³⁾		6 535	6 368	6 602	6 303	5 032	4 835
Ostatní ⁴⁾		2 494	2 420	3 387	3 006	4 424	3 346
z toho:	– Iněný	378	470	627	424	269	319
	– hořčičný	425	682	12 516	11 870	6 323	5 514
Celkem		164 439	138 968	155 777	205 546	150 268	156 941

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a jejich frakce;²⁾ zahrnuje olej kokosový včetně babassuového oleje;³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, bavlníkový, ricinový, sezamový a ostatní rostlinné tuky a oleje a jejich frakce v tabulce neuvedené.**Dovoz rostlinných olejů za hospodářský rok (v tunách)**

Druh oleje		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Řepkový		39 679	23 495	41 622	32 783	25 666	11 206
Slunečnicový ¹⁾		65 868	46 687	88 745	70 753	75 878	32 690
Sójový		17 814	15 262	20 598	16 662	17 484	11 131
Palmový		18 317	13 319	10 813	10 147	10 561	5 232
Kokosový ²⁾		4 112	9 405	17 229	21 964	17 858	9 194
Olivový ³⁾		6 074	6 601	6 455	5 574	4 687	2 657
Ostatní ⁴⁾		2 623	2 736	3 379	3 226	4 379	1 518

Druh oleje		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
z toho:	– lněný	412	591	498	305	307	107
	– hořčičný	5	4 720	18 490	7 592	9 409	2 563
Celkem		154 630	122 044	206 457	166 399	164 450	75 057

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: ¹⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a jejich frakce;

²⁾ zahrnuje olej kokosový včetně babassuového oleje;

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, bavlníkový, ricinový, sezamový a ostatní rostlinné tuky a oleje a jejich frakce v tabulce neuvedené.

Vývoz rostlinných olejů za kalendářní rok (v tunách)

Druh oleje		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Řepkový		278 636	276 275	239 475	205 612	315 454	317 728
Slunečnicový ¹⁾		103 769	86 744	76 905	98 133	100 678	107 629
Sójový		6 238	1 291	82	571	1 083	1 491
Palmový		6 111	5 130	1 465	1 591	1 170	1 216
Kokosový ²⁾		251	269	426	355	416	679
Olivový ³⁾		1 271	921	922	1 099	908	608
Ostatní ⁴⁾		2 764	3 154	5 453	8 972	3 665	1 462
z toho:	– lněný	23	31	38	24	27	43
	– hořčičný	237	163	218	567	90	138
Celkem		399 276	373 947	324 946	316 901	423 465	430 950

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a jejich frakce;

²⁾ zahrnuje olej kokosový včetně babassuového oleje;

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, bavlníkový, ricinový, sezamový a ostatní rostlinné tuky a oleje a jejich frakce v tabulce neuvedené.

Vývoz rostlinných olejů za hospodářský rok (v tunách)

Druh oleje		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Řepkový		270 941	290 438	176 565	278 842	330 922	146 018
Slunečnicový ¹⁾		90 696	75 212	94 969	98 439	110 718	44 865
Sójový		4 299	367	382	1 340	798	694
Palmový		5 567	3 533	1 716	1 189	1 222	658
Kokosový ²⁾		254	304	451	346	562	347
Olivový ³⁾		970	841	1 127	966	659	356
Ostatní ⁴⁾		2 936	3 357	12 505	3 279	2 560	594

Druh oleje		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
z toho:	– lněný	23	42	29	22	36	21
	– hořčičný	38	169	669	352	136	86
Celkem		375 861	374 196	288 349	384 524	447 554	193 604

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: ¹⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a jejich frakce;

²⁾ zahrnuje olej kokosový včetně babassuového oleje;

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, bavlníkový, ricinový, sezamový a ostatní rostlinné tuky a oleje a jejich frakce v tabulce neuvedené.

Zahraniční obchod ČR s pokrutinami a extrahovanými šroty

Podle způsobu získávání řepkového oleje jsou vedlejšími produkty řepkové extrahované šroty (obsahují do 3 % zbytkového tuku), řepkové pokrutiny (do 12 % tuku) nebo řepkové výlisky (12–17 % tuku). Řepkové šroty a výlisky jsou cenným komponentem v krmných směsích.

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů za kalendářní rok (v tunách)

Pokrutiny a extrahované šroty	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sójové	370 805	347 146	358 548	381 904	353 083	363 262
Řepkové	109 253	116 268	119 539	128 280	70 104	79 557
Slunečnicové	39 659	49 915	29 030	22 228	39 018	34 537
Ostatní	4 555	3 840	3 236	2 323	2 439	889
Celkem	524 272	517 169	510 353	534 735	464 643	478 245

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Ostatní – zahrnuje pokrutiny a jiné pevné zbytky po extrahování arašídového, bavlníkového, lněného oleje a po extrakci z kokosových ořechů nebo kopry, palmových ořechů, kukuřičných klíčků a olivového oleje a jiné v tabulce neuvedené.

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů za hospodářský rok (v tunách)

Pokrutiny a extrahované šroty	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Sójové	351 473	354 069	374 415	366 653	343 106	194 275
Řepkové	115 459	115 822	135 549	88 479	69 181	45 659
Slunečnicové	44 461	40 568	20 395	33 391	39 357	13 949
Ostatní	4 054	3 571	2 862	2 970	877	506
Celkem	515 446	514 030	533 222	491 493	452 521	254 389

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Ostatní – zahrnuje pokrutiny a jiné pevné zbytky po extrahování arašídového, bavlníkového, lněného oleje a po extrakci z kokosových ořechů nebo kopry, palmových ořechů, kukuřičných klíčků a olivového oleje a jiné v tabulce neuvedené.

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů za kalendářní rok (v tunách)

Pokrutiny a extrahované šroty	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sójové	8 803	19 028	22 567	28 918	25 023	23 144
Řepkové	418 145	509 774	364 450	253 719	365 905	367 193
Slunečnicové	84 849	80 778	64 066	68 408	59 268	77 469
Ostatní	1 629	1 079	182	1 088	136	86
Celkem	513 426	610 659	451 266	352 134	450 331	467 892

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: Ostatní – zahrnuje pokrutiny a jiné pevné zbytky po extrahování arašídového, bavlníkového, lněného oleje a po extrakci z kokosových ořechů nebo kopry, palmových ořechů, kukuřičných klíčků a olivového oleje a jiné v tabulce neuvedené.

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů za hospodářský rok (v tunách)

Pokrutiny a extrahované šroty	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Sójové	11 262	22 649	25 457	27 059	23 246	12 298
Řepkové	478 784	519 396	194 970	342 988	385 281	166 788
Slunečnicové	78 803	74 004	74 775	66 325	64 452	32 968
Ostatní	1 622	537	398	799	85	54
Celkem	570 470	616 585	295 600	437 171	473 064	212 107

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

Poznámka: Ostatní – zahrnuje pokrutiny a jiné pevné zbytky po extrahování arašídového, bavlníkového, lněného oleje a po extrakci z kokosových ořechů nebo kopry, palmových ořechů, kukuřičných klíčků a olivového oleje a jiné v tabulce neuvedené.

Dovoz a vývoz hlavních pokrutin a extrahovaných šrotů a finanční saldo za hospodářský rok

Ukazatel	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25*
Hodnota dovozu sójových pokrutin (mil. Kč)	3 144,5	3 437,3	3 931,0	4 523,1	4 237,3	2 214,1
Hodnota vývozu sójových pokrutin (mil. Kč)	104,3	224,1	272,0	342,6	314,4	155,2
Saldo (mil. Kč)	-3 040,2	-3 213,2	-3 659,0	-4 180,5	-3 922,9	-2 058,9
Hodnota dovozu řepkových pokrutin (mil. Kč)	638,5	690,8	962,5	718,8	478,1	318,1
Hodnota vývozu řepkových pokrutin (mil. Kč)	2 680,0	3 073,8	1 422,6	2 787,5	2 785,4	1 160,2
Saldo (mil. Kč)	2 041,5	2 383,0	460,1	2 068,7	2 307,3	842,1
Hodnota dovozu slunečnicových pokrutin (mil. Kč)	191,0	188,1	142,4	235,7	247,3	80,0
Hodnota vývozu slunečnicových pokrutin (mil. Kč)	394,5	416,2	522,5	528,3	440,7	209,0
Saldo (mil. Kč)	203,5	228,1	380,1	292,6	193,4	129,0

Pramen: ČSÚ, * data k 12/2024.

NEPOTRAVINÁŘSKÉ UŽITÍ OLEJNIN

Stále více zdůrazňované dopady změny klimatu vyvolávají požadavky na účinná opatření k výraznému snižování emisí skleníkových plynů. EK reagovala na informace o změně klimatu představením nových strategií – Zelená dohoda pro Evropu, Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti a Strategie Od zemědělce ke spotřebiteli, které společně s novou SZP mají vést k celkovému zlepšení situace v EU. EU si zároveň vytyčila za cíl stát se do roku 2050 klimaticky neutrálním kontinentem. EK se tak zaměřuje na komplexní přístup k revizi stávajících a vytváření nových zákonných předpisů pro splnění cílů v oblasti klimatu.

Informace o zrušení povinného přimíchávání biosložek do pohonných hmot

Novelou zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, byla s účinností od 1. 7. 2022 v ČR zrušena povinnost přimíchávání minimálního podílu biopaliv do pohonných hmot za kalendářní rok (vypuštěním celého § 19). Nadále ale pro dodavatele paliv platí povinnost snížení emisí skleníkových plynů z pohonných hmot o 6 % ve srovnání s referenční hodnotou pro fosilní pohonné hmoty. Dodavatelé paliv mohou v souladu s § 20 zákona o ochraně ovzduší dosáhnout uvedeného emisního cíle nejen pomocí konvenčních biopaliv, ale také pokročilými biopalivy, zkapalněným ropným plynem (LPG), zemním plynem (CNG), respektive biometanem (bioCNG), elektřinou dodanou do silničních vozidel aj. Díky zrušení povinného přimíchávání biopaliv mají dodavatelé výrazně větší možnost výběru způsobu dosažení emisního cíle, nicméně použití biopaliv za tímto účelem je pro ně nadále jedním z nejjednodušších a nejvýhodnějších řešení.

Cíl snížení emisí skleníkových plynů z pohonných hmot v dopravě vyplývá ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, ve znění vyhlášeném dne 31. října 2023, a činí nejméně 14,5 % do roku 2030 v porovnání s referenční hodnotou pro fosilní paliva. Alternativním cílem podle uvedené směrnice je dosažení podílu energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v odvětví dopravy ve výši alespoň 29 % do roku 2030. Členské státy si mohou zvolit, který z cílů pro ně bude závazný a který budou primárně naplňovat. ČR si zvolila cíl snížení intenzity emisí skleníkových plynů. Oba cíle jsou průběžně naplňovány mimo jiné i prostřednictvím biopaliv.

Výroba a spotřeba bionafty ve světě

V roce 2022 celosvětově stoupla výroba bionafty FAME (metylesterů mastných kyselin) ve srovnání s rokem 2021 o 1,5 % na 40,6 mil. tun. Výrazný byl pokles výroby FAME v EU, a to téměř o 11 %. K významnému nárůstu výroby FAME o 45 % došlo v Malajsii, o 27 % v pevninské Číně a na Filipínách o 15 %.

Celosvětová produkce FAME a HVO/HEFA v letech 2019–2022

FAME	2019	2020	2021	2022	INDEX 2022/21
	(tis. t)				(-)
EU	12 301	11 212	11 101	9 946	0,89
Kanada	350	355	315	245	0,78
USA	5 744	6 044	5 458	5 396	0,99
Argentina	2 147	1 157	1 724	1 910	1,11
Brazílie	5 193	5 660	5 954	5 523	0,93
Kolumbie	530	530	580	625	1,08
Peru	135	164	183	183	0,00
Čína	826	1 250	1 725	2 200	1,27
Indie	210	190	155	160	1,03
Indonésie	7 391	7 560	8 400	9 800	1,17
Malajsie	1 400	1 225	1 000	1 450	1,45
Filipíny	213	165	165	189	1,15
Thajsko	1 624	1 622	1 459	1 224	0,84
Ostatní země	1 799	1 784	1 790	1 768	0,99
Celkem	39 864	38 919	40 009	40 619	1,01
HVO/HEFA					
EU	3 187	3 215	3 295	3 282	0,99
USA	1 453	1 575	2 406	4 379	1,82
Ostatní země	1 259	1 526	1 682	1 809	1,08
Celkem	5 899	6 316	7 383	9 470	1,28

Pramen: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.

Celosvětově vzrostla výroba obnovitelné parafinické motorové nafty HVO/HEFA (hydrogenačně zpracovaných rostlinných olejů/hydrogenačně zpracovaných esterů a mastných kyselin) v roce 2022 oproti roku 2021 o 28 % na zhruba 9,5 mil. tun. Za tímto nárůstem je především nárůst výroby HVO/HEFA v USA o 82 %.

Celosvětová spotřeba FAME a HVO/HEFA v letech 2019–2022

FAME	2019	2020	2021	2022	INDEX 2022/21
	(tis. t)				(-)
EU	12 585	11 639	12 074	11 716	0,97
Kanada	345	435	325	370	1,14
USA	6 038	6 250	5 485	5 309	0,97
Argentina	1 071	477	438	712	1,63
Brazílie	5 167	5 045	5 993	5 486	0,92
Kolumbie	532	502	629	620	0,99
Peru	293	251	317	325	0,02
Čína	378	220	229	243	1,06
Indie	88	45	9	35	3,89
Indonésie	5 510	7 300	6 990	7 650	1,09
Malajsie	656	585	634	1 000	1,58

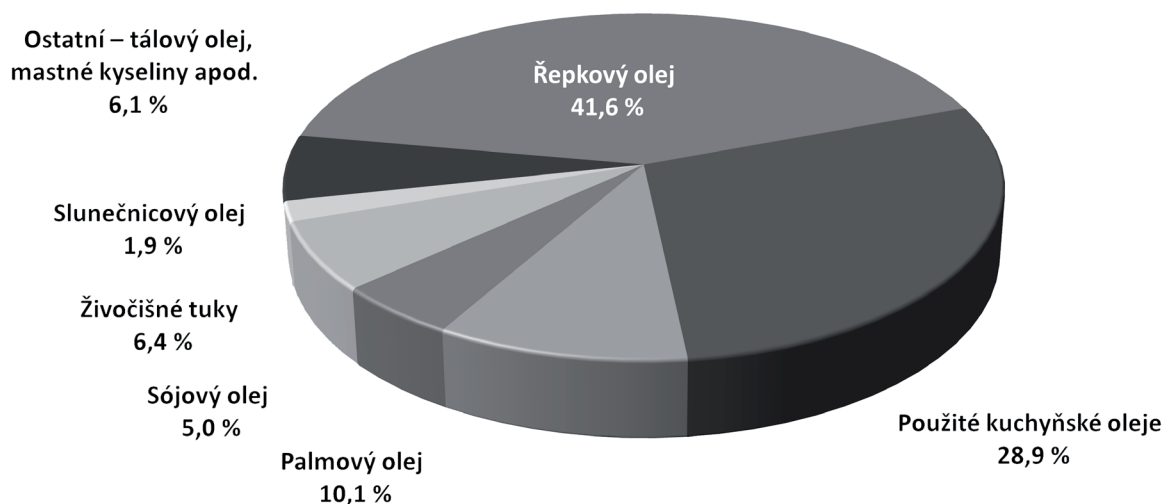
FAME	2019	2020	2021	2022	INDEX 2022/21
	(tis. t)				(-)
Filipíny	192	142	168	190	1,13
Thajsko	1 449	1 420	1 111	839	0,75
Ostatní země	2 885	2 484	2 176	2 294	1,05
Celkem	37 189	36 795	36 578	36 789	1,01
HVO/HEFA					
EU	2 405	3 376	3 241	3 551	1,09
Kanada	337	306	3 350	375	1,07
USA	1 995	2 195	3 157	4 222	1,34
Ostatní svět	313	287	367	480	1,31
Celkem	5 051	6 164	7 115	8 628	1,21

Pramen: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.

V roce 2022 ve srovnání s rokem 2021 došlo celosvětově k cca 0,6 % nárůstu spotřeby FAME a 21 % nárůstu HVO/HEFA. Nejvyšší nárůst HVO/HEFA 34 % je patrný v USA. V EU došlo ke zvýšení pouze o 9,6 %.

Z níže uvedeného grafu vstupních surovin pro výrobu FAME/MEŘO a HVO/HEFA v EU je patrné, že řepkový olej je stále nejvýznamnější surovinou pro výrobu FAME. Podle odhadu pro rok 2022 činil jeho podíl 41,6 %.

Procentní zastoupení vstupních surovin použitých pro výrobu FAME a HVO/HEFA v roce 2022 v EU

Pramen: EU FAS post, USDA Foreign Agricultural Service – GAIN report, number E42023-0038, Biofuels annual, August 14, 2023.

Tuzemská bilance výroby, vývozu, dovozu a uplatnění bionafty na trhu s pohonnými hmotami

Směrnice EP a Rady (EU) 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (dále RED II/III) byla transponována zejména zákonem č. 382/2021 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých dalších zákonů a zákonem č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Změny od roku 2022, týkající se minimálního množství pokročilých biopaliv a minimálního podílu energie z obnovitelných zdrojů za kalendářní rok, jsou následující.

Podle § 19f odst. 1 zákona o ochraně ovzduší musí dodavatelé pohonných hmot zajistit, aby v jimi dodaných pohonných hmotách bylo za kalendářní rok obsaženo minimální množství pokročilých biopaliv ve výši 0,22 % energetických (e. o.) od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2024 a 1,07 % e. o. od 1. 1. 2025 a v letech následujících. Do plnění povinnosti lze zohlednit čisté pokročilé biopalivo, bioLPG a biometan. V případě, že dodavatel překročí minimální množství biopaliv, může toto nadměrné množství biopaliv převést do plnění povinnosti v následujícím kalendářním roce, nejvýše však 0,2 % z celkového množství benzínu a nafty. Za nesplnění uvedené povinnosti je dodavateli pohonných hmot udělena pokuta 2 Kč za každý MJ nedodaného pokročilého biopaliva. Do splnění povinnosti jsou zohledněna pouze biopaliva splňující kritéria udržitelnosti. Pokročilá biopaliva se do podílů zohledňují dvakrát.

Podle § 19g odst. 1 zákona o ochraně ovzduší musí dodavatelé pohonných hmot od 1. 1. 2030 zajistit, aby v jimi dodaných pohonných hmotách bylo za kalendářní rok obsaženo minimální množství energie z obnovitelných zdrojů ve výši 9,5 %. Do plnění povinnosti lze zohlednit biopaliva ve všech formách, biometan, elektřinu z obnovitelných zdrojů, kapalná nebo plynná paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu a recyklovaná paliva s obsahem uhlíku. V případě, že dodavatel překročí minimální množství biopaliv, může toto nadměrné množství biopaliv převést do plnění povinnosti v následujícím kalendářním roce, nejvýše však 0,2 % z celkového množství benzínu a nafty. Za nesplnění uvedené povinnosti je dodavateli pohonných hmot udělena pokuta 1 Kč za každý MJ nedodané energie z obnovitelného zdroje. Pokročilá biopaliva, biopaliva z použitých kuchyňských olejů nebo kafilerních tuků se do podílu zohledňují dvakrát, přičemž podíl energie biopaliv z použitých kuchyňských olejů nebo kafilerních tuků nesmí překročit hodnotu 1,7 %. Dále podíl energie biopaliv z potravinářských a krmných plodin nesmí překročit hodnotu 7 %. Energie z biopaliv nad rámec uvedených limitů nebude započtena do povinného celkového podílu OZE.

Celkové jmenovité kapacity výroby metylesterů mastných kyselin (FAME), zahrnující metylestery řepkových olejů (MEŘO), metylestery použitých kuchyňských olejů (UCOME), metylestery živočišných tuků kategorie 1 a 2 (TME) a metylestery roztoků volných mastných kyselin (FFAME), které jsou v současnosti v provozu činí 340 tis. tun za rok.

Současné výrobní kapacity FAME/MEŘO v ČR

Název společnosti	Rok zahájení nebo znovu zahájení výroby*	Roční produkční kapacita FAME (t)	Rozhodující použitá surovina
Chemoprojekt, a.s. pracoviště Ústí n. L.	2018*	70 000 (UCOME)	použité kuchyňské oleje
Preol, a.s. Lovosice	2009	150 000 (MEŘO)	řepka olejka
Primagra, a.s. Milín	2007	35 000 (UCOME)	použité kuchyňské oleje
Temperator, s.r.o. Liberec	2009	70 000 (TME)	živočišné tuky z vedlejších produktů kat. 1 a 2
Glycona s.r.o. Otrokovice	květen 2021*	15 000 (FFAME)	roztoky volných mastných kyselin ze zpracování a rafinace
CELKEM	-	340 000	-

Pramen: SVB & VÚZT.

Poznámka: Využití 330 dní za rok v třísměnném provozu.

V roce 2023 se v ČR vyrobilo 260 790 tun FAME, tj. o 8 % meziročně více. Dovoz FAME a HVO/HEFA v množství 154 464 tun byl o 3 % nižší ve srovnání s rokem 2022. Výraznější snížení o 21 % vykazoval vývoz FAME a činil 104 421 tun. Hrubá spotřeba FAME tak dosáhla 281 394 tun, tj. o 4 % meziročně více. Za stejné období činila hrubá spotřeba HVO/HEFA 28 000 tun s poklesem 38 % při srovnání s rokem 2022. Na trhu s pohonnými hmotami se ani v roce 2023, stejně jako v letech 2021 a 2022, neobchodovalo s čistými a vysokoprocenními směsnými palivy do vznětových motorů, a to z důvodu ukončení jejich daňového zvýhodnění.

Současné výrobní kapacity FAME/MEŘO v ČR

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023	INDEX 2023/22
	(tis. t)					(-)
Výroba FAME ¹⁾	248 418	258 647	244 794	242 048	260 790	1,08
Dovoz FAME ¹⁾ + HVO ¹⁾	98 852	189 402	198 565	158 659 ^E	154 464	0,97
Vývoz FAME ¹⁾	106 943	141 760	144 389	132 655	104 421	0,79
FAME pro přimíchávání ^{3), 4)}	281 014	292 854	287 776	269 978	281 394 ^E	1,04
HVO/HEFA pro přimíchávání ^{3), 4)}	1 638	60 737	60 892	45 010	28 000 ^E	0,62
MEŘO B100 jako čistá pohonná hmota ²⁾	1 354	20 121	-	-	-	-
SMN B30 (obsahuje pouze MEŘO) ²⁾	15	-	-	-	-	-
SMN HVO/HEFA 30 ²⁾	-	183 222	-	-	-	-

Pramen: ¹⁾ MPO – Eng (MPO) 6–12;

²⁾ Generální ředitelství cel (uvádí množství v l, přepočteno na t);

³⁾ při zohlednění počátečních a konečných zásob;

⁴⁾ MŽP – Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot (uváděné v l, přepočteno na t);

^E šetření VUZT & SVB.

Poznámka: Pro tuto bilanci se použily hodnoty hustot při 15 °C, FAME/MEŘO: 891,9 kg/m³, HVO/HEFA: 777,9 kg/m³, SMN B30: 853,6 kg/m³, SMN HVO/HEFA 30: 823,5 kg/m³, motorová nafta: 837,2 kg/m³.

Pro výrobu MEŘO bylo v roce 2023 spotřebováno 395 479 tun řepky, což je o 34 % více než v roce 2022. Podíl plochy řepky, jejíž produkce byla zpracována na MEŘO, dosáhl v roce 2023 29 %, v roce 2022 to bylo 25,2 %.

Bilance osevních ploch a produkce řepky olejky využité na výrobu MEŘO v období let 2019–2023 v ČR

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	INDEX 2023/22
Výroba FAME ¹⁾	t	48 418	258 647	244 794	242 048	260 790	1,08
z toho MEŘO ²⁾	t	167 664	171 714	146 191	119 222	160 113	1,34
Spotřeba řepky na výrobu MEŘO ³⁾	t	414 130	424 134	361 092	294 478	395 479	1,34
Sklizňová plocha řepky ⁴⁾	ha	379 778	368 214	342 315	343 964	379 944	1,10
Výnos řepky ⁴⁾	t/ha	3,05	3,38	2,99	3,39	3,45	1,02
Produkce řepky ⁴⁾	t	1 156 973	1 245 328	1 024 928	1 166 393	1 309 496	1,12

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	INDEX 2023/22
Plocha řepky, při daném výnosu, využitá pro výrobu MEŘO	ha	135 780	125 483	120 767	86 867	114 632	0,32
Podíl ploch řepky, jejíž produkce byla zpracována na MEŘO	%	35,7	34,1	35,3	25,2	29,0	1,15

Pramen: ¹⁾ MPO – Eng (MPO) 6–12;

²⁾ SVB;

³⁾ VÚZT & SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci – 2,47 kg řepky olejky na 1 kg MEŘO;

⁴⁾ ČSÚ.

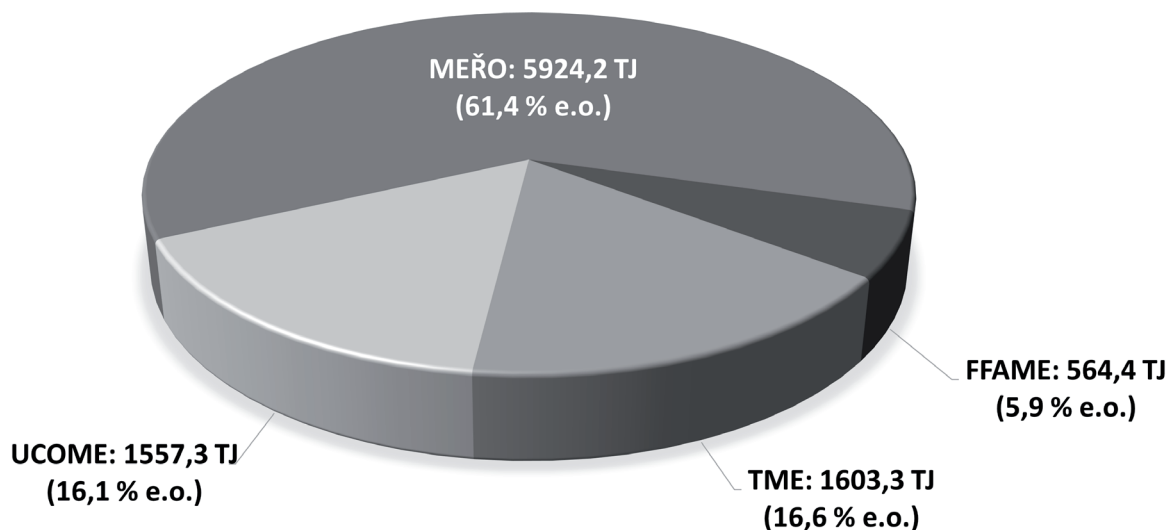
Při zpracování řepky olejky na MEŘO v roce 2023 se získalo 230 208 tun řepkových extrahovaných šrotů non-GE, nahrazujících cca 200 000 tun importovaných sójových šrotů ze zámorí, 4 600 tun řepkových pokrutin jako krmivo pro skot a 8 800 tun farmaceutického glycerinu.

Při zpracování použitých kuchyňských olejů (UCO) a živočišných tuků kat. I a 2 na FAME v roce 2023 se dále získalo 18 810 tun surového glycerinu a 1 880 tun destilačních zbytků pro další zpracování.

Z podílu tuzemské výroby FAME a ročních produkčních kapacit vyplývá jejich průměrné využití na 77 %, v roce 2022 to bylo 71 %.

Z celkové tuzemské výroby FAME tvoří 61,4 % e.o. MEŘO, 16,6 % e.o. TME, 16,1 % e.o. UCOME a 5,9 % e.o. FFAME.

Energetické a procentní podíly jednotlivých druhů FAME vyrobených v ČR v roce 2023

Pramen: VÚZT & SVB.

Poznámka: Celkem FAME 9 649,2 TJ = 260 790 t.

PŘÍLOHY

Obsah:

- Osevní plochy jednotlivých druhů olejnin a jejich zastoupení na orné půdě
- Vývoj ploch, hektarových výnosů a produkce olejnin
- Cenový vývoj olejnin

Osevní plochy jednotlivých druhů olejnin a jejich zastoupení na orné půdě

Plodina		Rok	Osevní plocha ha	Orná půda ha	Osevní plocha/ orná půda (%)	% z olejnin celkem
Olejniný na semeno celkem		2020	450 213	2 485 825	18,11	100
		2021	442 310	2 476 913	17,86	100
		2022	437 077	2 481 225	17,62	100
		2023	470 397	2 524 276	18,64	100
		2024	438 445	2 525 359	17,36	100
Z toho:	řepka	2020	368 214	2 485 825	14,81	81,79
		2021	342 315	2 476 913	13,82	77,39
		2022	343 964	2 481 225	13,86	78,70
		2023	379 944	2 524 276	15,05	80,77
		2024	343 380	2 525 359	13,60	78,32
	slunečnice	2020	11 274	2 485 825	0,45	2,50
		2021	17 981	2 476 913	0,73	4,07
		2022	22 485	2 481 225	0,91	5,14
		2023	19 802	2 524 276	0,79	4,21
		2024	16 423	2 525 359	0,65	3,75
	mák	2020	40 255	2 485 825	1,62	8,94
		2021	43 867	2 476 913	1,77	9,92
		2022	26 125	2 481 225	1,05	5,98
		2023	26 250	2 524 276	1,04	5,58
		2024	36 611	2 525 359	1,45	8,35
	sója	2020	14 145	2 485 825	0,57	3,14
		2021	19 679	2 476 913	0,80	4,45
		2022	28 538	2 481 225	1,15	6,53
		2023	26 505	2 524 276	1,05	5,64
		2024	28 331	2 525 359	1,12	6,46
	hořčice	2020	14 288	2 485 825	0,58	3,17
		2021	15 274	2 476 913	0,62	3,45
		2022	13 020	2 481 225	0,53	2,98
		2023	15 621	2 524 276	0,62	3,32
		2024	11 626	2 525 359	0,46	2,65

Plodina		Rok	Osevní plocha ha	Orná půda ha	Osevní plocha/ orná půda (%)	% z olejnin celkem
Z toho:	len olejný	2020	1 287	2 485 825	0,05	0,29
		2021	1 828	2 476 913	0,07	0,41
		2022	1 932	2 481 225	0,08	0,44
		2023	1 598	2 524 276	0,06	0,34
		2024	1 082	2 525 359	0,04	0,25
	ostatní olejnin na semeno	2020	750	2 485 825	0,03	0,17
		2021	1 366	2 476 913	0,06	0,31
		2022	1 014	2 481 225	0,04	0,23
		2023	677	2 524 276	0,03	0,14
		2024	992	2 525 359	0,04	0,23

Pramen: ČSÚ, dopočet MZe.

Vývoj ploch, hektarových výnosů a produkce olejnin

Olejnin na semeno celkem

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
1990	129 857	2,63	341 034
1991	161 600	2,51	405 558
1992	165 706	2,00	331 227
1993	192 399	2,17	417 140
1994	248 776	2,06	511 783
1995	325 336	2,26	735 921
1996	276 600	2,12	586 060
1997	270 000	2,25	608 221
1998	349 624	2,23	778 982
1999	465 806	2,30	1 072 766
2000	404 683	2,33	943 554
2001	432 302	2,50	1 078 750
2002	409 738	2,01	823 401
2003	421 303	1,43	601 248
2004	382 428	2,90	1 108 485
2005	399 526	2,40	958 742
2006	437 941	2,41	1 056 145
2007	451 658	2,54	1 145 526
2008	483 851	2,47	1 194 207
2009	486 533	2,63	1 279 618
2010	490 420	2,37	1 160 093
2011	464 405	2,55	1 183 736
2012	470 819	2,57	1 210 710
2013	486 908	3,15	1 533 659
2014	464 274	3,54	1 644 058
2015	446 022	3,04	1 355 001
2016	470 178	3,14	1 476 483

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2017	479 523	2,65	I 269 436
2018	489 336	3,09	I 511 331
2019	454 761	2,74	I 248 175
2020	450 213	2,99	I 347 482
2021	442 310	2,66	I 176 310
2022	437 077	3,04	I 329 132
2023	470 397	3,09	I 454 354
2024	438 445	2,50	I 097 220

Pramen: ČSÚ.

Řepka celkem

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
1990	105 113	2,90	304 515
1991	126 890	2,74	348 292
1992	135 895	2,16	292 939
1993	166 995	2,26	377 233
1994	189 913	2,38	451 628
1995	252 675	2,62	662 176
1996	226 533	2,30	520 572
1997	227 310	2,47	560 509
1998	264 310	2,57	680 216
1999	348 949	2,67	931 053
2000	323 842	2,61	844 428
2001	343 004	2,84	973 321
2002	313 024	2,27	709 533
2003	250 959	1,55	387 805
2004	259 460	3,60	934 674
2005	267 160	2,88	769 377
2006	292 246	3,01	880 172
2007	337 570	3,06	I 031 920
2008	356 924	2,94	I 048 943
2009	354 826	3,18	I 128 119
2010	368 824	2,83	I 042 418
2011	373 386	2,80	I 046 071
2012	401 319	2,76	I 109 137
2013	418 808	3,45	I 443 210
2014	389 298	3,95	I 537 320
2015	366 180	3,43	I 256 212
2016	392 991	3,46	I 359 125
2017	394 262	2,91	I 146 224
2018	411 802	3,43	I 410 769
2019	379 778	3,05	I 156 973

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2020	368 214	3,38	1 245 328
2021	342 315	2,99	1 024 928
2022	343 964	3,39	1 166 393
2023	379 944	3,45	1 309 496
2024	343 380	2,76	946 891

Pramen: ČSÚ.

Řepka ozimá

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2023	379 632	3,45	1 308 862
2024	342 963	2,76	946 470

Pramen: ČSÚ.

Řepka jarní

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2023	312	2,03	634
2024	417	1,01	421

Pramen: ČSÚ.

Slunečnice

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2000	30 549	2,14	65 421
2001	28 658	1,99	57 029
2002	24 242	2,25	54 544
2003	48 706	2,35	114 508
2004	39 393	2,16	84 906
2005	39 648	2,39	94 820
2006	47 071	2,15	100 973
2007	24 426	2,13	52 027
2008	24 468	2,49	60 933
2009	25 621	2,38	61 031
2010	27 172	2,11	57 358
2011	28 554	2,48	70 900
2012	24 634	2,31	56 943
2013	21 276	2,20	46 799
2014	18 607	2,27	42 314
2015	15 450	2,05	31 618
2016	15 648	2,85	44 634
2017	21 601	2,46	53 156
2018	20 202	2,36	47 594
2019	11 825	2,44	28 811
2020	11 274	2,58	29 095
2021	17 981	2,90	52 118

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2022	22 485	2,65	59 685
2023	19 802	2,49	49 313
2024	16 423	2,50	41 117

Pramen: ČSÚ.

Mák

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2000	29 871	0,46	13 607
2001	33 235	0,64	21 294
2002	29 637	0,57	16 918
2003	38 147	0,51	19 544
2004	27 611	0,90	24 821
2005	44 613	0,82	36 418
2006	57 785	0,55	31 591
2007	56 914	0,58	33 101
2008	69 793	0,71	49 428
2009	53 623	0,61	32 692
2010	51 103	0,46	23 690
2011	31 495	0,85	26 918
2012	18 363	0,70	12 814
2013	20 250	0,69	13 911
2014	27 020	0,91	24 665
2015	32 650	0,82	26 743
2016	35 543	0,80	28 574
2017	32 586	0,62	20 048
2018	26 608	0,51	13 666
2019	35 778	0,66	23 606
2020	40 255	0,71	28 702
2021	43 867	0,68	29 691
2022	26 125	0,84	21 964
2023	26 250	0,69	18 028
2024	36 611	0,74	27 250

Pramen: ČSÚ.

Sója

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2009	6 046	2,26	13 641
2010	9 472	1,70	16 135
2011	7 584	2,36	17 934
2012	5 742	2,29	13 149
2013	6 507	2,07	13 471
2014	7 242	2,28	16 493
2015	12 311	1,64	20 238
2016	10 608	2,64	27 972

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2017	15 344	2,41	37 012
2018	15 230	1,66	25 259
2019	12 240	2,27	27 838
2020	14 145	2,33	33 019
2021	19 679	2,61	51 456
2022	28 538	2,30	65 541
2023	26 505	2,39	63 394
2024	28 331	2,60	73 666

Pramen: ČSÚ.

Hořčice

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2000	14 986	0,94	14 158
2001	19 720	0,95	18 800
2002	35 798	0,90	32 213
2003	67 458	0,88	59 589
2004	41 289	1,05	43 234
2005	27 086	0,95	25 700
2006	21 166	0,76	16 044
2007	21 348	0,60	12 802
2008	26 246	0,89	23 290
2009	41 790	0,92	38 651
2010	26 819	0,58	15 586
2011	18 122	0,93	16 833
2012	16 949	0,91	15 466
2013	16 472	0,81	13 378
2014	18 452	1,07	19 835
2015	15 874	1,07	16 941
2016	11 770	1,05	12 391
2017	11 825	0,81	9 542
2018	12 984	0,90	11 639
2019	13 240	0,69	9 171
2020	14 288	0,65	9 345
2021	15 274	0,95	14 474
2022	13 020	0,94	12 208
2023	15 621	0,79	12 341
2024	11 626	0,55	6 378

Pramen: ČSÚ.

Len olejný

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2001	3 046	0,85	2 603
2002	2 386	1,00	2 386
2003	5 344	0,91	4 848
2004	2 154	1,45	3 119

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2005	7 336	1,21	8 851
2006	7 869	1,02	7 990
2007	2 640	0,66	1 742
2008	1 171	1,20	1 405
2009	2 631	1,63	4 291
2010	4 094	0,96	3 928
2011	2 475	1,39	3 433
2012	1 683	1,43	2 402
2013	1 513	1,37	2 066
2014	1 813	1,32	2 390
2015	1 599	1,33	2 127
2016	1 481	1,51	2 237
2017	1 722	1,36	2 349
2018	1 258	1,39	1 751
2019	1 082	1,25	1 350
2020	1 287	1,23	1 584
2021	1 828	1,38	2 531
2022	1 932	1,41	2 716
2023	1 598	0,92	1 476
2024	1 082	1,30	1 402

Pramen: ČSÚ.

Ostatní olejniný na zrno

Rok sklizně	Plocha osevu (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
2009	1 997	0,60	1 195
2010	2 936	0,33	978
2011	2 789	0,59	1 648
2012	2 131	0,38	800
2013	2 081	0,40	824
2014	1 842	0,57	1 041
2015	1 957	0,57	1 122
2016	2 137	0,73	1 549
2017	2 185	0,51	1 105
2018	1 252	0,52	654
2019	818	0,52	426
2020	750	0,54	409
2021	1 366	0,81	1 112
2022	1 014	0,62	626
2023	677	0,45	305
2024	992	0,52	516

Pramen: ČSÚ.

Cenový vývoj olejnin

Roční průměrné ceny zemědělských výrobců olejnin v Kč/t (bez DPH)

Komodita/rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Řepka	9 724	9 860	10 128	10 573	9 284	9 431	9 884	12 031	17 132	11 904	11 217
Slunečnice	8 447	8 892	9 652	8 940	7 876	7 477	9 185	11 145	13 857	10 584	9 624
Mák	58 588	43 890	33 369	34 760	61 882	70 262	60 362	41 427	49 479	49 159	56 714
Hořčice	18 694	16 327	15 339	15 058	15 555	16 698	16 481	16 098	25 038	24 469	20 413
Len	17 632	17 961	17 434	15 308	13 505	14 026	15 711	16 066	24 298	22 710	14 370
Sója	-	-	-	-	9 230	8 687	9 173	10 666	14 880	12 707	10 884

Pramen: ČSÚ.

Měsíční průměrné ceny zemědělských výrobců olejnin v Kč/t (bez DPH)

Komodita	HR	Měsíc											
		VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Řepka	2013/14	10 652	10 289	9 720	9 321	9 473	9 642	9 710	9 868	10 077	10 397	11 047	10 880
	2014/15	9 247	9 333	9 125	9 037	8 960	9 009	9 521	9 676	9 736	9 765	9 837	9 917
	2015/16	9 868	9 879	9 897	9 979	10 047	10 201	10 334	10 208	10 080	10 035	10 269	10 337
	2016/17	9 846	9 778	9 798	10 057	10 251	10 538	10 631	10 915	11 106	11 312	11 348	11 102
	2017/18	10 406	10 248	10 102	9 922	9 885	9 899	9 799	9 462	9 295	9 037	8 927	8 966
	2018/19	9 057	9 166	9 305	9 377	9 473	9 540	9 581	9 492	9 492	9 265	9 305	9 303
	2019/20	9 327	9 296	9 330	9 525	9 605	9 651	9 767	9 802	9 784	9 812	9 839	9 826
	2020/21	9 874	9 842	9 856	9 959	10 083	10 162	10 342	10 602	10 885	11 181	11 742	12 199
	2021/22	11 543	11 739	12 223	13 247	13 854	14 811	15 534	15 568	16 418	18 999	18 752	19 887
	2022/23	17 532	16 972	17 023	16 355	16 821	15 720	15 165	14 645	13 313	12 853	12 105	11 453
	2023/24	10 728	10 735	10 707	10 455	10 425	10 263	10 464	10 397	10 465	10 505	10 682	10 801
	2024/25	11 052	11 291	11 520	11 930	12 608	12 886	-	-	-	-	-	-

Komodita	HR	Měsíc											
		VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Slunečnice	2013/14	.	.	.	8 591	8 644	8 724	8 713	8 649	8 621	.	8 746	9 133
	2014/15	.	.	7 575	7 653	7 630	7 958	7 822	8 238	8 097	.	.	.
	2015/16	.	.	.	9 247	9 774	10 016	10 005	9 994	10 633	10 552	.	10 387
	2016/17	.	.	9 301	9 078	9 600	9 263	9 378	9 017	8 817	9 120	.	.
	2017/18	8 414	.	8 677	8 902	9 197	8 702	8 567	8 080	8 875	9 145	.	7 567
	2018/19	7 368	.	7 400	7 730	7 558	7 267	7 133	7 268	7 768	7 506	7 514	7 000
	2019/20	.	.	.	7 839	7 757	7 904	8 116	7 961	7 890	7 999	.	.
	2020/21	.	.	9 865	.	9 743	9 752	9 570	9 549	.	.	.	.
	2021/22	.	.	.	11 569	13 274	13 546	13 865	13 926	14 195	16 233	15 887	18 699
	2022/23	i.d.	.	i.d.	14 562	14 181	13 357	i.d.	12 286	13 229	10 921	10 089	i.d.
	2023/24	10 480	.	12 236	8 934	9 198	10 008	8 722	7 958	7 853	8 383	8 291	i.d.
	2024/25	i.d.	.	i.d.	9 633	9 988	11 165	-	-	-	-	-	-
Mák	2013/14	45 000	.	47 633	51 030	57 955	68 981	70 564	69 995	73 125	72 000	.	.
	2014/15	.	50 188	45 455	42 956	40 514	41 005	41 292	44 606	46 936	46 053	45 758	.
	2015/16	.	42 100	41 329	43 186	44 288	43 353	43 813	41 766	38 692	33 469	27 708	29 159
	2016/17	29 147	32 967	31 167	32 123	30 436	29 981	28 071	28 415	28 899	27 810	27 872	27 760
	2017/18	.	36 267	38 025	41 402	50 509	50 962	49 747	53 286	52 624	52 781	47 106	46 580
	2018/19	.	56 381	73 135	83 313	88 830	88 804	94 697	96 333	99 750	.	.	.
	2019/20	.	44 750	46 137	57 123	59 250	64 054	65 107	64 319	67 795	64 786	66 500	65 667
	2020/21	.	.	51 961	53 175	51 735	48 297	45 362	38 624	36 563	40 468	38 874	43 109
	2021/22	41 333	41 667	40 960	41 441	44 101	44 627	45 159	44 355	42 792	42 356	42 833	47 935
	2022/23	53 045	51 667	57 571	57 000	57 357	51 682	48 500	46 551	44 688	44 643	45 031	47 600
	2023/24	49 417	49 841	50 290	49 876	55 675	57 801	60 505	63 728	61 622	67 533	i.d.	i.d.
	2024/25	.	47 143	47 369	46 719	45 669	46 571	-	-	-	-	-	-

Komodita	HR	Měsíc											
		VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Hořčice	2013/14	.	19 632	19 653	18 341	.	18 083	19 582	21 088	19 147	19 967	.	.
	2014/15	.	.	15 370	17 819	17 286	17 673	16 969	18 354	14 258	17 433	.	.
	2015/16	.	18 167	17 000	11 137	17 306	.	i.d.	.	.	.	.	15 500
	2016/17	.	.	18 211	.	14 250	.	13 667	14 574	.	.	15 400	.
	2017/18	.	.	15 833	15 667	15 817	.	i.d.	16 875	.	.	.	.
	2018/19	.	.	16 875	.	.	15 950	16 997	.	17 440	.	.	.
	2019/20	.	.	.	.	14 467	19 480	i.d.	18 098	.	.	17 797	.
	2020/21	.	.	14 363	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2021/22	.	.	.	16 224	18 582	20 819	21 643	i.d.	24 454	.	.	i.d.
	2022/23	i.d.	21 333	i.d.	32 784	i.d.	i.d.	30 036	29 667	i.d.	30 000	i.d.	i.d.
	2023/24	i.d.	.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	.	.	24 333	i.d.	.
	2024/25	i.d.	i.d.	19 358	19 333	i.d.	i.d.	-	-	-	-	-	-
Len	2013/14	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	16 773	17 067
	2014/15	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2015/16	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	17 855	.	.	.
	2016/17	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2017/18	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2018/19	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2019/20	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	2020/21	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2021/22	.	.	.	.	.	.	.	i.d.	i.d.	.	i.d.	i.d.
	2022/23	i.d.	i.d.	.	.	.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	.	i.d.
	2023/24	.	.	.	.	.	i.d.	.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
	2024/25	i.d.	i.d.	i.d.	.	i.d.	i.d.	-	-	-	-	-	-

Komodita	HR	Měsíc											
		VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Sója	2017/18	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	2018/19	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	2019/20	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2020/21	.	.	.	.	.	.	i.d.	.	.	.	.	.
	2021/22	.	.	.	.	.	.	i.d.	14 342	15 827	15 889	15 000	.
	2022/23	.	.	.	15 100	15 077	14 404	i.d.	13 333	12 667	12 741	i.d.	.
	2023/24	i.d.	i.d.	.	10 616	10 550	9 713	11 150	10 267	10 576	11 360	11 313	i.d.
	2024/25	i.d.	i.d.	i.d.	10 710	10 684	10 286	-	-	-	-	-	-

Pramen: ČSÚ, data k 12/2024.
Poznámka: . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý, i.d. individuální (důvěrný) údaj.

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.mze.gov.cz
e-mail: info@mze.gov.cz

ISBN 978-80-7434-786-3

Praha 2025